

APSTIPRINU:

Stratane

A. Stratane,

Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām
vadošās iestādes vadītāja

Datums: 19.06.2025.

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Nacionālais
attīstības plāns

Labklājības ministrija

**EIROPAS SOCIĀLĀ FONDA PLUS
PROGRAMMAS MATERIĀLĀS
NENODROŠINĀTĪBAS MAZINĀŠANAI
IEVIEŠANAS IZVĒRTĒŠANAS ZIŅOJUMS**
par periodu no 01.01.2024. līdz 31.12.2024.

Izstrādātājs:

Labklājības ministrijas

Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām
personām vadošā iestāde

Ziņojuma izstrādē izmantoti

SIA "Aptauju Centrs" 28.02.2024.

līguma Nr. LM2024_22.7-3-13_19 ietvaros

2024. gadā veiktās atbalsta saņēmēju aptaujas rezultāti

Rīga, 2025

SATURS

SAĪSINĀJUMI.....	3
I. ESF+ PROGRAMMAS SNIEGTAIS ATBALSTS ZEMU IENĀKUMU UN KRĪZES SITUĀCIJĀ NONĀKUŠĀM MĀJSAIMNIECĪBĀM 2024. GADĀ	4
1. Atbalstāmo un atbalstīto personu skaits, sniegtais atbalsts.....	4
2. Atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskais profils un apmierinātības novērtējums ...	10
2.1. <i>Sociāli demogrāfiskais profils</i>	<i>10</i>
2.2. <i>Atbalsta saņēmēju mājokļa raksturojums.....</i>	<i>12</i>
2.3. <i>Atbalsta saņēmēju ēst gatavošanas ieradumi</i>	<i>15</i>
2.4. <i>Palīdzība no citām organizācijām</i>	<i>18</i>
3. Atbalsta saņemšanas iespējas	20
3.1. <i>Informācija par atbalsta iespējām.....</i>	<i>20</i>
3.2. <i>Nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietai.....</i>	<i>22</i>
3.3. <i>Iespējamās grūtības</i>	<i>24</i>
4. Atbalsta efektivitātes pašvērtējums	26
5. Pārtikas atbalsts	30
5.1. <i>Pārtikas komplektu izmantošana</i>	<i>30</i>
5.2. <i>Bērnu pārtikas komplektu izmantošana</i>	<i>34</i>
5.3. <i>Naudas ietaupījumi un citu pārtikas produktu izmantošana</i>	<i>35</i>
5.4. <i>Malīšu nodrošināšana</i>	<i>39</i>
6. Pamata materiālā palīdzība.....	42
6.1. <i>Higiēnas un saimniecības komplektu izmantošana</i>	<i>42</i>
6.2. <i>Bērnu higiēnas preču komplektu izmantošana</i>	<i>45</i>
6.3. <i>Mācību piederumu komplektu izmantošana.....</i>	<i>46</i>
7. Papildpasākumi	48
II. ESF+ PROGRAMMAS VADĪBĀ IESAISTĪTO INSTITŪCIJU PAVEIKTAIS 2024. GADĀ	52
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI.....	55
PIELIKUMI.....	62
1. pielikums	62
Situācijas novērtējums	62
2. pielikums	71
PO aptaujas rezultātu kopsavilkums.....	71

SAĪSINĀJUMI

CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DP	Darbības programma pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām 2014. -2020. gada plānošanas periodā
EAFVP	Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ESF+	Eiropas Sociālais fonds Plus
ESF+ Programma	Eiropas Sociālā fonda Plus programma materiālās nenodrošinātības mazināšanai 2021. -2027. gadam
KIM	ESF+ programmas elektroniskā datu uzskaites sistēma
LM	Labklājības ministrija
MK	Ministru kabinets
PO	Partnerorganizācija
RI	Revīzijas iestāde (Finanšu ministrija)
SEI	Sertifikācijas iestāde (Labklājības ministrija)
SI	Sadarbības iestāde (Sabiedrības integrācijas fonds)
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
SOPA	Sociālās palīdzības administrēšanas lietojumprogramma
SPOLIS	Labklājības ministrijas valsts sociālās politikas monitoringa informācijas sistēma
UA	Ukraina
VI	Vadošā iestāde (Labklājības ministrija)
VK	Valsts Kontrole
VKS	Vadības un kontroles sistēma

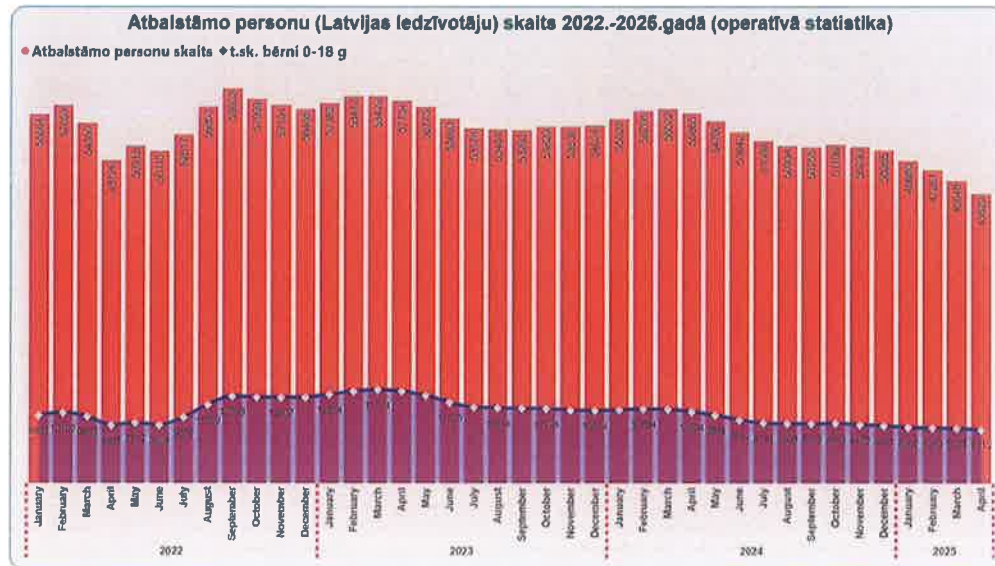
I. ESF+ PROGRAMMAS SNIEGTAIS ATBALSTS ZEMU IENĀKUMU UN KRĪZES SITUĀCIJĀ NONĀKUŠĀM MĀJSAIMNIECĪBĀM 2024. GADĀ

1. Atbalstāmo un atbalstīto personu skaits, sniegtais atbalsts

Sākot no 2024. gada 1. janvāra ESF+ Programmas atbalstu (turpmāk – atbalsts) bija tiesīgas saņemt personas, kuru vidējie ienākumi nepārsniedza 411 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamajai personai mājsaimniecībā 288 *euro*. Šis ienākumu sliekšnis atbilst 60 %¹ no CSP 2021. gadā publicētās ienākumu mediānas (685,78 *euro*)², piemērojot Latvijas skalu un noapaļojot summas līdz veseliem *euro*. Atbilstoši likumā "Par sociālo drošību 2.² panta otrajā un trešajā daļā noteiktajam minimālo ienākumu sliekšņus pārskata katru gadu 1. janvārī, ņemot vērā aktuālo minimālo ienākumu mediānu, ko līdz kārtējā gada 1. februārim CSP publicē savā tīmekļvietnē. Un tā tiek ņemta par pamatu, nosakot minimālo ienākumu sliekšņa apmēru nākamajam gadam.

Unikālo personu skaits, kurām piešķirtas tiesības saņemt atbalstu, 2022. un 2023. gadā gandrīz nemainījās - vidēji katru mēnesi ar aktīvu statusu bija ap 55 tūkst. personu. Līdzīga situācija saglabājās 2024. gada pirmajos piecos mēnešos, taču sākot ar vasaras sezonu atbalstāmo personu skaits sāka samazināties (53 -50 tūkst. personas mēnesī, bērni 9,1 – 8,6 tūkst. mēnesī) un kritums saglabājās līdz gada nogalei. 2025. gada pirmajā ceturksnī un arī aprīlī atbalstāmo personu skaits turpināja mazināties no 48 līdz 43 tūkst. personām mēnesī un bērnu skaits no 8 līdz 7,7 tūkst. mēnesī (skat. 1. attēlu).

1. att. Atbalstāmo personu skaits (ikmēneša dati)

Datu avots: SOPA, SPOLIS dati, skatīti 13.02.2024., 24.03.2024., 03.04.2024., 21.06.2024., 21.10.2024., 20.05.2025.

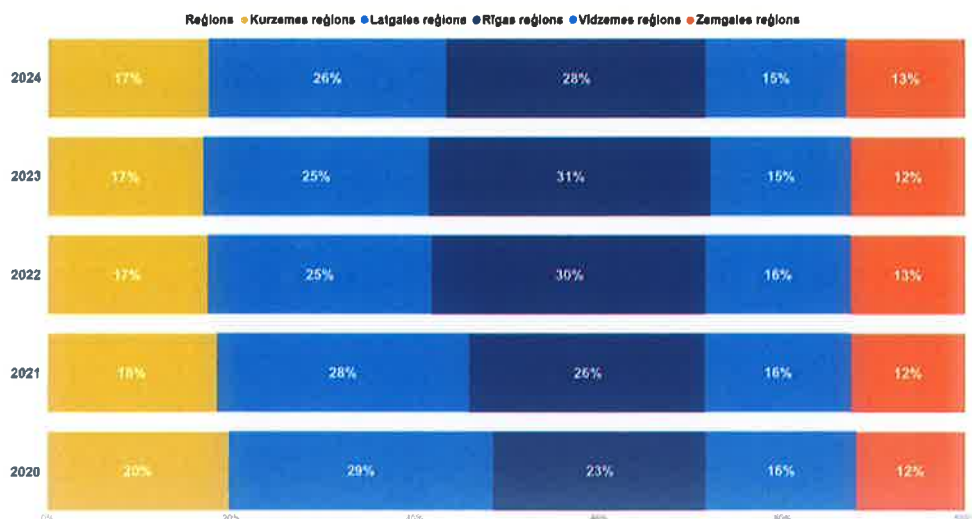
Iepriekš minētais norāda uz daļēju situācijas uzlabošanos no 2024. gada vidus. Savukārt attiecībā uz datiem par 2025. gadu jāņem vērā, ka atbalsta saņēmēju skaita samazināšanās izriet arī no izmaiņām ESF+ Programmas normatīvajā regulējumā. Proti, no 2025. gada 1. janvāra prioritāte ir atbalsts vistrūcīgākajai sabiedrības daļai – mājsaimniecības ar

¹ Iedzīvotāji, kuru ekvivalentie rīcībā esošie ienākumi ir zemāki par 60 % no mājsaimniecību rīcībā esošās ienākumu mediānas, tiek uzskatīti par pakļautiem nabadzības riskam.

trūcīgas mājāsaimniecības statusu un krīzes situācijā nonākušas mājāsaimniecības (Latvijas iedzīvotāji un UA civiliedzīvotāji).

Statistikas dati reģionālajā dalījumā par pēdējiem pieciem gadiem liecina, ka atbalstāmo personu īpatsvars Kurzemes un Latgales reģionā ir samazinājies par 3 procentpunktiem, bet Rīgas plānošanas reģionā palielinājies par 5 procentpunktiem – no 23 % 2020. gadā uz 28 % 2024. gadā. Savukārt Vidzemes reģionā un Zemgales reģionā šis rādītājs pēdējos gados ir visai stabils, svārstībām nepārsniedzot 1 procentpunktu (skat. 2. attēlu).

2. att. Atbalstāmo personu īpatsvars reģionālajā dalījumā

Avots: SOPA un SPOLIS dati, skatīti 14.05.2025.

Savukārt no datiem par 2024. gadu var secināt, ka atbalstāmo personu īpatsvars attiecībā pret 2023. gadu ir saglabājies nemainīgs Kurzemes reģionā (17%) un Vidzemes reģionā (15%), par 1 procentpunktu tas ir palielinājies Latgales reģionā (26%) un Zemgales reģionā (13%), bet par 3 procentpunktiem tas ir samazinājies Rīgas reģionā.

2024. gadā atbalsts zemu ienākumu un krīzes situācijā nonākušām mājāsaimniecībām nodrošināts 14 658 623 *euro* apmērā, t.sk. 14 293 421 *euro* pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai. Kopumā no ESF+ Programmas ieviešanas uzsākšanas 2023. gada jūnijā līdz 2024. gada 31. decembrim atbalsts nodrošināts 23 599 867 *euro* apmērā, t.sk. 23 226 528 *euro* pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai, jeb 61,65 % no ESF+ Programmā noteiktā (38 280 000 *euro*).

Sniegtā atbalsta veidi:

- pārtikas preču komplekti (turpmāk – pārtikas komplekti);
- gatavās maltītes (turpmāk – maltītes);
- higiēnas un saimniecības preču komplekti (turpmāk - higiēnas un saimniecības komplekti);
- individuālo mācību piederumu komplekti (turpmāk - mācību piederumu komplekti);
- pārtikas komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem līdz divu gadu vecumam (turpmāk – bērnu pārtikas komplekti);
 - higiēnas komplekti bērniem līdz divu gadu vecumam (turpmāk - bērnu higiēnas komplekti);
 - papildpasākumi.

Informācija par 2024. gadā sniegto atbalstu apkopota 1. tabulā.

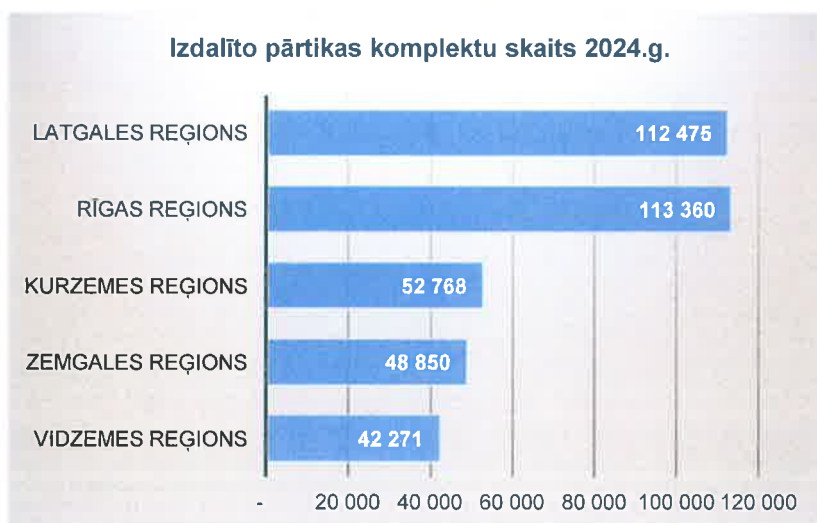
Sniegtais ESF+ Programmas atbalsts 2024. gadā², skaits

Atbalsta veids	2024. gads		
	Kopā	t.sk.	
		LV iedzīvotājiem	UA civiliedzīvotājiem
pārtikas komplekti	404 317	371 375	32 942
gatavās maltītes	443 604	443 604	0
higiēnas un saimniecības komplekti	198 702	182 082	16 620
mācību piederumu komplekti	8 997	7185	1 812
bērnu pārtikas komplekti	4 212	3 553	659
bērnu higiēnas komplekti	2 613	2 260	353
papildpasākumi	1 280	914	366
personu dalība papildpasākumos	5 181	4 188	993

Avots: SI apkopotā informācija.

Savukārt 3. attēlā atspoguļota informācija par pārtikas komplektu izdali Latvijas iedzīvotājiem (dati par UA civiliedzīvotājiem nav iekļauti) reģionālā griezumā, kas balstīta uz PO iesniegtajām ceturkšņa atskaitēm par faktisko komplektu izdali 2024. gadā un KIM datiem.

3. att. 2024. gadā izdalīto pārtikas komplektu (individuālajai izdai) sadalījums pa statistiskajiem reģioniem

Avots: SIA "Aptauju Centrs" 2024. gadā apkopotā informācija (balstoties uz no SI saņemtajiem datiem).

2024. gadā Latgales reģionā līdzīgi kā gadu iepriekš izdalīti 30 % pārtikas komplektu, Rīgas reģionā – 31% (2023. gadā 29 %), bet pārējos statistiskajos reģionos atbalsta īpatsvars ir savstarpēji līdzīgs 11 – 14 % robežās. Šī tendence kopumā sakrīt ar iepriekšējos gados konstatēto.

² Informācija uz 31.01.2025.

Vērtējot atbalsta saņēmēju skaitu reģionālā griezumā secināms, ka pēdējos gados atbalstāmo personu skaits Rīgas reģionā ir lielāks par personu skaitu Latgales reģionā, taču izdalītā pārtikas atbalsta apjoms abos reģionos kopumā ir līdzīgs. Tas skaidrojams ar to, ka atbalsta sniegšanas ilgums reģionāli ir atšķirīgs, ko ietekmē, piemēram, atšķirīgs nodarbinātības līmenis. Tā, uz 31.12.2024. reģistrētā bezdarba līmenis Latgales statistiskajā reģionā bija 10,3 %, bet Rīgas statistiskajā reģionā vien 3,9 %.³

Maltīšu saņemšana reģionāli netiek uzskaitīta, jo tā primāri izriet no zupas virtuvju pieejamības, kas atspoguļota 4. attēlā.

4. att. Maltīšu izsniegšanas vietu pārklājums Latvijā (2025.gada februāris)

Avots: SIF dati.

Kā redzams 4. attēlā, zupas virtuves galvenokārt atrodas pilsētās. To pārklājums ir atkarīgs no organizācijām, kas pieteikušās kā PO pretendenti atklātajā atlasē, to ietekmē ārpus ESF+ Programmas atbalsta ietvara pašvaldību, nevalstisko vai reliģisko organizāciju piedāvātie zupas virtuves vai citi ēdināšanas pakalpojumi, kā arī atbalsta saņēmēju koncentrācija konkrētajā teritorijā.

Atbilstoši VI aplēsēm, 2024. gadā:

- no atbalstu saņēmušajiem Latvijas iedzīvotājiem:
 - 73 107 unikālas personas ir pārtikas preču komplektu saņēmēji, kas ir 98,7 % no visām 74 070 unikālām personām, kurām 2024. gadā noteikts trūcīgas vai krīzes situācijā esošas mājtsaimniecības statuss, vai saņemta izziņa par maznodrošinātas mājtsaimniecības statusu ar ienākumiem, kuri nepārsniedz 411 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājtsaimniecībā, bet katrai nākamai personai 288 *euro*, kā arī 6 895 personas – maltīšu saņēmēji;
 - 73 737 unikālas personas ir higiēnas un saimniecības preču komplektu saņēmēji, kas ir 99,55 % no visām atbalsta nosacījumiem atbilstošām unikālām personām (74 070 personas).
- no atbalstu saņēmušajiem UA civiliedzīvotājiem:

³ <https://www.nva.gov.lv/lv/2024gads>

- 10 130 unikālas personas ir pārtikas preču komplektu saņēmēji, kas ir 97,14 % no visām atbalsta nosacījumiem atbilstošām unikālām personām (10 428 personas), kā arī 55 personas maltīšu saņēmēji;
- 10 418 unikālas personas ir higiēnas un saimniecības preču komplektu saņēmēji, kas ir 99,90 % no visām atbalsta nosacījumiem atbilstošām unikālām personām (10 428 personas).

Latvijas iedzīvotājiem īstenotie papildpasākumi.

2024. gadā, salīdzinot ar 2023. gadu, Latvijas iedzīvotājiem īstenoto papildpasākumu skaits palielinājies par 140 pasākumiem (2023. gadā – 1140 papildpasākumi), savukārt tajos iesaistīto personu skaits ir samazinājies par 77 personām (2023. gadā – 5104 personas).

2024. gadā lielākā daļa no visiem papildpasākumu dalībniekiem – 43 % (1816 personas), iesaistījušies neformāli izglītojošos pasākumos praktisku sadzīves iemaņu attīstībai (440 pasākumi jeb 48 %), tai skaitā ēst gatavošanā, veļas mazgāšanā, mājas uzkopšanā, mājssaimniecības budžeta plānošanā, bērnu audzināšanā un darba meklēšanā.

Ievērojama interese no visiem papildpasākumu dalībniekiem (1734 personas jeb 41 %) izrādīta par informatīviem pasākumiem (374 pasākumi jeb 41 %) par papildu iespējām saņemt atbalstu ikdienas problēmu vai krīzes situācijas risināšanai, par nodarbinātības iespējām, izglītības iespējām, sabiedrības veselības veicināšanu, sportu, brīvā laika pavadīšanu, par ESF+ vai citu ārvalstu finanšu instrumentu projektu ietvaros pieejamiem pakalpojumiem un citiem līdzīgiem pasākumiem.

Atsaucību ieguvuši arī socializēšanas pasākumi personas sociālo lomu, vērtību, kultūras un tradīciju apgūšanai un iekļaušanai sabiedrībā (93 pasākumi jeb 10 %), kuros iesaistījušies 625 dalībnieki (15 %).

Organizētas 6 (1 %) speciālistu profesionālās konsultācijas sociālo problēmu risināšanā (ar iesaistītām 34 personām jeb 1 %).

2024. gadā lielākais īstenoto papildpasākumu īpatsvars ir Rīgā (25 %), Latgalē (22 %) un Kurzemē (21 %). Pārējos reģionos papildpasākumu skaita īpatsvars ir 10–13 % robežās. Lielākais papildpasākumos iesaistīto personu skaits ir Kurzemē (25 %), Latgalē (21 %) un Rīgā (19 %). Pārējos reģionos papildpasākumos iesaistīto personu skaita īpatsvars ir 9–15 % robežās.

UA civiliedzīvotājiem īstenotie papildpasākumi.

Lielākā interese no visiem papildpasākumu dalībniekiem (456 personas jeb 47 %) izrādīta par informatīviem pasākumiem (183 pasākumi jeb 51 %) par papildu iespējām saņemt atbalstu ikdienas problēmu vai krīzes situācijas risināšanai, par nodarbinātības iespējām, izglītības iespējām, sabiedrības veselības veicināšanu, sportu, brīvā laika pavadīšanu, par ESF+ vai citu ārvalstu finanšu instrumentu projektu ietvaros pieejamiem pakalpojumiem un citiem līdzīgiem pasākumiem.

Lielu atsaucību ieguvuši neformāli izglītojošie pasākumi praktisku sadzīves iemaņu attīstībai (146 pasākumi jeb 41 %), tai skaitā ēst gatavošanā, veļas mazgāšanā, mājas uzkopšanā, mājssaimniecības budžeta plānošanā, bērnu audzināšanā un darba meklēšanā, kuros piedalījušies 407 dalībnieki (42 %).

Organizēti 28 (8%) socializēšanas pasākumi personas sociālo lomu, vērtību, kultūras un tradīciju apgūšanai un iekļaušanai sabiedrībā, kuros iesaistījušies 108 dalībnieki (11 %).

2024. gadā lielākais UA civiliedzīvotājiem īstenoto papildpasākumu īpatsvars ir Rīgā (52 %), Kurzemē (17 %), savukārt Latgalē un Zemgalē – 10 %. Pārējos reģionos papildpasākumu skaita īpatsvars ir 2-9 % robežās. Lielākais papildpasākumos iesaistīto personu skaits ir Rīgā (44 %), Latgalē (21 %) un Zemgalē (14 %). Pārējos reģionos papildpasākumos iesaistīto personu skaita īpatsvars ir 5–13 % robežās.

2. Atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskais profils un apmierinātības novērtējums

2.1. Sociāli demogrāfiskais profils

Kopš EAFVP DP sākuma 2015. gadā un turpmāk katru gadu veikta atbalsta saņēmēju aptauja (strukturēts apsekojums), izdales punktos klātienē atbalsta saņemšanas brīdī izziņot cilvēku vērtējumu par sniegtā pārtikas atbalsta un pamata materiālās palīdzības efektivitāti. Atbalsta saņēmēji iedalāmi:

- atbalsta komplektu (turpmāk – komplektu) saņēmējos;
- maltīšu saņēmējos.

Atbalsta saņēmēju, kuri 2023. un 2024. gadā saņēma pārtikas preču, higiēnas un saimniecības preču un mācību piederumu komplektus, kā arī maltītes zupas virtuvēs, un kuri papildus saņēma bērnu pārtikas un bērnu higiēnas komplektus, sociāli demogrāfiskais profils atspoguļots 2. tabulā. Aptaujā nepiedalās UA civiliedzīvotāji, kuri saņem atbalstu tādā pat apmērā kā Latvijas vistrūcīgākie iedzīvotāji.

2. tabula

Atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskais profils

Atbalsta saņēmēju grupas	Komplektu saņēmēji		Maltīšu saņēmēji	
	2023. g.	2024. g.	2023. g.	2024. g.
Vīrieši	43,3	42,1	48,0	59,0
Sievietes	56,7	57,9	52,0	41,0
Līdz 14 gadiem	18,5	16,7	2,5	0,6
15-34 gadi	10,0	10,9	5,2	2,4
35-54 gadi	22,6	20,1	33,9	30,9
55-64 gadi	21,0	20,4	21,9	28,8
65 un vairāk gadu	27,9	31,9	36,5	37,3
Bērnu vecuma grupas (% no bērnu kopskaita)				
Līdz 2 gadiem	14,7	18,5	Netiek noteikts	
3-5 gadi	16,3	17,4		
6-8 gadi	17,0	22,3		
9-11 gadi	19,4	12,7		
12-14 gadi	14,9	12,4		
15-17 gadi	17,7	16,7		
Atbalsta saņēmēju vidējais vecums (gadi)				
	46,8	48,4	58,1	59,9
Atbalsta saņēmēji pēc to nodarbošanās (%) un to sociālās piederības (%)*				
Strādā algotu darbu (arī pašnodarbinātie)	6,4	6,5	4,1	5,6
Piestrādā gadījuma darbos	2,8	2,6	3,5	1,4
Bērna kopšanas atvaļinājumā	1,6	2,0	0,0	0,1
Mājsaimnieki (-ces)	2,3	1,1	0,3	0,7
Bezdarbnieki (-ces)	19,8	16,7	36,6	42,1
Saņem pensiju (jebkuru)	44,4	50,6	53,0	55,7
Mācās, studē	15,8	12,3	3,0	0,6
Pirmskolas vecuma bērni	8,1	9,0	0,5	0,3
No visiem:				
- personas ar invaliditāti	17,5	22,5	24,8	26,6

Atbalsta saņēmēju grupas	Komplektu saņēmēji		Maltīšu saņēmēji	
	2023. g.	2024. g.	2023. g.	2024. g.
-citas ES valsts pārstāvji	5,6	5,8	7,7	0,4

*- respondenti varēja izvēlēties vairākas atbildes

Avots: SIA "Aptauju Centrs" 2023. un 2024. gadā apkopotā informācija.

Aplūkojot 2. tabulā atspoguļotās maltīšu saņēmēju strukturālās atšķirības ar komplektu saņēmējiem secināms, ka abās grupās saglabājas vecuma atšķirības - maltīšu saņēmēju vidējais vecums ir par 11,5 gadiem augstāks nekā komplektu saņēmējiem (59,9 un attiecīgi 48,4 gadi). Vidējais vecums abās grupās atšķirībā pret iepriekšējo gadu ir palielinājies - komplektu saņēmējiem par 1,6 gadiem, bet maltīšu saņēmējiem par 1,8 gadiem. Salīdzinot datus ar situāciju pirms 5 gadiem secināms, ka kopš 2019. gada vidējais vecums abās grupās ir ievērojami palielinājies - komplektu saņēmēju grupā tas ir pieaudzis par 4,5 gadiem (no 43,9 gadiem 2019. gadā līdz 48,4 gadiem 2024. gadā) un maltīšu saņēmēju grupā tas ir pieaudzis par 6 gadiem (no 53,9 gadiem 2019. gadā līdz 59,9 gadiem 2024. gadā).

No 2017. līdz 2021. gadam komplektu saņēmēju vidū personu, kas vecākas par 55 gadiem, skaits ikgadēji palielinājās - no 30,2 % 2017. gadā līdz 55,3 % 2021. gadā. Nākamajos divos gados tika novērota šī rādītāja samazināšanās – 2022. gadā šo personu īpatsvars pirmoreiz mazinājies par 3,7 procentpunktiem, sasniedzot 51,6%, bet 2023. gadā vēl par 2,7 procentpunktiem – sasniedzot 48,9 %. Savukārt 2024. gadā īpatsvars palielinājies par 3,4 procentpunktiem, sasniedzot 52,3%. Personu, kas vecākas par 55 gadiem īpatsvara palielinājums 2024.gadā vērojams arī maltīšu saņēmēju grupā – tas pieaudzis par 7,7 procentpunktiem, sasniedzot 66,1%.

Bērnu vecumā līdz 14 gadiem īpatsvars komplektu saņēmēju grupā, salīdzinot ar situāciju iepriekšējos 2 gados (18,5 %), ir samazinājies par 1,8 procentpunktu (16,7%), līdzīgi arī ar personām vecumā 35-54 gadi – ja laikā no 2021. līdz 2023. gadam tas pakāpeniski palielinājās, sasniedzot 22,6 %, tad 2024. gadā tas samazinājās par 2,5 procentpunktiem (20,1%). Personu vecumā 35-54 gadi samazinājums 2024. gadā vērojams arī maltīšu saņēmēju grupā – to īpatsvars no 33,9 % 2023. gadā samazinājās līdz 30,9% 2024. gadā. Aktīvā nodarbinātības vecuma personu ir maz gan starp maltīšu, gan komplektu saņēmējiem. Kopumā atbalsta saņēmēju vecumstrukturā pārskata periodā lielā mērā atgādina to, kāda tā bija 2021. gadā uzreiz pēc minimālo ienākumu reformas, kā arī vērojams, ka sociālekonomiskā situācija kopumā 2024. gadā stabilizējās, tomēr joprojām aktuāli, ka tuvojoties pensijas vecumam, arvien vairāk iedzīvotāju ir pakļauti materiālai un sociālai nenodrošinātībai.

Dzimumu proporcijā vērojamas izmaiņas. Proti, komplektu saņēmēju vidū arvien lielāko īpatsvaru veido sievietes un vīriešu īpatsvars no 2023. gada šajā grupā samazinās: 2023. gadā par 2,4 procentpunktiem un 2024. gadā par 1,2 procentpunktiem, veidojot 42,1%, savukārt sieviešu īpatsvars atbilstoši palielinās, 2024. gadā veidojot 57,9%. Savukārt maltīšu saņēmēju vidū ir atgriezušies līdz 2023. gadam aktuālā situācija, kad lielāko atbalsta saņēmēju īpatsvaru šajā grupā veido vīrieši – 2024. gadā vīriešu īpatsvars veido 59%, savukārt sieviešu īpatsvars 41%.

Pēc atbalsta saņēmēju sniegtās informācijas par to nodarbošanos un sociālo piederību secināms, ka maltīšu un komplektu saņēmēju vidū dominē personas, kas saņem pensiju (jebkuru) un bezdarbnieki. Šo abu grupu īpatsvars 2024. gadā attiecībā pret 2023. gadu ir

palielinājies: maltīšu saņēmēju vidū tas pieaudzis no 89,6 % līdz 97,8%, savukārt komplektu saņēmēju vidū īpatsvars palielinājies no 64,2 % līdz 67,3%. Arvien salīdzinoši augsts ir personu ar invaliditāti īpatsvars un tas pārskata periodā ir pieaudzis gan komplektu saņēmēju, gan maltīšu saņēmēju vidū (22,5% un attiecīgi 26,6%). Salīdzinoši augsts ir arī to personu īpatsvars, kas mācās vai studē, ievērojami lielākam īpatsvaram esot tieši komplektu saņēmēju vidū, tomēr pārskata periodā īpatsvars abās grupās samazinājies – komplektu saņēmēju vidū samazinājums par 3,5 procentpunktiem (12,3 %), maltīšu saņēmēju vidū samazinājums par 2,4 procentpunktiem (0,6%). Atzīmējams, ka pašnovērtējumā attiecībā uz nodarbošanos un sociālo piederību atbalsta saņēmējs var norādīt vairākus tam atbilstošus aspektus, piemēram, persona ar invaliditāti vienlaikus var būt strādājoša persona vai students, tomēr šāds izvēles pielietojums ir neliels un neietekmē kopējās tendences.

2.2. Atbalsta saņēmēju mājokļa raksturojums

Atbalsta saņēmēju mājoklis atšķiras, ja pretnostata komplektu un maltīšu saņēmējus. Turklāt, kā redzams 5. attēlā, atšķirības lielākoties saglabājas arī 2024. gadā.

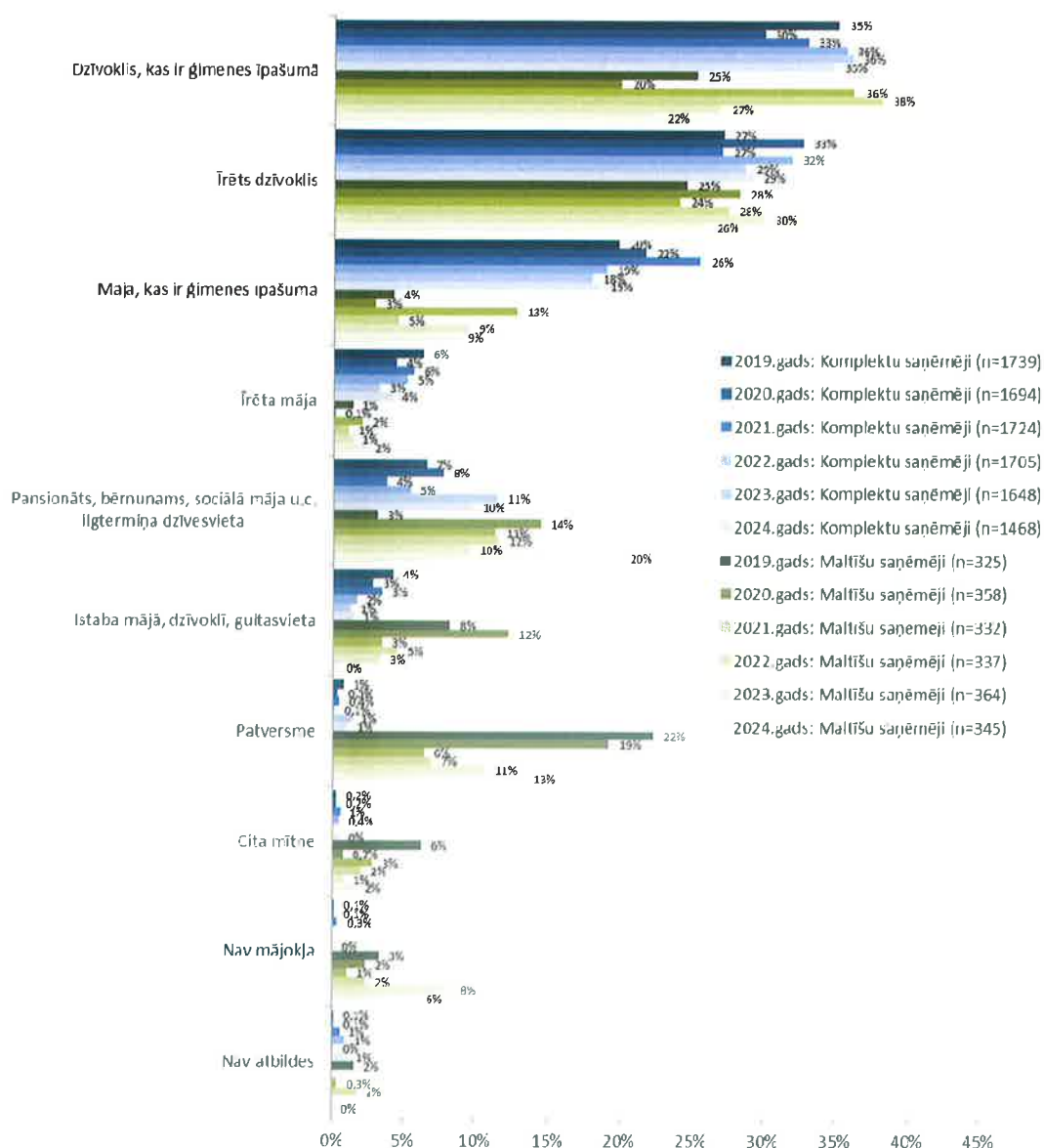
Komplektu saņēmēji 2024. gadā, līdzīgi kā iepriekšējos gados, biežāk dzīvo ģimenes īpašumā esošā dzīvoklī vai mājā, vai īrētā dzīvoklī, jo viņiem ir iespēja samaksāt īri vai arī pašvaldība sniedz mājokļa pabalstu. Maltīšu saņēmēji kaut arī dzīvo dzīvoklī vai mājā, kas ir ģimenes īpašumā (iespējams, mitinās pie radniekiem), vienlīdz bieži kā komplektu saņēmēji par savu mītni aptaujās nosauc īrētu dzīvokli.

Atzīmējams, ka dzīvoklis, kas ir ģimenes īpašumā, kā mītne 2021. un 2022. gada aptaujā starp maltīšu un komplektu saņēmējiem tika nosaukts vienlīdz bieži, tomēr 2023. gadā maltīšu saņēmēju vidū šīs atbildes īpatsvars mazinājās par 11 procentpunktiem un 2024. gadā vēl par 5 procentpunktiem. Vienlaikus maltīšu saņēmēju vidū 2024. gadā par 10 procentpunktiem ir pieaudzis to atbilžu īpatsvars, kas par savu dzīvesvietu norāda pansionātu, bērnu namu, sociālo māju un citas ilgtermiņa dzīvesvietas, tāpat par 2 procentpunktiem ir pieaudzis maltīšu saņēmēju īpatvars atbildēm par patversmi kā dzīvesvietu.

Īrēta māja kā mājoklis atbalsta saņēmēju vidū kopumā parādās salīdzinoši reti, jo mājas īre saistās ar lielākiem izdevumiem un to atbalsta saņēmēji – zemu ienākumu māsaimniecības saprotami neizvēlas. Nepastāvīga dzīvesvieta (istaba vai gultasvieta dzīvoklī vai mājā kā mājoklis) abās atbalsta saņēmēju grupās pēdējos gados tiek nosaukta arvien retāk.

2024. gadā, salīdzinot ar situāciju pirms gada, personu, kas norādīja, ka tām nav mājokļa, maltīšu saņēmēju vidū samazinājās par 2 procentpunktiem, veidojot 6%, savukārt atbilde par citu mītni palielinājās par vienu procentpunktu, veidojot 2%.

5. att. Atbalsta saņēmēju dzīvesvietas

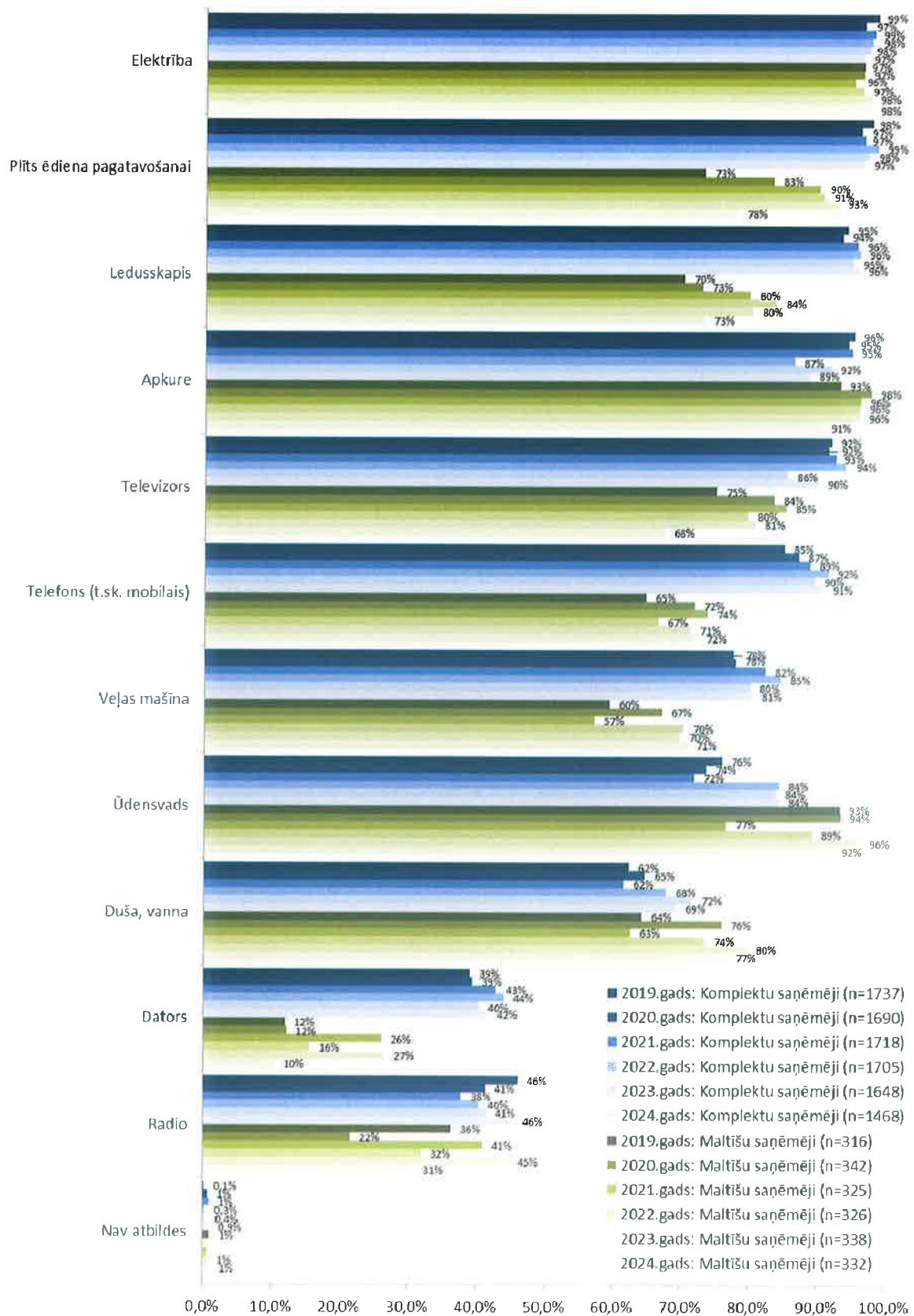

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji.

Vērtējot atbildes par mājokļa labiekārtojumu (skat. 6. attēlu), konstatēts, ka saglabājas iepriekšējo gadu tendences, kas liecina, ka komplektu saņēmējiem kopumā ir raksturīgi nedaudz labāki dzīves apstākļi, tomēr gadu gaitā starp komplektu un maltīšu saņēmējiem norit zināma izlīdzināšanās. Vienlaikus secināms, ka kopumā komplektu saņēmēju atbildes ir vai nu stabilas vai arī liecina par kādām tendencēm, savukārt maltīšu saņēmēju gadījumā izlases nav viendabīgas, tādējādi dati drīzāk liecina par izlasi konkrētajā gadā nevis objektīvām izmaiņām vai to trūkumu šīs atbalsta saņēmēju grupas situācijā.

Elektrība un plīts ēdiena pagatavošanai ir pieejama gandrīz katram komplektu saņēmējam. Savukārt maltīšu saņēmēju grupā gandrīz visiem ir pieejama elektrība, tomēr uz plīts pieejamību 2024. gadā norāda 78% un tas ir ievērojami mazāk nekā iepriekšējos 3 gados, kad pieejamība norādīta 90 % līdz 93 % gadījumos. Iepriekš minētais liecina par komplektu saņēmēju plašākām iespējām sagatavot siltu ēdienu.

6. att. Mājokļu labiekārtojums

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji.

Kā redzams 6. attēlā, maltīšu saņēmēji biežāk nekā komplektu saņēmēji norāda uz ūdensvada, dušas un vannas, kā arī apkures pieejamību, kam viens no iemesliem ir tas, ka

maltīšu saņēmēji biežāk dzīvo pilsētās. Iespējams, ka atbilžu īpatsvaru ietekmē arī fakts, ka 2024. gadā ir pieaudzis to maltīšu saņēmēju skaits, kas par savu dzīvesvietu norāda pansionātu, bērnu namu, sociālo māju un citas ilgtermiņa dzīvesvietas, kā arī patversmi. Tādā veidā zupas virtuves apmeklējums šiem cilvēkiem, saņemot gatavo maltīti, kalpo kā papildu atbalsts savstarpēji papildinošā atbalsta sistēmā, kurā valsts un pašvaldību sociālās drošības sistēmas pasākumi kopā ar pārtikas atbalstu ESF+ programmas ietvaros nodrošina nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto vai krīzes situācijā esošu cilvēku pamatvajadzības.

Maltīšu saņēmējiem joprojām retāk nekā komplektu saņēmējiem ir pieejama veļas mašīna, televizors, ledusskapis.

Uz tehnoloģiskajām izmaiņām vairāk nekā uz ko citu norāda tas, ka komplektu saņēmējiem laika gaitā biežāk kļūst pieejams telefons. Pēdējos gados rādītāji attiecībā uz to pieejamību komplektu saņēmēju vidū stabilizējušies. Arī maltīšu saņēmēju lielākajai daļai (vairāk nekā 70%) ir savs telefons. Datori mērķgrupā pieejami retāk – komplektu saņēmējiem tie visai stabili - aptuveni 40% līmenī, kamēr maltīšu saņēmēju vidū, salīdzinot atbildes pa gadiem, tās variē 10-27% robežās no tiem, kam ir mājoklis.

Atbalsta saņēmēju norādītā dzīves apstākļu izlīdzināšanās starp komplektu un maltīšu saņēmējiem galvenokārt skaidrojama ar iepriekš minētajām vecumstruktūras izmaiņām, kur personām lielākā vecumā biežāk īpašumā jau ir savs mājoklis un dzīves laikā sagādāts mājokļa labiekārtojums. Vienlaikus jāatzīmē, ka salīdzinoši lielākam personu skaitam zemu ienākumu mājāsaimniecībās ir nepietiekami ienākumi izdevumiem par mājokli un pārtiku, radot nepieciešamību apmeklēt maltīšu izdales vietas, lai paēstu.

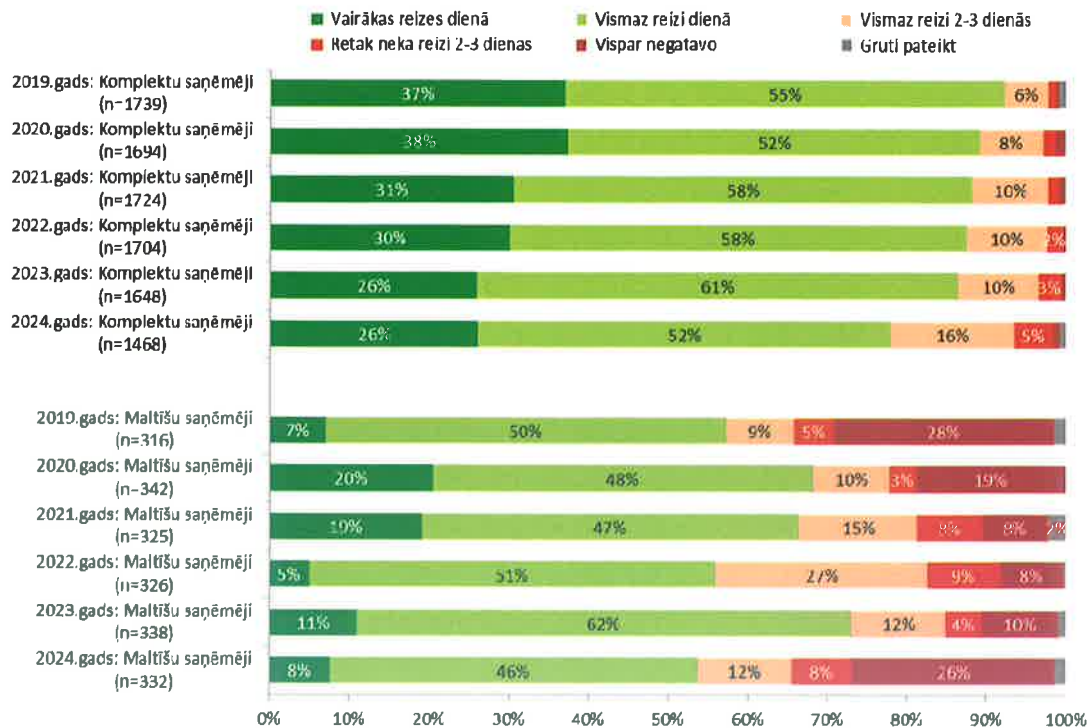
2.3. Atbalsta saņēmēju ēst gatavošanas ieradumi

Komplektu saņēmēji siltu ēdienu gatavo salīdzinoši bieži, tomēr pēdējo četrus gadus laikā ir novērojams kritums attiecībā uz atbildi „vairākas reizes dienā” (skat. 7. attēlu). Šo tendenci var skaidrot ar gados veco un atsevišķi dzīvojošo respondentu īpatsvara pieaugumu, kuriem raksturīgi tas, ka viņi negatavo vairākas reizes dienā (ja starp visiem komplektu saņēmējiem vairākas reizes dienā gatavo 26 %, tad starp cilvēkiem, kas dzīvo vieni – 10 %, savukārt starp 65 gadus veciem vai vecākiem komplektu saņēmējiem – 12 %).

Pakāpeniski pieaug arī to komplektu saņēmēju īpatsvars, kas gatavo reizi 2-3 dienās vai retāk. Šis pieaugums ir niecīgs, konstatēts atsevišķa gada ietvaros, tāpēc no vienas puses tas varētu liecināt par nejaušību, tomēr, apkopojot datus par pēdējiem 6 gadiem, uzskatāmi redzams, ka tā visdrīzāk ir tendence. Pārskata periodā šīs grupas īpatsvars pieaudzis īpaši strauji – no 13% 2023.gadā līdz 21% 2024.gadā.

Maltīšu saņēmēju grupā, salīdzinot ar situāciju gadu iepriekš, būtiski (no 10% līdz 26%) pieaudzis to personu īpatsvars, kas negatavo vispār. Situāciju visdrīzāk ietekmē aptaujas izlases konstrukcijas īpatnības 2024. gadā - tajā iekļuvuši relatīvi vairāk patversmju iemītnieku, kā arī personu, kas par savu dzīves vietu norādījuši pansionātu, bērnu namu, sociālo māju un citas ilgtermiņa dzīvesvietas. Attiecīgi samazinājies ir to personu īpatsvars, kas gatavo ēst vismaz reizi dienā un kas gatavo vairākas reizes dienā, tendenci visdrīzāk daļēji ietekmējot arī tam, ka maltīšu saņēmēju ģimenes vidēji ir mazākas. Atšķirīga šajā grupā bija situācija pandēmijas periodā (2020. un 2021.gads – tad maltītes tika izsniegtas iepakojumā), kad bija daudz vairāk tādu respondentu, kas gatavoja vairākas reizes dienā.

7. att. Cik bieži atbalsta saņēmēja ģimene gatavo silto ēdienu?

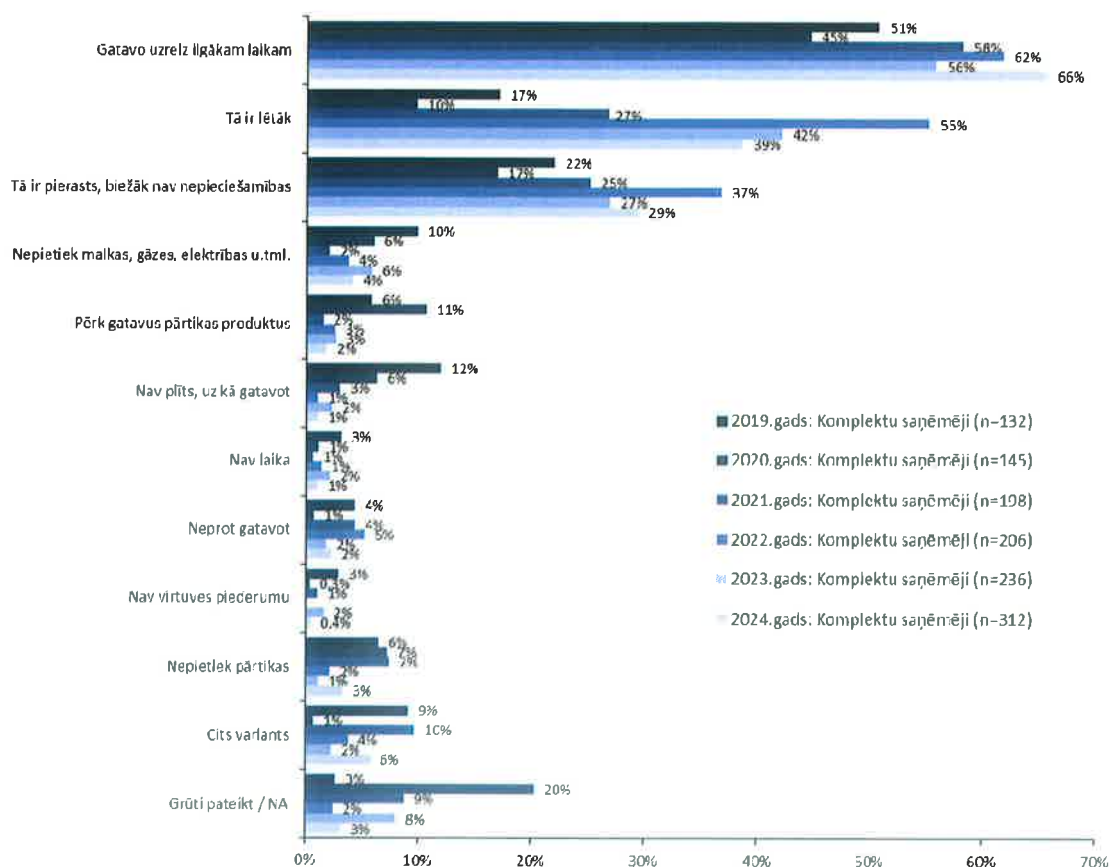

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji.

Komplektu un maltīšu saņēmēju atbildes uz jautājumu, kāpēc tie gatavo reti vai negatavo vispār, ir atspoguļotas 8. un 9. attēlā. Atšķirības ēst gatavošanas ieradumos šajās grupās ir loģiskas - pēc pārtikas komplektiem dodas tie, kas produktus var izmantot maltīšu pagatavošanai, bet pēc maltītēm tie, kas kādu iemeslu dēļ negatavo vai gatavo ievērojami retāk.

Komplektu saņēmēju vidū pēdējā gada laikā par 10 procentpunktiem (no 56% 2023. gadā līdz 66% 2024. gadā) ir palielinājies to atbilžu uz jautājumu “Kāpēc ģimene gatavo tik reti vai vispār negatavo?” īpatsvars, kas atbildēja, ka „gatavo uzreiz ilgākam laikam”. Tā ir salīdzinoši izplatīta tendence vientuļo atbalsta saņēmēju vidū – piemēram, vārīt zupu, kas tiks patērēta tuvāko 2-3 dienu laikā. Nākamās pēc biežuma ir atbildes “tā ir lētāk” un “tā ir pierasts, biežāk nav nepieciešamības”, kas saturiski viena otrai ir tuvas (skat. 8. attēlu).

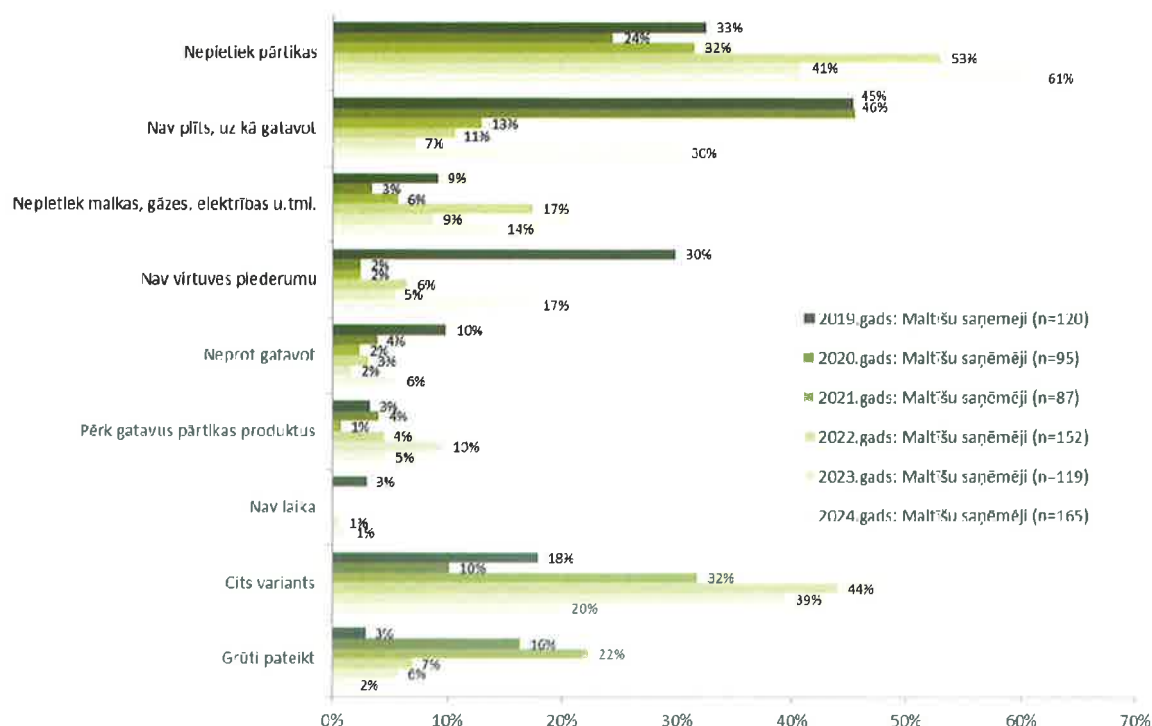
8. att. Kāpēc ģimene gatavo tik reti vai vispār negatavo? (komplektu saņēmēji)

Avots: respondenti-komplektu saņēmēji, kas gatavo silto ēdienu retāk nekā reizi dienā.

Alizējot iemeslus, kāpēc maltīšu saņēmēji gatavo reti vai negatavo vispār, joprojām viena no nozīmīgākām atbildēm saistās ar pārtikas trūkumu, bez tam, šīs atbildes īpatsvars attiecībā pret 2023. gadu ir palielinājies par 20 procentpunktiem (no 41% 2023. gadā līdz 61% 2024. gadā). Nākamā pēc biežuma 2024. gadā ir atbilde “nav plīts, uz kā gatavot” – uz to norādījuši 30% respondentu, kas ir par 23% vairāk nekā gadu iepriekš. Ievērojama daļa (20 %) maltīšu saņēmēju snieguši “citas” atbildes, starp kurām 7% norāda, ka ir citas iespējas saņemt silto ēdienu, 6% – pietiek ar zupas virtuvē saņemto ēdienu, 4% – tā ir ierasts, vienkāršāk, lētāk, bet 3% – gatavo vairākām dienām un pēc tam ēdienu uzsilda (skat. 9. attēlu).

9. att. Kāpēc ģimene gatavo tik reti vai vispār negatavo? (maltīšu saņēmēji)

Avots: respondenti - maltīšu saņēmēji, kas gatavo silto ēdienu retāk nekā reizi dienā.

2.4. Palīdzība no citām organizācijām

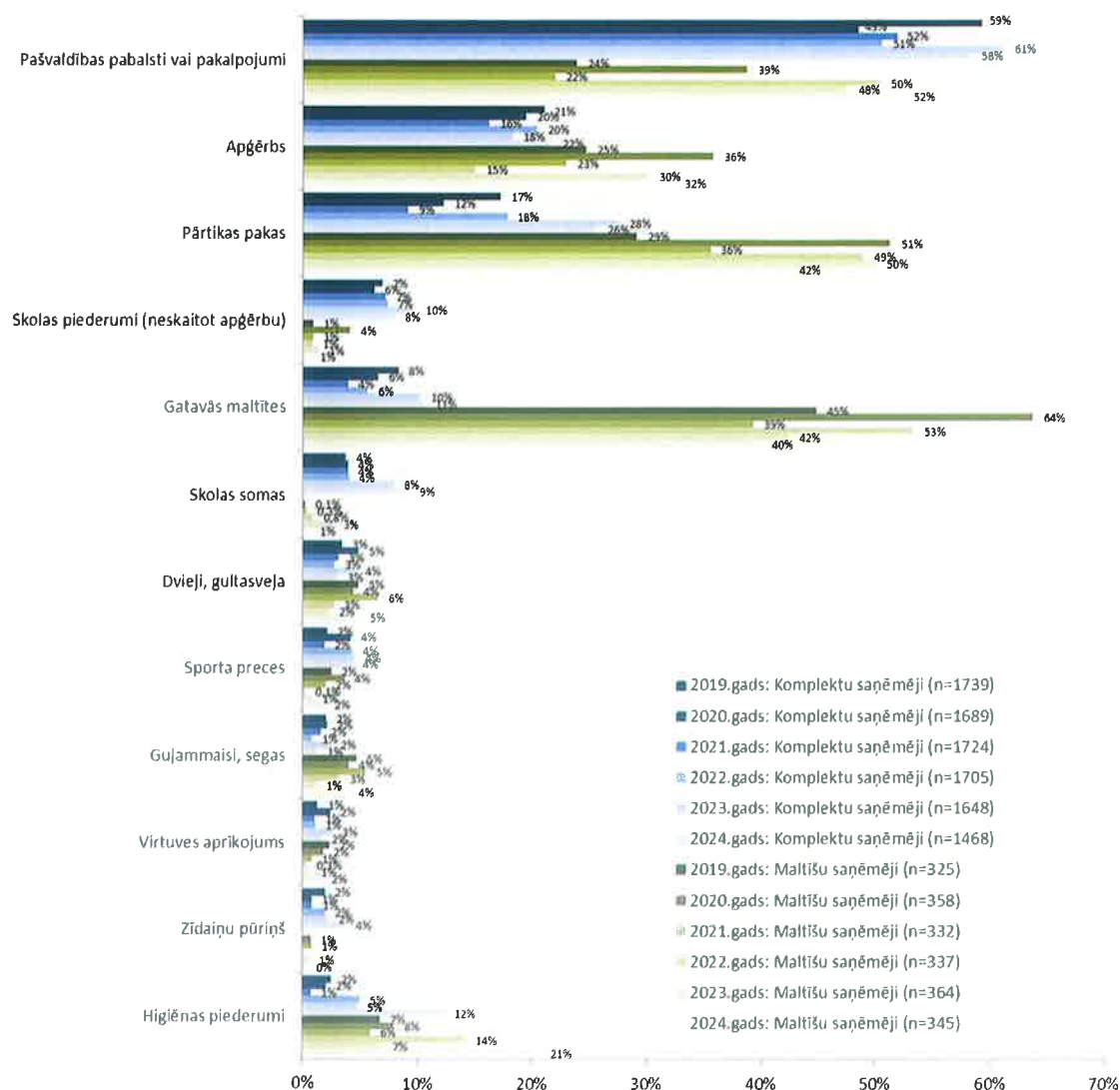
Atbalsta saņēmēji pēc palīdzības vēršas arī citās organizācijās. Komplektu un maltīšu saņēmēju vidū kā šādas organizācijas pārliecinoši dominē pašvaldību sociālie dienesti, kur tie vēršas pēc pašvaldības pabalstiem vai pakalpojumiem – 2024. gadā komplektu saņēmēji to atzīmējuši 58 % gadījumu (salīdzinot 2023. gadu šis rādītājs samazinājies par 3 procentpunktiem), maltīšu saņēmēji 52 % gadījumu (salīdzinot 2023. gadu šis rādītājs palielinājies par 4 procentpunktiem, skat. 10. attēlu).

Abas atbalsta saņēmēju grupas norādījušas, ka no citām organizācijām saņem pārtikas pakas – komplektu saņēmēji 26 % gadījumu un maltīšu saņēmēji 42 % gadījumu. Lai arī pārtiku izsniedz virkne nevalstisko organizāciju (piemēram, Pārtikas bankas programmas ietvaros) un pašvaldību institūcijas, raugoties uz objektīvām vajadzībām (īpaši uz pārtikas cenu inflācijas fona) secināms, tomēr daļā šo gadījumu visdrīzāk domāti ESF+ Programmas ietvaros nodrošinātie pārtikas komplekti.

Trešdaļa no maltīšu saņēmējiem un piektdaļa no komplektu saņēmējiem no citām organizācijām kā palīdzību saņem arī apģērbu. Tas skaidrojams ar bieži vienviet PO – nevalstiskajā vai reliģiskajā organizācijā doto iespēju papildus atbalsta komplektiem vai maltītei saņemt arī organizācijas pašas sarūpēto vai iedzīvotāju saziedoto apģērbu un citas sadzīvē noderīgas lietas (segas, gultasveļu, virtuves piederumus).

Visai līdzīgi kā gadu iepriekš, 8 % no komplektu saņēmējiem un 1% no maltīšu saņēmējiem no citām organizācijām saņēma arī skolas piederumus un skolas somas.

10. att. Kāda veida palīdzību ģimene saņem no citām organizācijām?

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji.

Salīdzinoši stabils attiecībā pret iepriekšējo gadu ir respondentu īpatsvars, kas norādījuši, ka no citām organizācijām saņem gatavās maltītes – 11% komplektu saņēmēji (10% 2023. gadā) un 40% maltīšu saņēmēji (42% 2023. gadā).

Attiecībā pret iepriekšējo gadu palielinājies ir to atbalsta saņēmēju īpatsvars, kas norādījuši, ka no citām organizācijām saņemusi higiēnas piederumus – 12% komplektu saņēmēju (2023. gadā 5%) un 21% maltīšu saņēmēju (2023. gadā 7%). Tā kā publiski nav sniegta informācija, ka citas organizācijas nodrošina higiēnas preču izdali, secināms, ka atbalsta saņēmēji aptaujā citā izdales vietā no citas PO saņemtos higiēnas un saimniecības komplektus atzīmē kā no citām organizācijām saņemtus, tomēr faktiski tas ir ESF+Programmas atbalsts.

Salīdzinot dažādu palīdzības veidu saņemšanas īpatsvaru vairāku gadu griezumā iespējams secināt, arvien vērojams svārstīgums. Tas skaidrojams ar citu organizāciju (izņemot pašvaldību) sniegtās palīdzības situatīvo raksturu – atbalsts lielā mērā atkarīgs no konkrēta palīdzības veida pieejamības konkrētajā teritorijā, gan atbalsta noturīguma (ziedojumi, īslaicīgas akcijas, pilsoniskās sabiedrības atbalsts). Līdz ar to šo organizāciju palīdzības

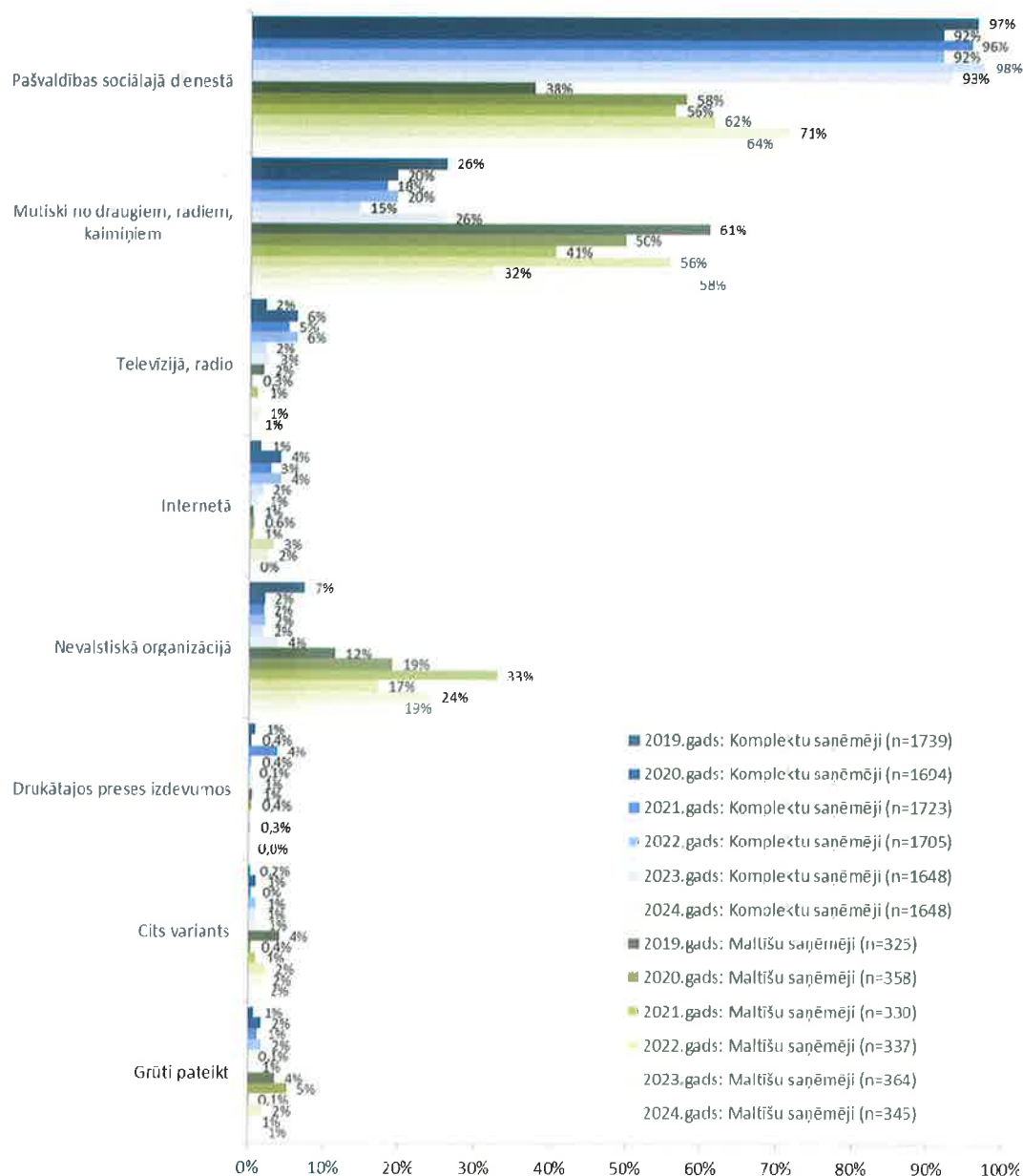
saņēmējiem var nākties izmantot tādu palīdzību, kāda konkrētajā brīdī no konkrētā avota un attiecīgajā dzīvesvietas teritorijā ir pieejama.

3. Atbalsta saņemšanas iespējas

3.1. Informācija par atbalsta iespējām

Arvien pārliecinoši izplatītākais kanāls informācijas nodošanai par atbalsta iespējām ir caur sociālajiem dienestiem – uz to norāda 93 % komplektu saņēmēju, kā arī 64 % maltīšu saņēmēju, atbilstu īpatsvaram attiecībā pret 2023. gadu nedaudz samazinoties (skat. 11. attēlu).

11. att. Kur uzzināja par atbalsta saņemšanas iespējām?

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji.

Tendence tiešā veidā izriet no prasības, ka atbalsta komplektu saņemšanai ir nepieciešama pašvaldības sociālā dienesta izsniegta izziņa, kas apliecina, ka persona atbilst trūcīgas vai maznodrošinātas mājāsaimniecības statusam vai ir nonākusi krīzes situācijā. Attiecīgi pašvaldības sociālais dienests izziņas sagatavošanas procesā informē personu par atbalsta

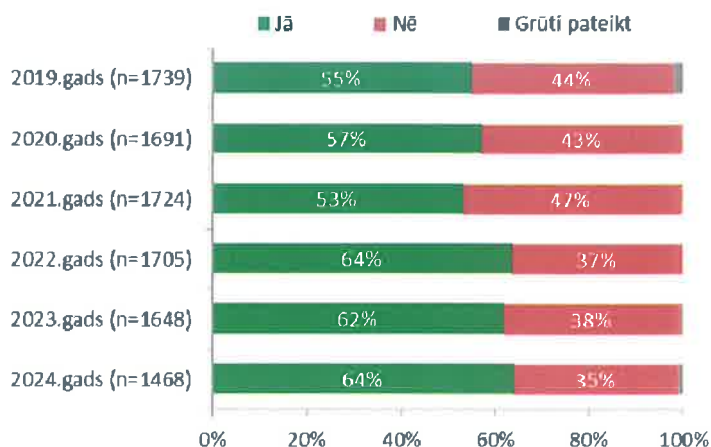
iespējām. Turklāt daļā pašvaldību tieši sociālie dienesti nodrošina komplektu izdali. Papildus iepriekš minētais var būt saistīts arī ar pašvaldības palīdzības biežāku izmantošanu, kur pieejama arī informācija par pārtikas un pamata materiālās palīdzības atbalstu ESF+ Programmas ietvaros.

Vienlaikus jāatzīmē, ka maltīšu saņēmēji 2024. gadā vienlīdz bieži par atbalsta saņemšanas iespējām uzzinājuši, izmantojot neformālus kanālus – draugus, radniekus, kaimiņus (58% gadījumu). Šī atbilde dažādos gados nosaukta ar visai atšķirīgu biežumu – tā 2023. gadā 32% gadījumu, bet 2022. un 2024. gadā – attiecīgi 56% un 58%, kas visdrīzāk skaidrojams ar izlases īpatnībām. Līdz ar to secināms, ka daļa maltīšu saņēmēju joprojām labi sasniedzami, izmantojot neformālos kanālus, lai arī liela daļa informāciju uzzina no sociālajiem dienestiem, tādējādi apliecinot komplektu saņēmēju un maltīšu saņēmēju grupu daļēju pārklāšanos.

Trešā pēdējo piecu gadu laikā biežāk sastopamā atbilde maltīšu saņēmēju vidū liecina, ka informācija par atbalsta saņemšanas iespējām tiek saņemta arī nevalstiskā vai reliģiskā organizācijā. Šādu atbildi 2023. gadā sniedz ceturtdaļa, bet 2024. gadā piektā daļa no respondentiem. To var skaidrot arī ar faktu, ka dažviet reliģiskās institūcijas nodrošina maltīšu saņemšanu.

Televīzija, radio, drukātā prese un internets kā informācijas iegūšanas avots norādīts atsevišķos gadījumos. Situāciju skaidro 12. attēls, kur redzams, ka 2024. gadā 64 % komplektu saņēmēju saka, ka ģimenē ir vismaz kāds, kam ir pieejams internets un prasme ar to rīkoties, sekojoši var secināt, ka interneta pieejamība un prasme ar to rīkoties nenozīmē, ka tas tiks izmantots informācijas meklēšanai par sociālo palīdzību.

12. att. **Vai kādam no ģimenes ir pieejams internets un prasme ar to rīkoties?**

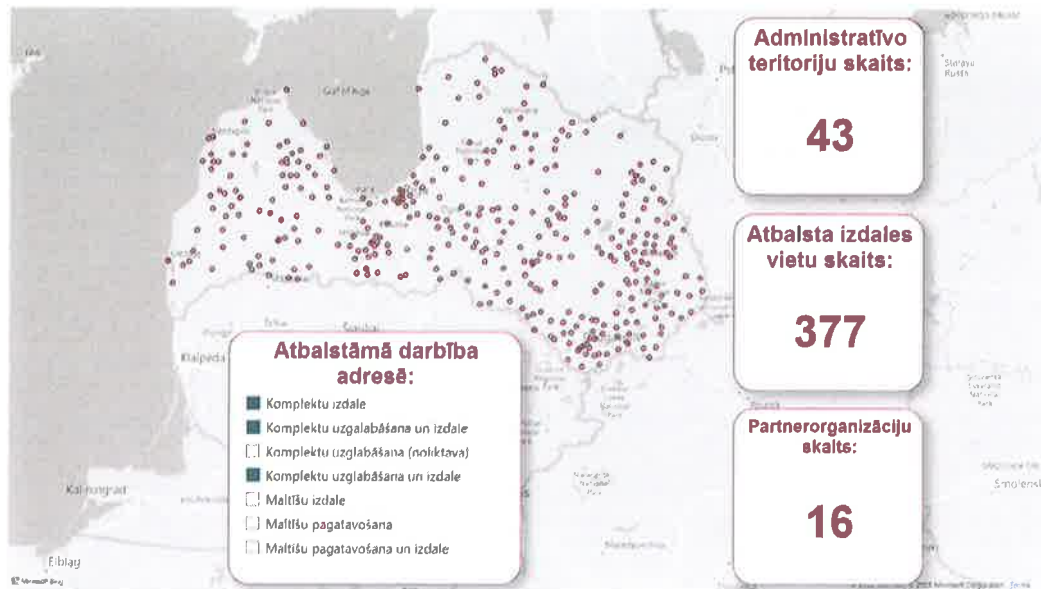
Avots: respondenti – komplektu saņēmēji.

Ņemot vērā augsto personu īpatsvaru, kuras norāda uz sociālajiem dienestiem kā informācijas par atbalsta saņemšanas iespējām avotu, nav nepieciešams nodrošināt papildu pasākumus mērķa grupas informēšanai par atbalstu. Papildus jāatzīmē, ka pēdējos gados daļai palīdzības saņēmēju sagādā grūtības nosaukt informācijas par atbalsta iespējām avotu, jo viņi par šo iespēju zinājuši jau “sen”, “vienmēr” u.tml. Šī parādība novērojama arī 2024. gadā. Tas liecina par zināmu mērķa grupas segmentēšanos, kā arī komplektu un pa daļai arī maltīšu saņemšanas iespējas pakāpenisku pārtapšanu par integrālu sociālās palīdzības sastāvdaļu.

3.2. Nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietai

2025. gada februārī visā Latvijas teritorijā darbojas 377 atbalsta izdales vietas (neskaitot zupas virtuves), nodrošinot pārklājumu visu pašvaldību administratīvajās teritorijās. Salīdzinoši blīvāks izdales punktu izvietojums ir Latgales reģionā un valsts centrālajā daļā, savukārt retāks tas ir Kurzemes reģiona austrumu daļā un Vidzemes reģionā (skat. 13. attēlu). Situācija izriet no pieprasījuma konkrētajā teritorijā, ko veido tajā dzīvojošo atbalstāmo personu skaits.

13. att. Atbalsta vietu pārklājums Latvijā (2025. gada februāris)

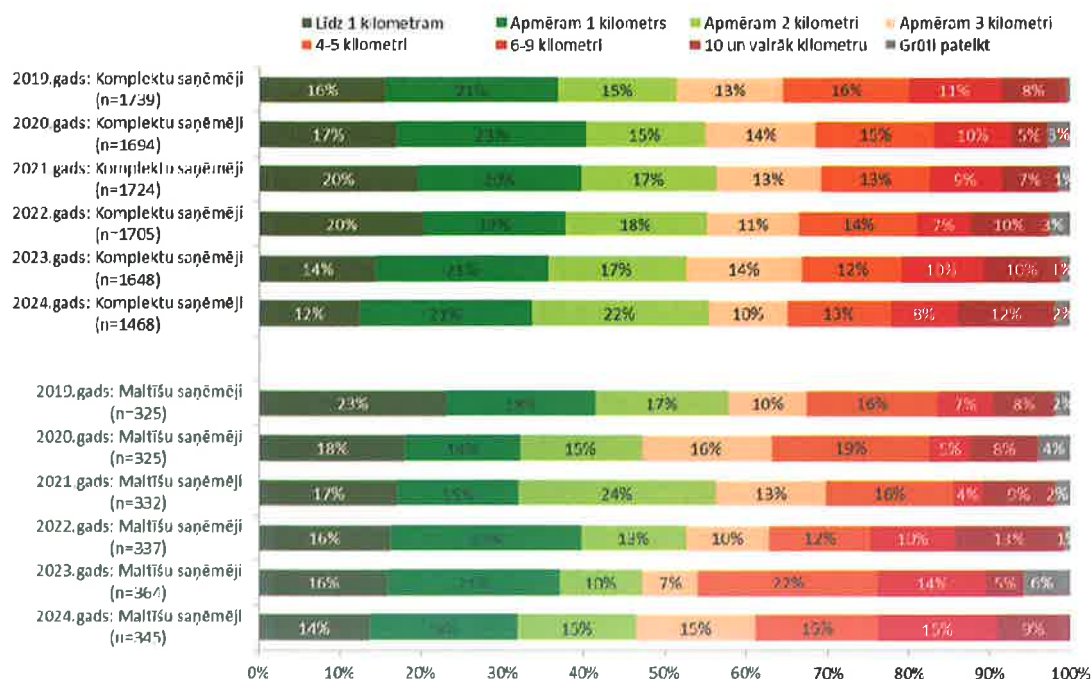
Avots: SIF dati.

Komplektu saņemšanas pieejamību raksturo attālums līdz atbalsta komplektu saņemšanas vietai (skat. 14. attēlu).

Aptaujas rezultātā secināts, ka, lai nokļūtu līdz atbalsta komplektu saņemšanas vietai, to saņēmējiem 2024. gadā nācies mērot vidēji 3,6 kilometrus, kas ir mazāk nekā 2023. gadā (4,4 kilometri). Vienlaikus jāatzīmē, ka šis rādītājs sakrīt ar to, kas iegūts 2022. gadā, tādējādi demonstrējot, ka 2023. gadā nosauktie lielākie attālumi drīzāk ir nejaušība, kas visdrīzāk izrietēja no atsevišķu komplektu saņēmēju atbildēm, kuri iespējams nedzīvoja deklarētajā dzīvesvietā vai cita iemesla dēļ bija spiesti mērot lielus attālumus līdz komplektu izdales vietām.

Vairāk nekā pusei komplektu saņēmēju mērojamais attālums nav lielāks par aptuveni 2 kilometriem. Vismazākos attālumus min nelielo pilsētu un lauku iedzīvotāji, salīdzinot ar Rīgas un citu lielāko republikas pilsētu iedzīvotājiem. Te jāņem vērā, ka Rīgā un citās lielajās pilsētās lielāki attālumi ir vienkāršāk pārvarami attīstītas sabiedriskā transporta infrastruktūras dēļ.

14. att. Attālums līdz atbalsta saņemšanas vietai

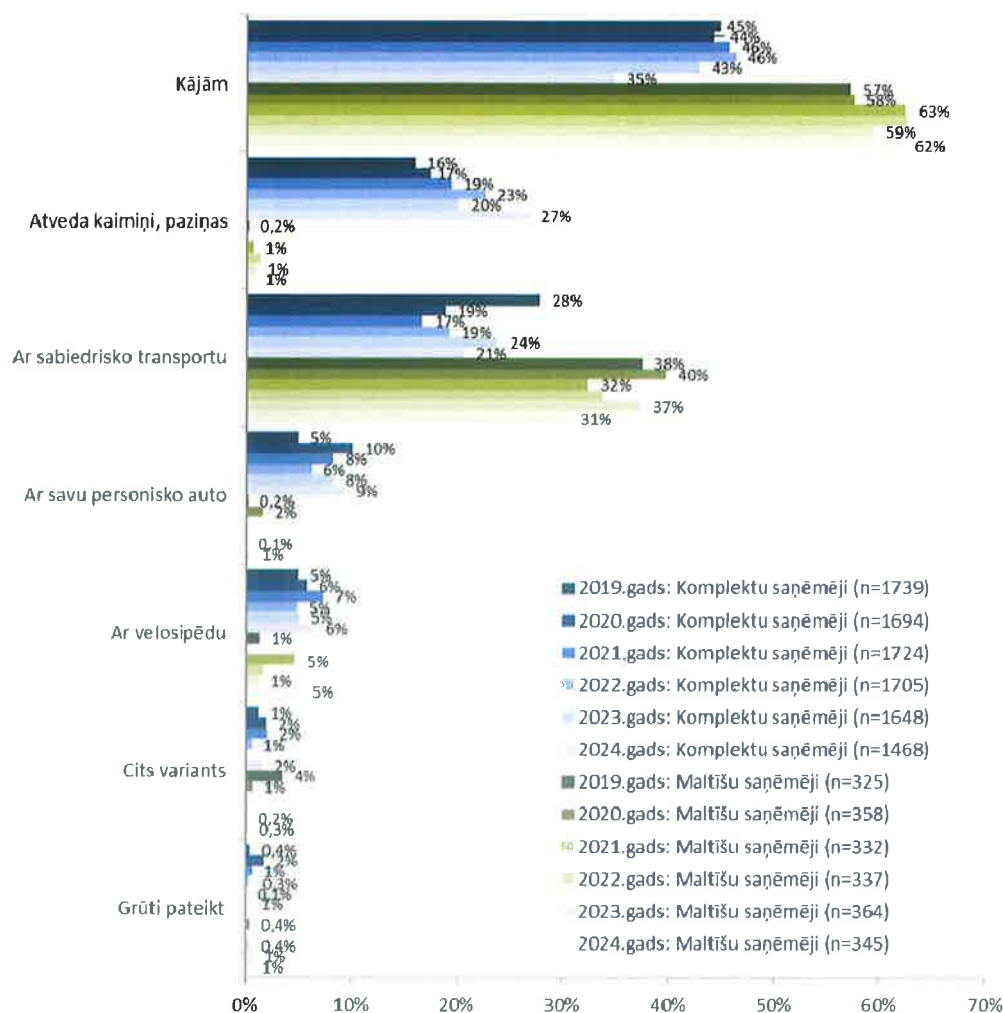

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji.

Maltīšu saņēmēju nosauktais vidējais attālums (2,8 kilometri) 2024. gadā bijis vismazākais no tiem, kāds konstatēts kopš 2018. gada. Ar retiem izņēmumiem tā ir ik gadus konstatēta tendence, ka maltīšu saņēmēju nosauktais vidējais attālums ir mazāks, nekā komplektu saņēmēju nosauktais. Tam ir loģisks pamatojums – komplektu izdales vietas pieejamas visā Latvijā, kamēr maltīšu izdales vietas pieejamas atsevišķās apdzīvotās vietās, turklāt absolūtajā vairumā gadījumu tās ir pilsētas, bet maltītes turp saņemt parasti dodas cilvēki no tām pašām pilsētām.

Atbalsta pieejamību raksturo arī veids kā atbalsta saņēmējs nokļuva līdz atbalsta saņemšanas vietai (skat. 15. attēlu).

15. att. Kā nokļuva līdz atbalsta saņemšanas vietai?

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji.

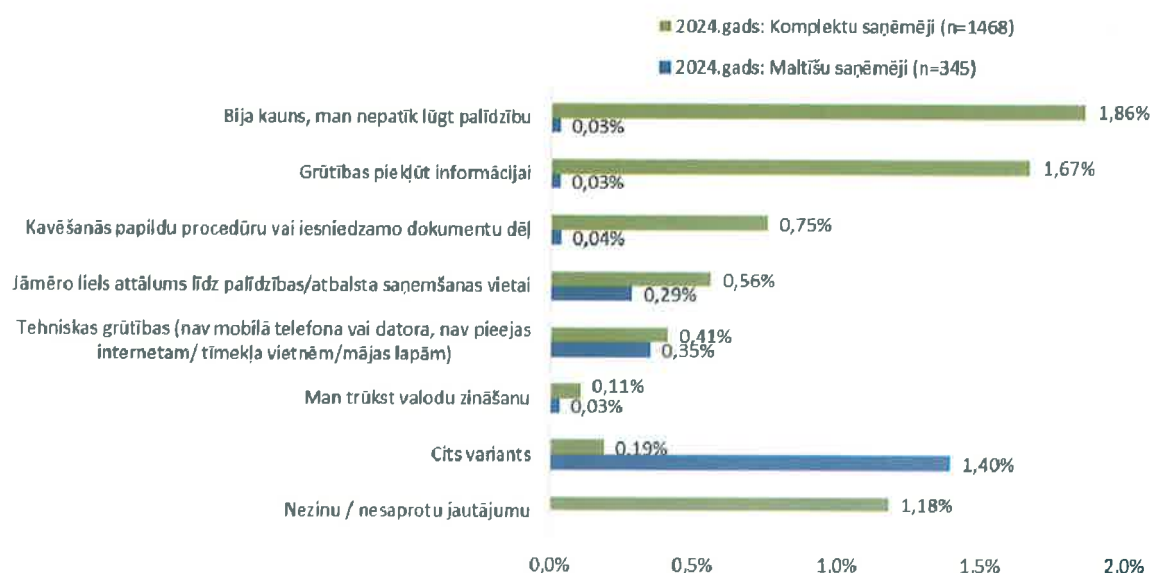
Līdzīgi kā iepriekš, arī 2024. gadā uz komplektu un maltišu izdales vietām to apmeklētāji visbiežāk dodas kājām – komplektu saņēmēji 35 % gadījumu, bet maltišu saņēmēji 62 % gadījumu. Ja attālumi bijuši lielāki, ticis izmantots sabiedriskais transports, uz kura izmantošanu biežāk norāda maltišu saņēmēji – 31% (komplektu saņēmēji 21%). Komplektu saņēmēju atbildēs arvien ir plašāka daudzveidība – daļu uz komplektu saņemšanas vietu kāds atvedis (kaimiņi, paziņas), daļa (tāpat kā maltišu saņēmēji) izmantojuši sabiedrisko transportu, bet daļa braukuši ar savu automašīnu vai velosipēdu. Šīs atšķirības no vienas puses raksturo vidi, kurā pārvietošanās notiek (maltišu saņēmējiem tā biežāk ir urbāna vide ar regulāru sabiedrisko transportu), no otras puses tās raksturo personu labklājības līmeni (komplektu saņēmējiem biežāk ir pieejami transporta līdzekļi). Aizvien izplatītāka kļūst tendence, kad komplektu saņēmējus uz komplektu izdales vietu (vai arī kompleksus viņiem) atveduši kaimiņi, paziņas, turklāt, kā noprotoams no respondentu sniegtajiem komentāriem, nereti tie ir bijuši sociālie darbinieki vai pastnieki.

3.3. Iespējamās grūtības

Absolūtais vairums atbalsta saņēmēju uz jautājumu par to, vai saskārušies ar kādām grūtībām atbalsta saņemšanas procesā, nepārprotami atbildējuši ar „nē” – tā sacījuši 93% gan no komplektu, gan maltišu saņēmējiem, savukārt 3% un attiecīgi 4% uz jautājumu neatbildēja. Līdz ar to konkrēta informācija par grūtībām iegūta no 3-4% katras grupas respondentu.

Tiem, kas uz grūtībām norādīja, tika lūgts precizēt, kādas tās bijušas. Rezultāti atspoguļoti 16.attēlā (procentu bāze no visiem atbalsta saņēmējiem (nevis tiem, kas norādījuši uz grūtībām), lai uzsvērtu par cik mazu atbalsta saņēmēju daļas atbildēm faktiski ir runa). Jautājums nav atspoguļots salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, jo, pirmkārt, tika izmainīta atbilžu skala, otrkārt, nelielā respondentu skaita dēļ, kas uz grūtībām norādījuši, sekojoši atbilžu dinamikai būtu gadījuma raksturs.

16. att. Ar kādām grūtībām saskārās atbalsta saņemšanā?

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji.

Komplektu saņēmēji visbiežāk minējuši, ka viņiem bijis kauns lūgt palīdzību vai arī bijušas grūtības piekļūt nepieciešamajai informācijai.

Maltīšu saņēmēju (faktiski tie bija 5 respondenti) atbildes par grūtībām procentu līmenī salīdzināt nav jēgpilni, jo to, kura atbilde ir biežāka, faktiski noteica konkrētajam respondentam piemērotais atbildes svars vai ģimenes lielums, nevis pieminēšanas biežums. Viens no respondentiem (pārstāvēja ģimeni no 3 cilvēkiem) kā problēmu norādīja to, ka, nepaspējot laikā, var nesaņemt maltīti – šī atbilde tika kodēta kā “cita”.

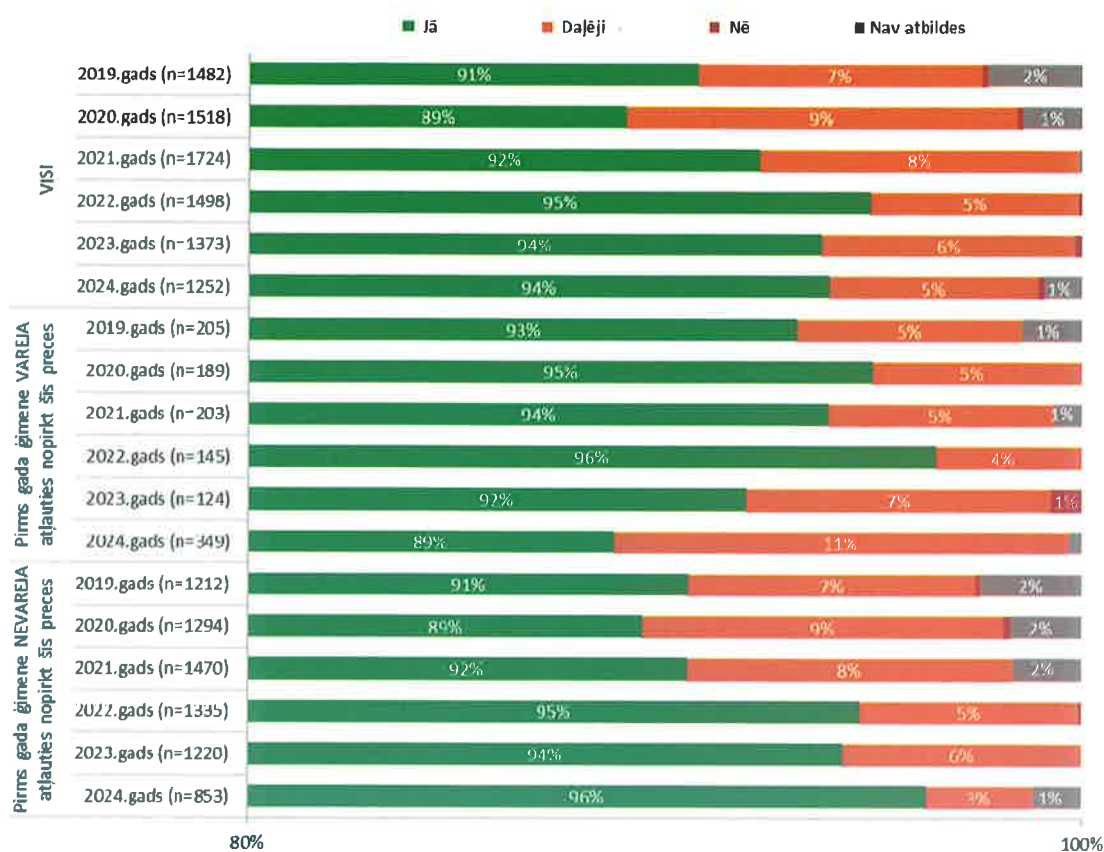
Komplektu saņēmēji savukārt pie “citām” atbildēm norādīja to, ka vienā no izdales punktiem bijusi nelaipna darbiniece, citā gadījumā to, ka nav sava transporta, ar ko nokļūt līdz komplektu izdales vietai.

Secināms, ka atbalsta saņēmējiem nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietai grūtības sagādā atsevišķos gadījumos un, lai arī kāds katrā konkrētajā gadījumā ir grūtību iemesls, parasti tām tiek atrasts risinājums.

4. Atbalsta efektivitātes pašvērtējums

Komplektu saņēmējiem tika vaicāts pašvērtējums atbalsta ietekmei uz viņu ģimenes situāciju (skat. 17. attēlu).

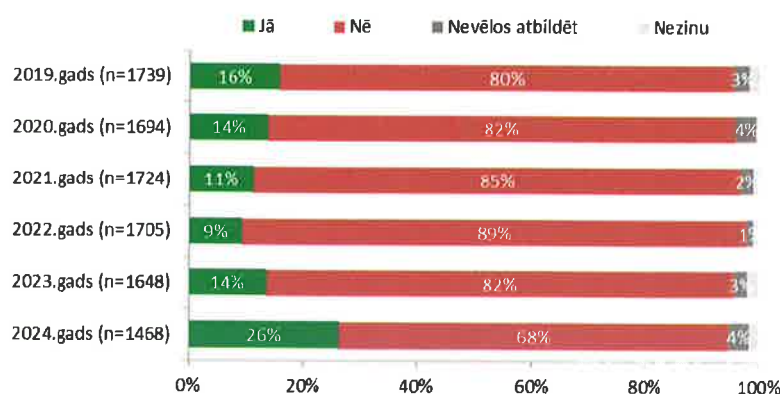
17. att. Vai atbalsta komplektu saņemšana ietekmēja ģimenes situāciju?

Avots: respondenti – komplektu saņēmēji.

Kā redzams 17. attēlā, tāpat kā gadu iepriekš absolūtais vairums jeb 94 % komplektu saņēmēju atbildējuši, ka komplektu saņemšana ir ietekmējusi ģimenes situāciju, 5 % atzīmējuši daļēju ietekmi, bet 1% atbildi nav sniedzis. Tie respondenti, kas norāda, ka pirms gada varēja atļauties nopirkt preces, ko saņēma atbalsta ietvaros, arvien biežāk norāda arī, ka palīdzība ģimenes situāciju ietekmējusi “daļēji”, savukārt tie, kas teikuši, ka šīs preces iegādāties nevarēja, arvien biežāk norāda, ka to saņemšana ir ietekmējusi ģimenes situāciju. Visciešākā saikne šīm atbildēm tika konstatēta ar atbildēm uz jautājumu, kas atspoguļots 18. attēlā – vai pirms gada ģimene varēja atļauties nopirkt tās preces/produktus, ko nupat saņēma.

18. att. Vai pirms gada ģimene varēja atļauties nopirkt tās preces/produktus, ko nupat saņēma?

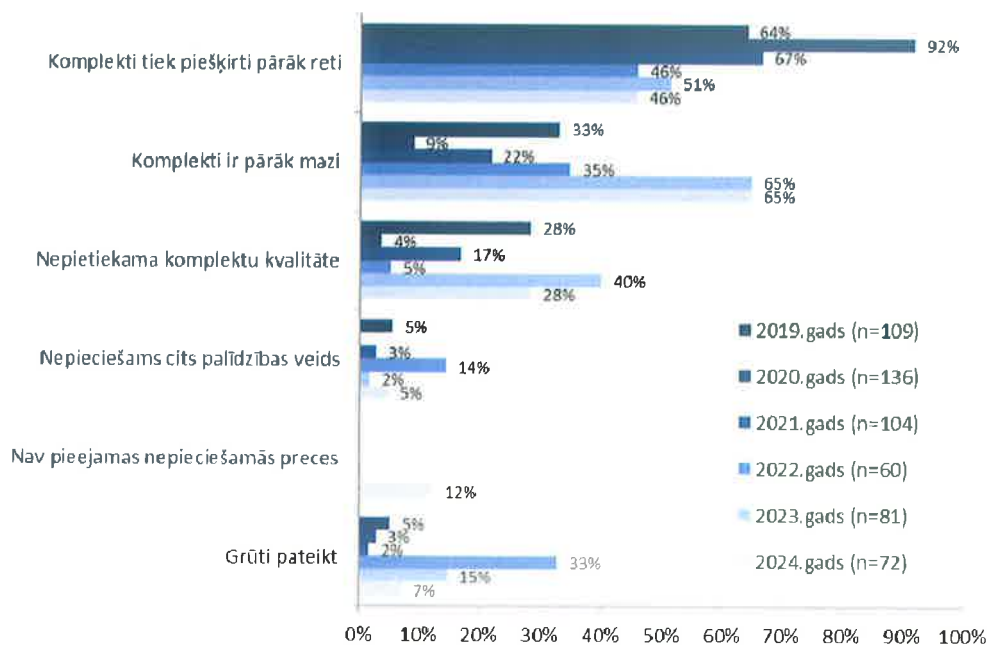
Avots: respondenti – komplektu saņēmēji.

Atbilžu sadalījums uz jautājumu par iespējām nopirkt atbalsta ietvaros saņemtās preces un produktus no 2022. gada, kad pozitīvu atbildi sniedza 9 %, 2023. gadā ir palielinājies uz 14% un 2024. gadā uz 26%, kas ir augstākais līdz šim novērotais rezultāts.

Vērtējot atbildes vecumgrupu griezumā secināms, ka palīdzība visvairāk ir nepieciešama gados jaunākām (līdz 17 gadiem) un vecākām (65 gadi un vairāk) personām. Savukārt, vērtējot pēc pašvaldības sociālā dienesta piešķirtā statusa secināms, ka palīdzība būtiskāka ir personām, kuras saņem izziņu par atbilstību trūcīgas personas statusam.

To respondentu, kas norādīja, ka komplektu saņemšana ģimenes situāciju ietekmēja tikai daļēji, pēdējo divu gadu atbildēs ir būtiski pieaudzis un dominē viedoklis, ka komplekti ir pārāk mazi - 65% (skat. 19. attēlu). Iepriekš minētais visdrīzāk ir saistīts ar komplektu apjoma samazinājumu 2023. gadā.

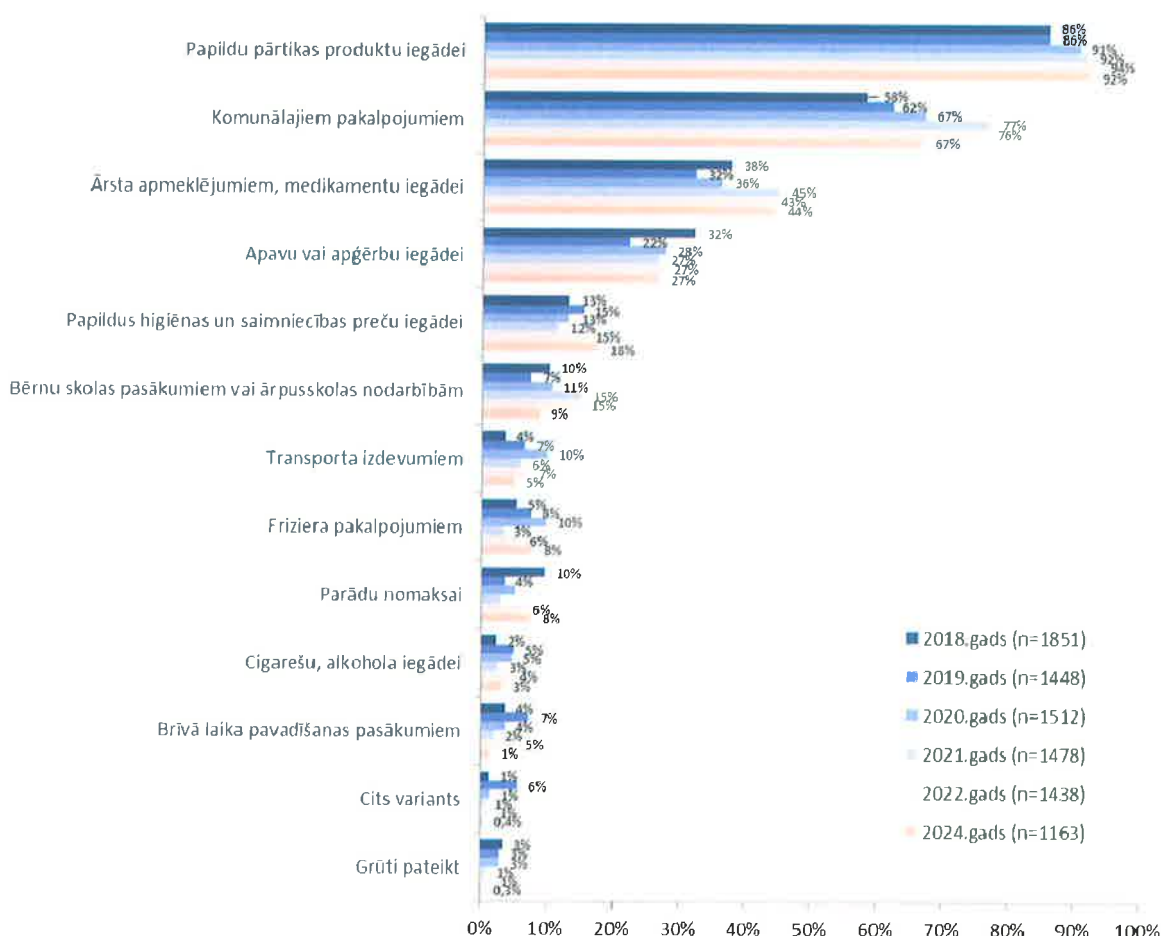
19. att. Kāpēc komplektu saņemšana neietekmēja jūsu ģimenes situāciju vai ietekmēja tikai daļēji?

Avots: respondenti – komplektu saņēmēji, kas norādījuši, ka komplektu saņemšana ģimenes situāciju ietekmējusi daļēji vai nav ietekmējusi vispār.

Nākamā biežāk nosauktā atbilde pēdējo trīs gadu laikā ir “komplekti tiek piešķirti pārāk reti” – tās īpatsvars respondentu vidū ir mazinājies un variē robežās starp 46% līdz 51%. Pārskata periodā par 12 procentpunktiem samazinājies personu īpatsvars, kuri norādījuši uz nepietiekamu komplektu kvalitāti. Savukārt no 2% 2023.gadā uz 5% 2024.gadā ir palielinājies viedoklis, ka būtu nepieciešams cits palīdzības veids. Pirmo reizi 12% gadījumu izskanējis viedoklis, ka komplektos “nav pieejamas nepieciešamās preces”. Vienlaikus, nemot vērā nelielo respondentu skaitu, kas teikuši, ka palīdzība ģimenes situāciju ir ietekmējusi daļēji, uzskatāms, ka vērtējumam arvien ir gadījuma raksturs. Tiem, kas norādīja, ka komplektu saņemšana ietekmējusi viņu ģimenes situāciju, papildus tika vaicāts, kādām vajadzībām viņi galvenokārt tērēja ietaupīto naudu. Joprojām dominējošās atbildes šajā jautājumā attiecas uz pārtiku, komunālajiem maksājumiem, ārsta apmeklējumiem un medikamentu iegādi (skat. 20. attēlu).

20. att. Kādām vajadzībām galvenokārt tērēja ietaupīto naudu?

Avots: respondenti – komplektu saņēmēji, kas norādījuši, ka komplektu saņemšana ietekmējusi viņu ģimenes situāciju.

Attiecībā uz ietaupītās naudas izmantošanu komunālajiem pakalpojumiem jāmin, ka attiecībā pret iepriekšējo gadu, šo atbildi sniegušo personu īpatsvars samazinājās par 9 procentpunktiem (no 76% uz 67%). Samazinājies par 6 procentpunktiem ir arī personu skaits, kas ietaupīto naudu izmanto “bērnu skolas pasākumiem un ārpuskolas nodarbībām” (samazinājums no 15% uz 9%). Pārējās izdevumu pozīcijās, tādās kā “papildus higiēnas un saimniecības preču iegāde”, “transporta izdevumi”, “friziera pakalpojumi”, “parādu nomaksa”, “brīvā laika pavadīšanas pasākumi” atbilžu īpatsvars

salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir mainījies 1- 4 procentpunktu robežās, kas liecina par saņemtā atbalsta efektu un mājsaimniecību iespēju kopumā atlicināt naudu arī šo vajadzību apmaksai.

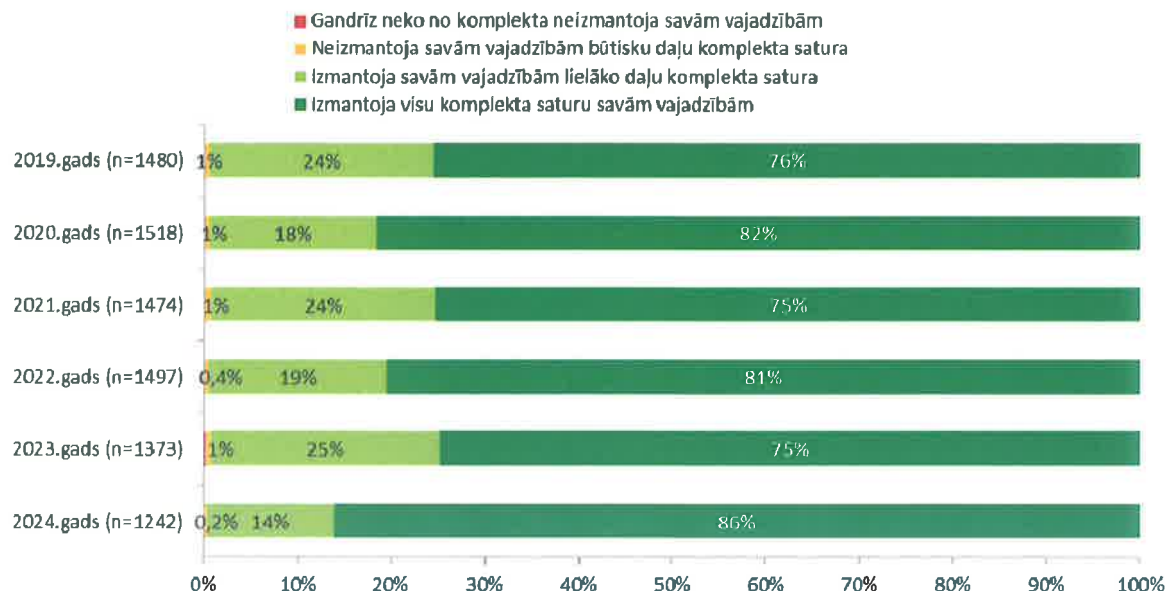
Secināms, ka sniegtais atbalsts pozitīvi ietekmē mērķa grupas materiālo situāciju, jo sniedz iespēju ne tikai iegādāties papildus pārtiku, bet arī iespēju tēriņiem, kas nepieciešami citām, individuālām ar ģimenes sociāli demogrāfisko profilu saistītām vajadzībām (piemēram, ģimenēm ar bērniem ietaupījums tērēts bērnu skolas pasākumiem vai ārpusskolas nodarbībām, pieaugušām personām apavu un apģērba iegādei un komunālajiem pakalpojumiem, senioriem un personām ar invaliditāti ārsta apmeklējumam un medikamentu iegādei).

5. Pārtikas atbalsts

5.1. Pārtikas komplektu izmantošana

Saglabājas iepriekš novērotā pozitīvā tendence par pārtikas komplekta satura un apjoma atbilstību komplektu saņēmēju vajadzībām. Absolūtajā vairumā (99,8 %) gadījumu komplekta saturu tā saņēmēji izmantoja savām vajadzībām, tostarp pilnībā (86,16 %) un lielāko daļu (13,64 %). Tādu, kas norādītu, ka nav izmantojuši savām vajadzībām būtisku daļu komplekta satura, ir ļoti maz – 0,2 %, bet tādu, kas norāda, ka gandrīz nekas nav izmantots savām vajadzībām, nebija (skat. 21. attēlu).

21. att. Pārtikas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

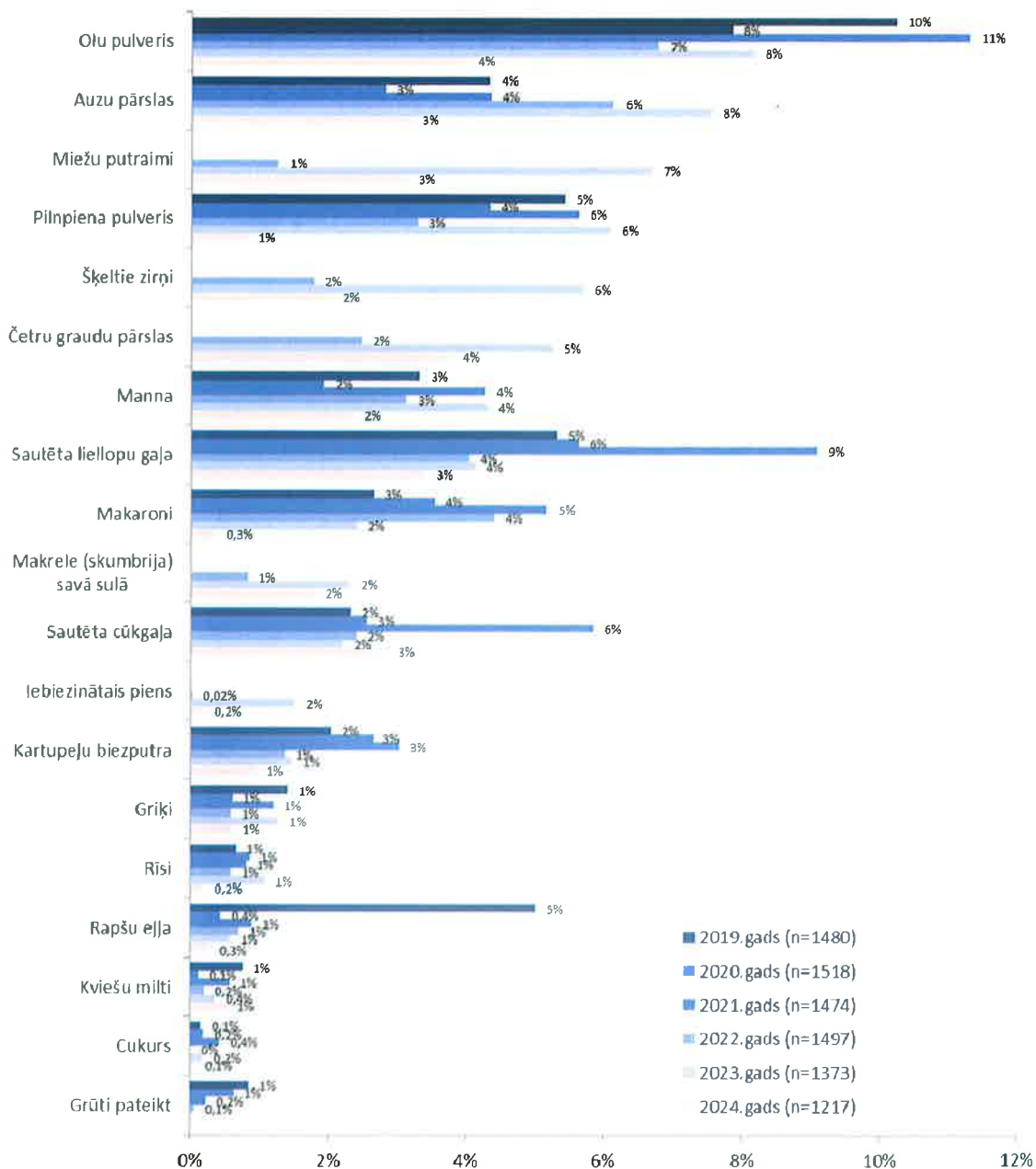

Avots: respondenti – komplektu saņēmēji, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus.

Salīdzinot ar 2023. gadu, pārskata periodā no 75% līdz 86% ir palielinājies to respondentu skaits, kuri savām vajadzībām izmantoja visu komplekta saturu un tas ir augstākais rezultāts kopš 2019. gada. Ievērojot iepriekš minēto secināms, ka pēdējā gada laikā ir palielinājusies pārtikas komplektos iekļauto produktu izmantošana un lietderība. Pārtikas komplekti kopumā tiek izmantoti tā, kā atbalsta sniedzēji to iecerējuši.

Aplūkojot respondentu vērtējuma dinamiku par komplektā esošiem un savām vajadzībām pilnībā neizmantotiem produktiem (skat. 22. attēlu) redzams, ka 2024. gadā ir samazinājies šādu gadījumu skaits attiecībā uz katru no produktiem. Tāpat redzams, ka ir palielinājusies pārtikas komplektos iekļauto produktu izmantošana, mainoties arī līdz šim konstatētajiem respondentu atšķirīgiem uzskatiem par tādiem pārtikas produktiem kā olu un piena pulveris un graudaugu un cieti saturošiem produktiem. Par pilnībā savām vajadzībām izmantotiem produktiem uzskatāmi produkti, kuru neizmantošana ir robežās līdz 2 %, sekojoši tie arvien ir makaroni, zivju konservi, iebiezinātais piens, kartupeļu biežputra, griķi, rīsi, eļļa, kviešu milti, cukurs, kā arī pirmo reizi šajā sarakstā ir arī pilnpiena pulveris, šķeltie zirņi un mannā. Pozitīvo izmaiņu iemesls var būt saistīts ar papildpasākumu ietekmi, jo tajos atbalsta saņēmēji iegūs zināšanas par ēst gatavošanu un uztura tēmām, tostarp veselīgas maltītes pagatavošanu no pārtikas komplektā esošajiem produktiem, produktu uzglabāšanu un ēdienkartes veidošanas pamatiem, radot iespēju pamainīt un pilnveidot savus ēšanas paradumus.

22. att. Kuri produkti no pārtikas komplekta netika izmantoti savām vajadzībām?

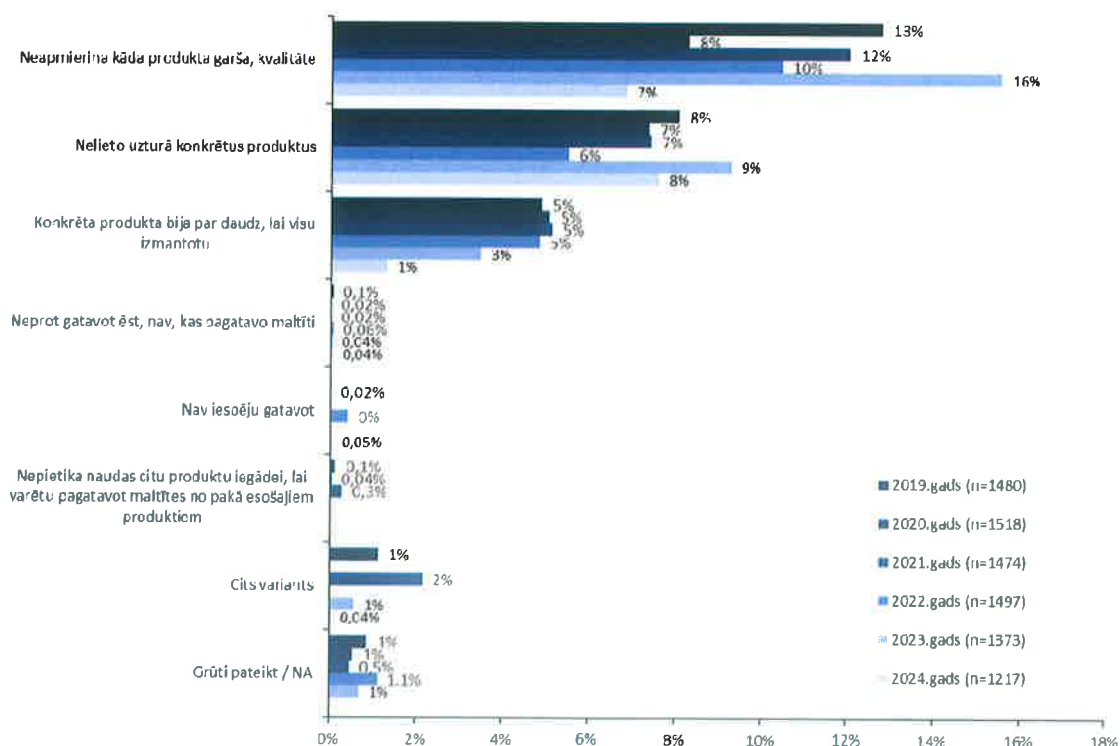

Avots: respondenti – komplektu saņēmēji, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus.

Vērtējot pārtikas produktu komplektu un atsevišķo tajos iekļauto preču neizmantošanu savām vajadzībām jāņem vērā, ka tādu personu, kuras komplektus nav izmantojuši pilnībā 2024. gadā bija maz, līdz ar to arī neizmantošie produkti nosaukti retāk. Turklāt starp tiem nav izteiktu neizmantošanas “līderu”. Vienīgais produkts, kura neizmantošana lai arī nebūtiski, bet pārskata periodā ir palielinājusies, ir cūkgaļas konservi - no 2% 2023. gadā uz 3% 2024. gadā. Ņemot vērā nelielo respondentu skaitu, kas norādījuši uz preču neizmantošanu savām vajadzībām uzskatāms, ka vērtējumam arvien ir gadījuma raksturs. Analizējot būtiskākos respondentu minētos iemeslus kāpēc produkti nav izmantoti (skat. 23. attēlu) redzams, ka joprojām dominē divi anketā piedāvātie atbilžu varianti, bet to īpatvars pārskata periodā ir samazinājies – iebildumi pret garšu vai kvalitāti (16% 2023. gadā un 7% 2024. gadā), un tas, ka uzturā netiek lietoti konkrēti produkti (9%

2023. gadā un 8 % 2024. gadā). Vēl retāk kā gadu iepriekš respondenti norādījuši, ka kāda produkta bijis par daudz, lai visu izmantotu (3% 2023. gadā un 1% 2024. gadā).

23. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc viss pārtikas komplekta saturs netika izmantots savām vajadzībām?

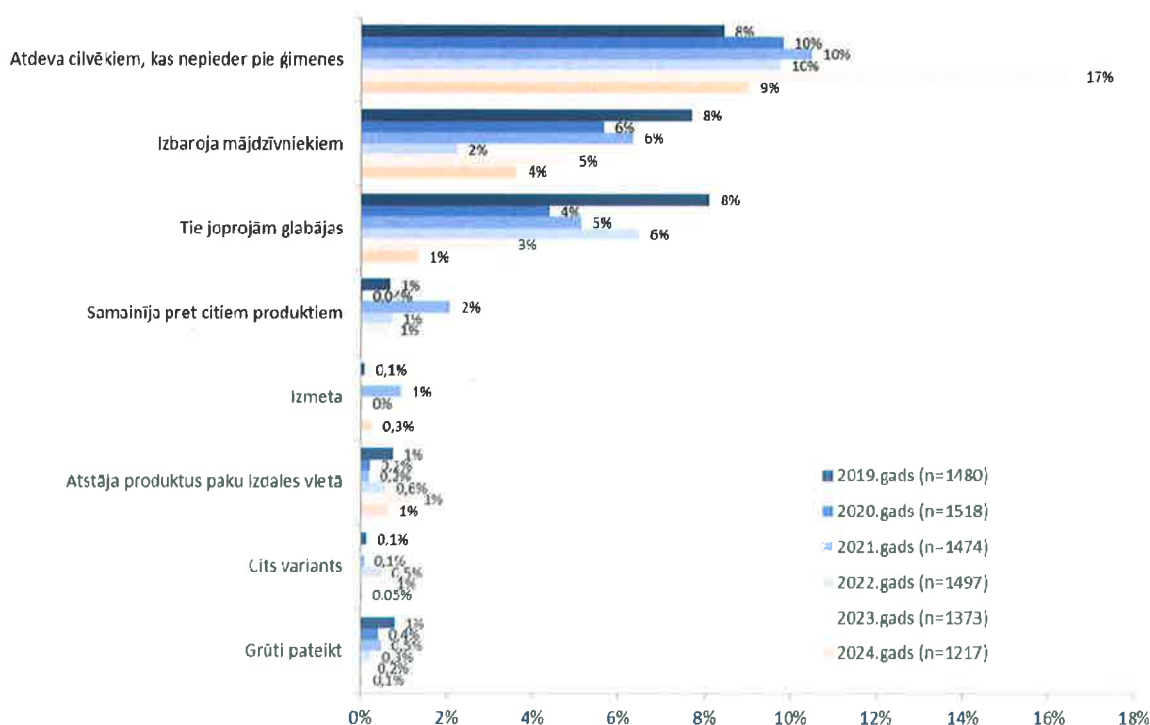

Avots: respondenti – komplektu saņēmēji, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus.

Atbilde, ka konkrētos produktus uzturā nelieto, visciešāk korelē ar gadījumiem, kad pilnībā nav izlietotas auzu pārslas un četrus graudu pārslas, bet nedaudz mazākā mērā – ar miežu putraimu, mannas, makreļu un zirņu neizmantošanu. Attiecībā pret garšu un kvalitāti iebildumi visbiežāk bijuši tiem respondentiem, kas nav pilnībā izmantojuši sautētu liellopu gaļu, sautētu cūkgaļu, olu pulveri, bet retāk – miežu putraimus, četrus graudu pārslas, mannu, kartupeļu biežputru, zirņus un makreles. Savukārt par daudz komplektos dažiem visdrīzāk bijis mannas, miežu putraimu, griķu, zirņu un olu pulvera. Jāmin, ka saglabājot pārtikas komplekta universālu raksturu, nav iespējams izveidot atbalstu, kurš ir pilnībā piemērots visai plašajai mērķa grupai un tādējādi izslēgt salīdzinoši retos neizmantošanas gadījumus.

Respondentu atzīmētās rīcības pārtikas produktu pilnīgas neizmantošanas gadījumā (skat. 24. attēlu) liecina, ka joprojām tipiskākā rīcība ir atdot citiem cilvēkiem, vienlaikus šai atbildei attiecībā pret iepriekšējo gadu samazinoties par 8 procentpunktiem (9 % gadījumu). Otra biežāk nosauktā atbilde ir “izbaroja mājdzīvniekiem” - salīdzinot ar iepriekšējo gadu, atbildes īpatsvars samazinājies par 1 procentpunktu (4 % gadījumu). 2024. gadā turpināja samazināties to respondentu īpatsvars, kas norādījuši, ka “produkti joprojām glabājas” – 3% 2023. gadā un 1% 2024. gadā.

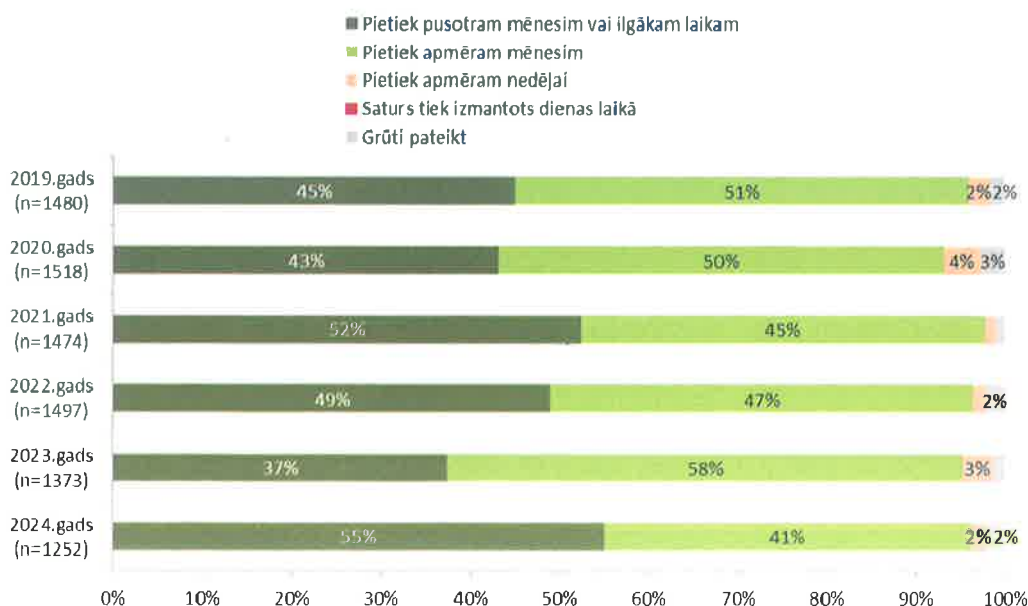
24. att. Ko izdarīja ar pārtikas produktiem, kas netika izmantoti savām vajadzībām?

Avots: respondenti – komplektu saņēmēji, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus.

Citiem cilvēkiem visbiežāk atdots olu pulveris, auzu pārslas, četrus graudu pārslas, miežu putraini, zirņi, sautēta cūkgaļa, retāk sautēta liellopu gaļa un griķi. Mājdzīvniekiem izbaroti gaļas un zivju konservi, kā arī olu pulveris. Ievērojot iepriekš minēto būtiski ir turpināt popularizēt iespēju izdales vietā atstāt produktus, kas netiks izmantoti savām vajadzībām, lai dotu iespēju tos izmantot citiem komplektu saņēmējiem, kam tas nepieciešams. Pārtikas komplektu izmantošanas laiks atspoguļots 25. attēlā.

25. att. Cik ilgam laikam jūsu ģimenei pietiek ar tiem produktiem, ko saņemat vienā pārtikas komplektu saņemšanas reizē?

Avots: respondenti – komplektu saņēmēji, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2024. gadā mazāks ir to respondentu īpatsvars, kas saka, ka viņiem ar pārtikas komplektu pietiek mēnesim (samazinājums par 17 procentpunktiem no 58% 2023. gadā līdz 41% 2024. gadā), savukārt palielinājies ir to īpatsvars, kas saka, ka ar pārtikas komplektu pietiek pusotram mēnesim vai ilgākam laikam (palielinājums par 18 procentpunktiem no 37% 2023. gadā līdz 55% 2024. gadā). Tas iespējami norāda uz to, ka pārskata periodā daļai trūcīgu un maznodrošinātu personu pārtikas komplekti ir būtisks, bet ne vienīgais avots mājāsaimniecības pārtikas patēriņa nodrošināšanai. Ar šiem produktiem attiecībā pret situāciju gadu iepriekš, daļai mērķa grupas pietiek ilgākam laikam un neskatoties uz izmantošanas ilgumu, produkti visos gadījumos tiek pārdomāti un lietderīgi tiek izmantoti.

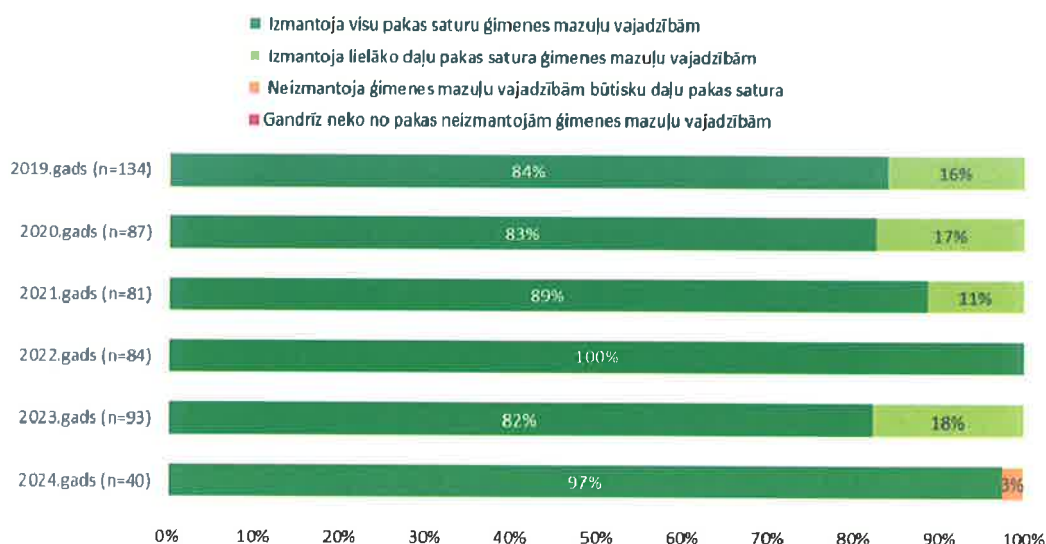
Sakarības ir konstatējamas ar dzīvesvietām – joprojām ilgākam laikam ar palīdzību pietiek lauku un nelielu pilsētu iedzīvotājiem, kuriem acīmredzot ir vairāk iespēju iegūt pašu audzētu pārtiku. Savukārt no rīdziniekiem atbildi “Pietiek pusotram mēnesim vai ilgākam laikam” izvēlējušies 20% (2023. gadā tie bija 8%). Šī sakarība konstatēta jau ceturto gadu pēc kārtas, līdz ar to tai ir objektīvs raksturs. Ilgākam laikam ar pārtikas komplektu pietiek maznodrošinātiem un gados vecākiem atbalsta saņēmējiem.

Secināms, ka kopumā pārtikas komplektos iekļautie produkti, to daudzums un izdales biežums pamatā atbilst atbalsta saņēmēju vajadzībām.

5.2. Bērnu pārtikas komplektu izmantošana

2024. gadā turpinājās 2017. gadā uzsāktā papildu zīdaiņu un mazu bērnu (turpmāk – bērnu) pārtikas komplektu izdale, salīdzinoši vērtējot to izmantošanu (skat. 26. attēlu).

26. att. Bērnu pārtikas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

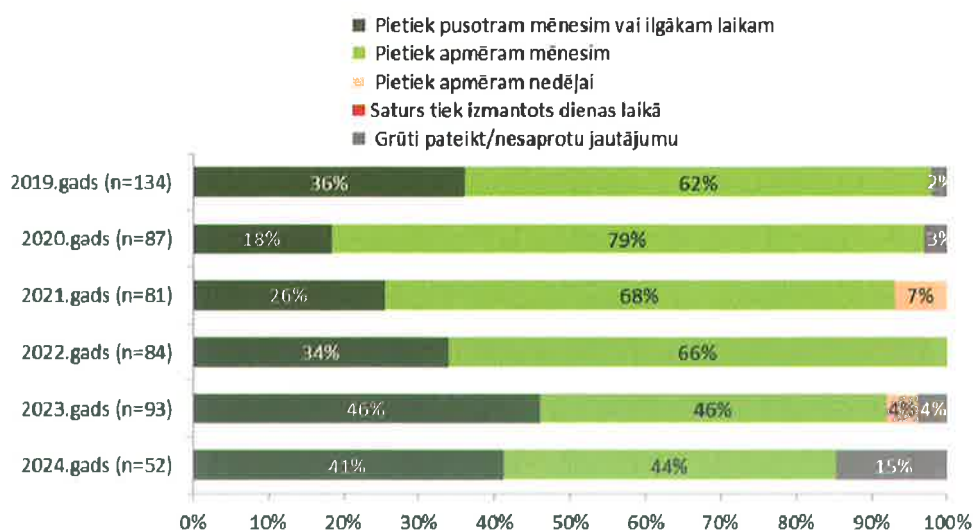

Avots: respondenti – bērnu pārtikas komplektu saņēmēji, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus.

Pārskata periodā 97 % gadījumu komplekta saturs ir pilnībā izmantots ģimenes bērnu vajadzībām, bet 3 % gadījumu (viens respondents) netika izmantota lielākā daļa komplekta satura. Konkrētajā gadījumā nav ticis izlietots neviens no biežiem un tie tika atdoti kādam, kas nepieder pie ģimenes. Kā iemesls norādīts, ka bērnam produkti negaršoja. Tā kā neizmantošanas gadījums attiecas uz vienu respondentu, nav pamata atbildi uzvert kā tendenci.

Bērnu pārtikas komplektu izmantošanas laiks atspoguļots 27. attēlā.

27. att. Cik ilgam laikam pietiek ar tiem produktiem, ko saņemtat vienā bērnu pārtikas komplektu saņemšanas reizē?

Avots: respondenti – bērnu pārtikas komplektu saņēmēji, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus.

Nedaudz samazinājies to respondentu īpatsvars, kas minējuši, ka ar bērnu komplektā esošajiem produktiem pietiek pusotram mēnesim vai ilgākam laikam (no 46% 2023. gadā uz 41% 2024. gadā), kā arī to, kuri norādījuši, ka pietiek apmēram mēnesim (no 46% 2023. gadā uz 44% 2024. gadā). Savukārt 15% respondentu bija grūti nosaukt konkrētu produktu izmantošanas laiku. Iespējams, ka minētie dati saistāmi ar salīdzinošu sociālekonomiskās situācijas stabilizēšanos attiecībā pret iepriekšējiem gadiem, ko pamato atbalsta saņēmēju skaita samazināšanās 2024. gada 2. pusgadā (skat. 1. attēlu).

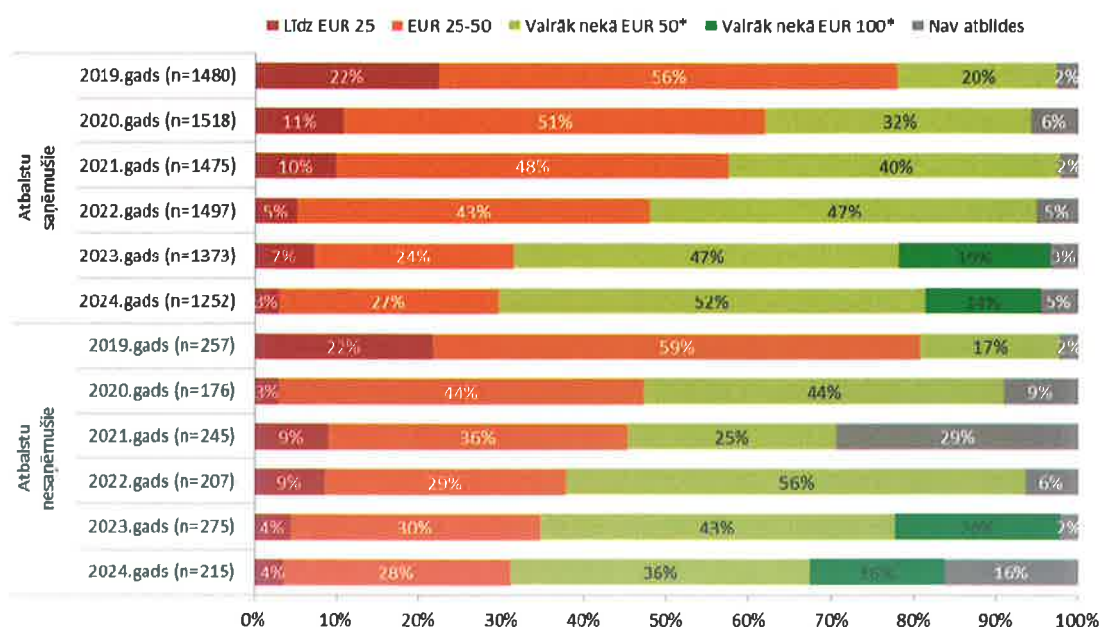
Secināms, ka bērnu pārtikas komplektos iekļauto produktu daudzums un izdales biežums atbilst atbalsta saņēmēju vajadzībām.

5.3. Naudas ietaupījumi un citu pārtikas produktu izmantošana

Lai novērtētu iespējamās naudas ietaupījumus pārtikas komplektu saņemšanas rezultātā, viens no uzdotajiem jautājumiem ir par papildu nepieciešamo summu pārtikas iegādei. Sniegtās atbildes dalītas ar ģimenes locekļu skaitu, aprēķinot aptuvenos tērējamo summu intervālus – tie atspoguļoti 28. attēlā. Tajā pārtikas komplektus iepriekš saņēmušie salīdzināti ar tiem aptaujas dalībniekiem, kas komplektus aptaujas gadā iepriekš nebija saņēmuši. Ņemot vērā, ka nosauktās summas pēdējos gados strauji pieaugušas, intervāls “Vairāk nekā EUR 50” 2023. un 2024. gada atbildēs sadalīts divos – “EUR 51-100” un “Vairāk nekā EUR 100”.

Konstatējams, ka gan atbalstu saņēmušajiem, gan nesaņēmušajiem pēdējos gados ievērojami pieaug naudas daudzums, kas (papildus) tiek tērēts pārtikas produktu iegādei. Izmaiņas visdrīzāk saistāmas ar virkni cēloņu. No vienas puses ir konstatējams faktiskās pirkspējas pieaugums. No otras puses – 2021. gadā sāka pieaugt cenas, bet 2022. gadā pārtikas cenu pieaugums bija īpaši straujš, savukārt 2023. un 2024. gadā pārtikas cenas turpināja pieaugt (skat. 6. attēlu 1. pielikumā), pārsniedzot inflācijas kopējos rādītājus. Līdz ar to atbalsta saņēmēji pārtikai pirms atbalsta saņemšanas varēja atļauties tērēt mazliet vairāk naudas un sekojoši 2024. gadā nosauktās summas kopumā ir augstākas, nekā 2023. gadā.

28. att. Summa mēnesī uz cilvēku, ko šobrīd aptuveni tērē (papildus) nepieciešamo pārtikas produktu iegādei

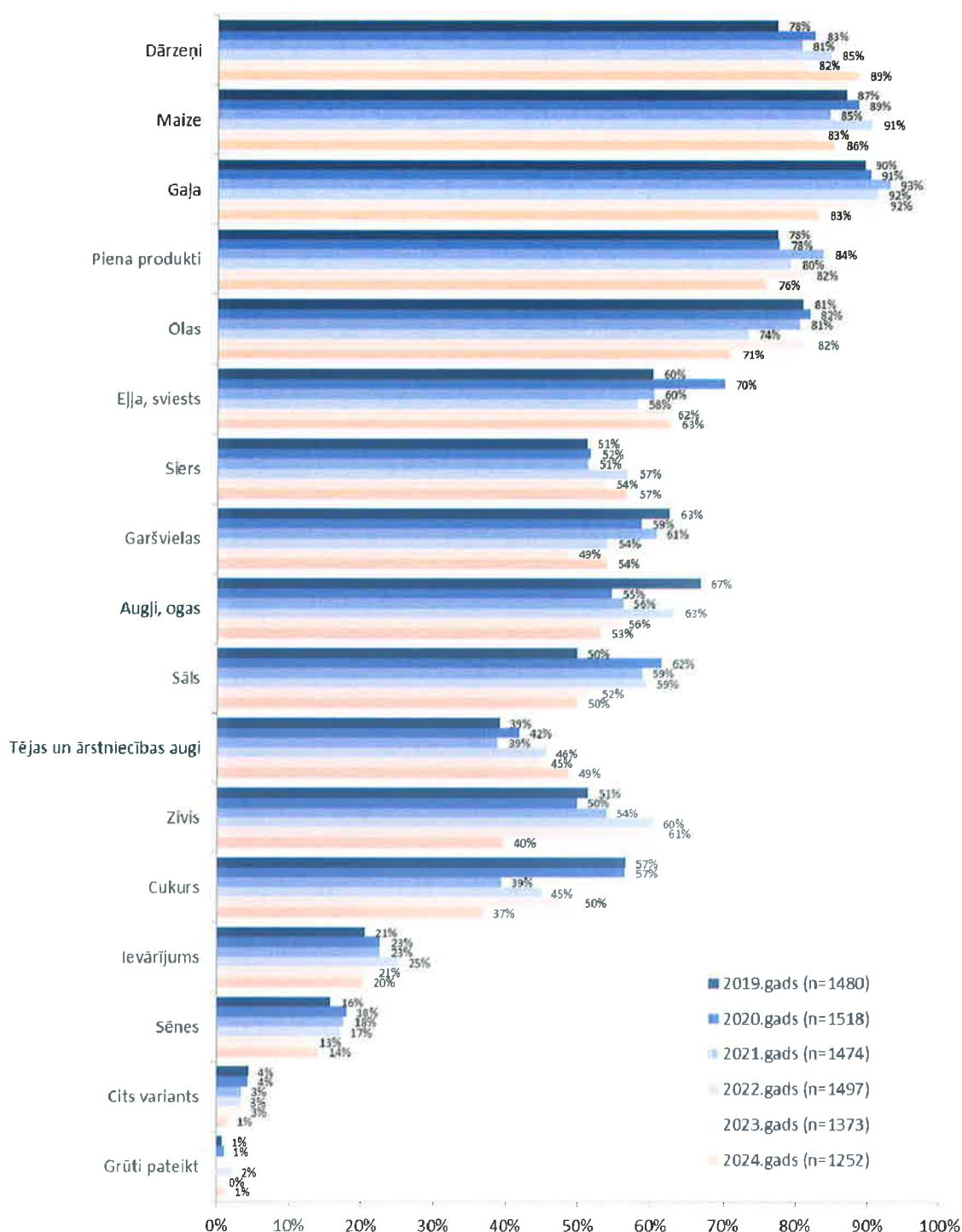
Avots: respondenti- pārtikas komplektu saņēmēji.

*Līdz 2022. gadam grupa "Vairāk nekā EUR 100" netika atsevišķi izdalīta, bet ietilpst grupā "Vairāk nekā EUR 50". 2023. un 2024. gadā grupa "Vairāk nekā EUR 50" definējama kā grupa "EUR 51-100".

Kopumā atbilžu sadalījums starp abām grupām ir līdzīgs un nav iespējams konstatēt tendences, kas ļautu sacīt, ka viena no grupām tērējusi nozīmīgi vairāk vai arī tajā būtu atšķirīga izkliede (vienmērīgāks vai mazāk vienmērīgs sadalījums). Būtiskākā atšķirība - starp iepriekš atbalstu nesaņēmušajiem ir ievērojami lielāks to respondentu īpatsvars, kas uz jautājumu neatbildēja, liedzot novērtēt atbalsta efektivitāti.

Produkti, kas papildus nepieciešami maltīšu pagatavošanai, apskatīti salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem (skat. 29. attēlu).

29. att. Papildus nepieciešamie pārtikas produkti maltīšu pagatavošanai

Avots: respondenti – pārtikas komplektu saņēmēji.

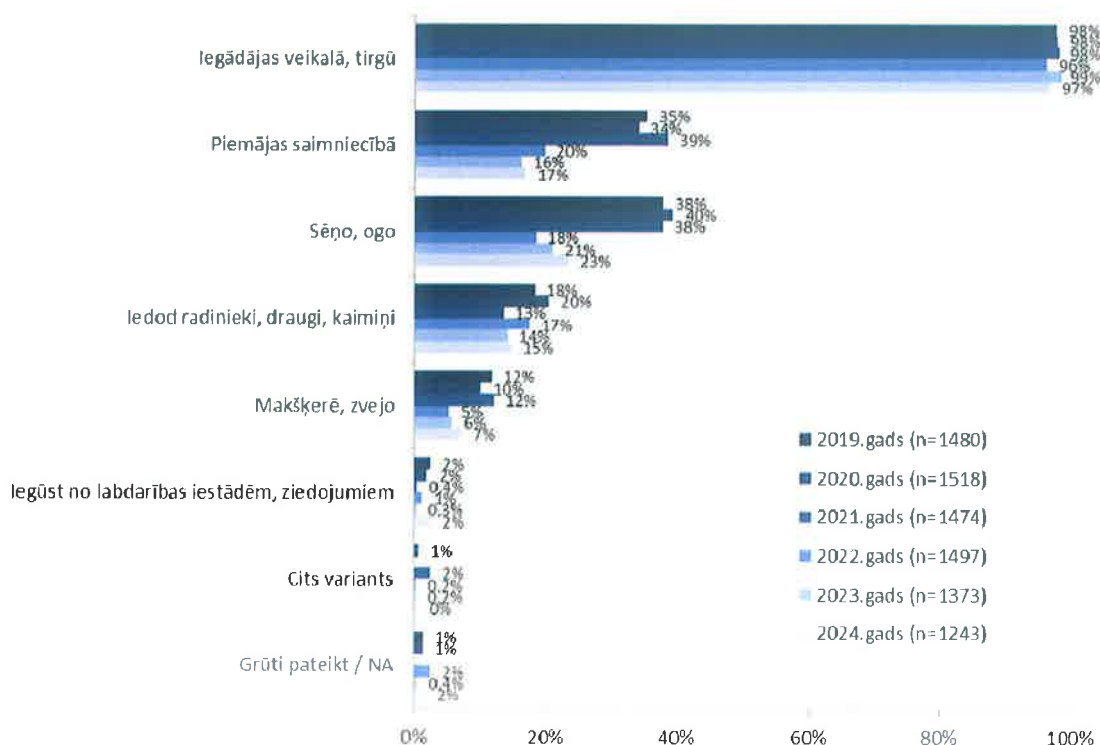
Arvien aktuāla ir tendence, palielinoties tās procentuālajam apmēram, ka par papildus nepieciešamajiem produktiem maltīšu pagatavošanai tiek nosaukti dārzeni un maize, kam seko gaļa, piena produkti un olas (no 71 % līdz 89 % gadījumu). Atšķiras secība, kādā respondenti tos katrā konkrētajā gadā sarindojuši, izmaiņām lielākoties variējot 1 – 7 procentpunktu ietvaros, ko nevar uzskatīt par būtiskām. Vienlaikus iezīmējas pārtikas produkti, kuri, salīdzinot ar 2023. gadu, tiek nosaukti retāk - gaļai samazinājums par 9 procentpunktiem (92% 2023. gadā un 83% 2024. gadā), olām samazinājums par

11 procentpunktiem (82% 2023. gadā un 71% 2024. gadā), cukuram samazinājums par 13 procentpunktiem (50% 2023. gadā un 37% 2024. gadā), bet zivīm samazinājums par 21 procentpunktu (61% 2023. gadā un 40% 2024. gadā). Tāpat konstatējams, ka gadu gaitā ir palielinājusies dārzeņu, siera, tējas un ārstniecības augu izmantošana, bet samazinājies to respondentu īpatsvars, kas nosauc garšvielas, augļus, ogas un sāli.

Atzīmējams, ka komplekta saturā iekļautie gaļas konservi un olu pulveris, neatspoguļojas respondentu atbildēs par papildus nepieciešamo gaļu un olām. Līdzīgi arī zirņu, kondensētā piena un zivju konservu iekļaušana pārtikas komplektā neatrisina nepieciešamību pēc papildu dārzeņiem, piena produktiem un zivīm. Arī komplektā iekļautā rapšu eļļa un cukurs nenodrošina pilnu vajadzību pēc šiem produktiem, un katru gadu liela daļa respondentu nosauc šos produktus kā papildus nepieciešamos. Tādējādi, lai arī pa gadiem respondentu vajadzības iegādāties citus produktus būtiski nav mainījušās, tomēr gadu gaitā atbilstoši ikgadējās atbalsta saņēmēju aptaujās sniegtajiem viedokļiem un ieteikumiem pilnveidojot pārtikas preču komplektā esošo produktu klāstu, ir nodrošināta uzturvielu sabalansētība un lielāka komplektā esošo produktu daudzveidība.

Papildus nepieciešamo produktu iegūšanas ceļi (skat. 30. attēlu) pēdējos trīs gados no iepriekš nosauktajiem atšķiras ar to, ka ievērojami mazinājies to respondentu īpatsvars, kas norādījuši, ka produktus izaudzē piemājas saimniecībā (no 39 % 2019. gadā līdz 17 % 2024. gadā), sēņo un ogo (no 38 % 2019. gadā līdz 23 % 2024. gadā), makšķerē un zvejo (no 12 % 2019. gadā līdz 7 % 2024. gadā), savukārt kopumā nav mainījies to respondentu īpatsvars, kas produktus pirkuši un saņēmuši no radniekiem, draugiem vai kaimiņiem. Tā kā šādu rezultātu iegūstam jau trīs gadus pēc kārtas secināms, ka tā ir tendence un tā iespējami liecina, ka palīdzības saņēmēji sākuši mazāk rūpēties par to, lai paši sagādātu pārtiku, tā vietā paļaujoties uz iespēju preces nopirkt un saņemt no citiem.

30. att. Kur jūs iegūstat nepieciešamos produktus?

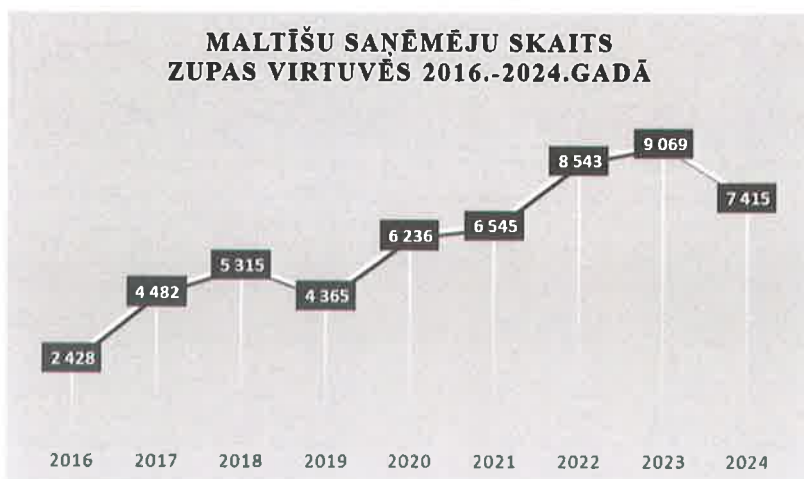

Avots: respondenti – pārtikas komplektu saņēmēji.

5.4. Maltīšu nodrošināšana

Kopš 2016. gada kopumā maltīšu izdales vietās - zupas virtuvēs vērojams būtisks maltīšu saņēmēju skaita pieaugums (skat. 31. attēlu).

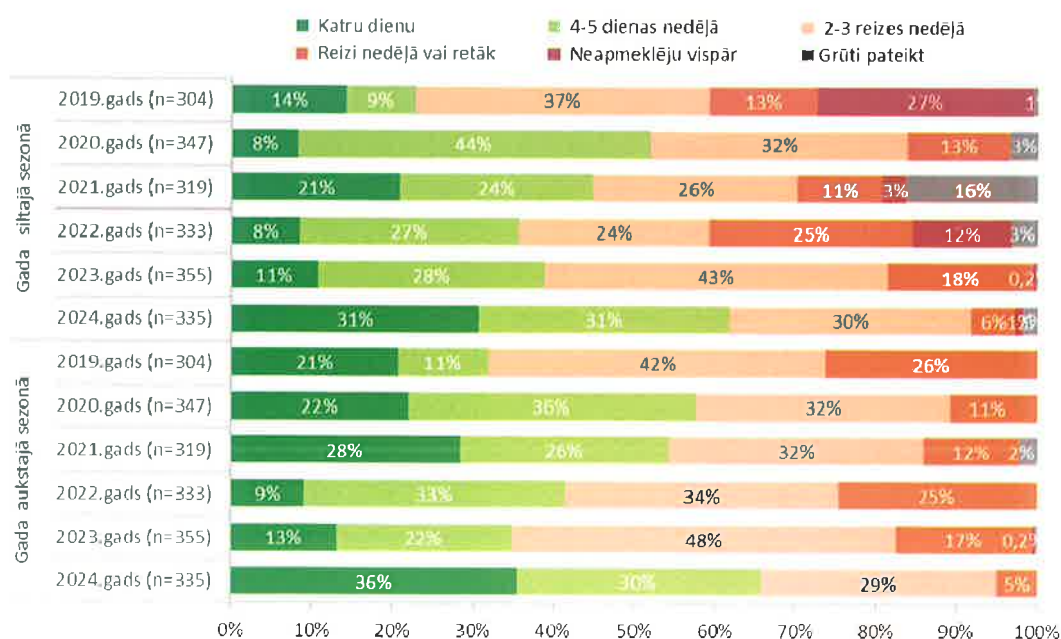
31. att. Maltīšu saņēmēju skaits

Avots: VI aprēķins, balstīts uz datiem par faktiski izdalīto maltīšu skaitu un PO aplēsēm.

Tas saistīts gan ar zupas virtuvju tīkla paplašināšanos, objektīvi palielinoties pieprasījumam, gan pēdējos divos gados ar cenu inflāciju un cilvēku pirktspējas samazināšanos. Tā, piemēram, 2016. gadā darbojās 16 EAFVP DP ietvaros atbalstītās zupas virtuves, bet 2025. gada sākumā 28 zupas virtuves. Tās galvenokārt atrodas pilsētās un to pārklājums ir atkarīgs no organizācijām, kas pieteikušās kā PO pretendenti atklātajā atlasē (skat. 4. attēlu). Savukārt pieprasījuma palielināšanos atspoguļo ikgadējie strukturētie apsekojumi, atbilstoši kuriem pēdējos gados zupas virtuvēs sastopami cilvēki, kuri nekad iepriekš tās nav apmeklējuši, daļai no tiem saņemot arī citus atbalsta veidus (tostarp atbalsta komplektus), kā arī to atspoguļo zupas virtuves apmeklētības intensitāte (skat. 32. attēlu).

32. att. Cik bieži apmeklē zupas virtuvi?

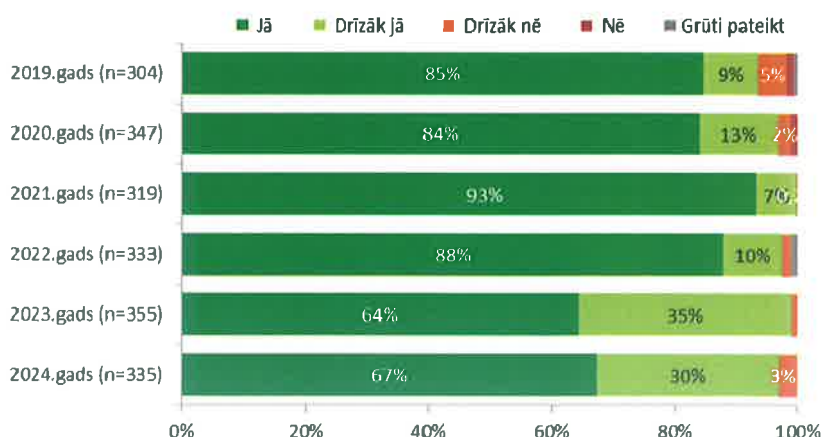

Avots: respondenti – maltīšu saņēmēji.

Zupas virtuvēs 2024. gadā kopā izdalītas 443 604 gatavās maltītes. Tādējādi maltīšu skaits uz vienu unikālu personu 2024. gadā ir 60 (salīdzinoši 2022. gadā – 52, 2023. gadā - 49). Tādējādi kā redzams 31. attēlā, gatavās maltītes pārskata periodā devies saņemt mazāks unikālo personu skaits, tomēr tie zupas virtuves ir apmeklējuši biežāk nekā tas novērots iepriekšējos gados, apliecinot šī atbalsta veida nozīmi mērķa grupai, lietderību un efektivitāti.

Gatavās maltītes kvalitāte tās saņēmējus kopumā apmierina (skat. 33. attēlu).

33. att. Vai ir apmierināti ar maltītes kvalitāti?

Avots: respondenti – maltīšu saņēmēji, kuri jau iepriekš izmantojuši zupas virtuves pakalpojumus.

Vienlaikus secināms, ka no 2023. gada vērojamas izmaiņas klientu apmierinātībā ar maltīšu kvalitāti. Ja līdz tam 80-90% norādīja, ka ar kvalitāti ir apmierināti (atbilde “jā”), tad 2023. gadā tādu bija tikai 64%, kamēr 35% izvēlējās atbildi “drīzāk jā”. Ja viena gada ietvaros, ņemot vērā izlases nepastāvību, to varēja vērtēt kā nejaušību, tad, līdzīgu sadalījumu konstatējot arī 2024. gadā, jāpieņem, ka izmaiņās ir kādi likumsakarību elementi. Par iemesliem gan iespējams spriest tikai netieši un no kopējiem komentāriem, jo jautājums par to, kas neapmierināja, tika uzdots vienīgi respondentiem, kas sniedza atbildes “drīzāk nē” un “nē”. Turklāt, skatot šo jautājumu PO griezumā, pastāvīgas sakarības nav konstatējamās. Konkrētajos gadījumos, kad respondenti bijuši neapmierināti ar maltītes kvalitāti (kopumā 4 respondenti), viņiem pietrūcis maizes, ēdienam bijis par maz garšvielu, ēdiens bijis pārāk liess, bez treknuma (skat. 34. attēlu). Atzīmējams, ka atbalsta ietvaros netiek nodrošināta maize un tās pieejamība ir atkarīga no citiem konkrētas zupas virtuves rīcībā esošiem avotiem un resursiem.

34. att. Kas tieši neapmierināja maltītes kvalitātē?

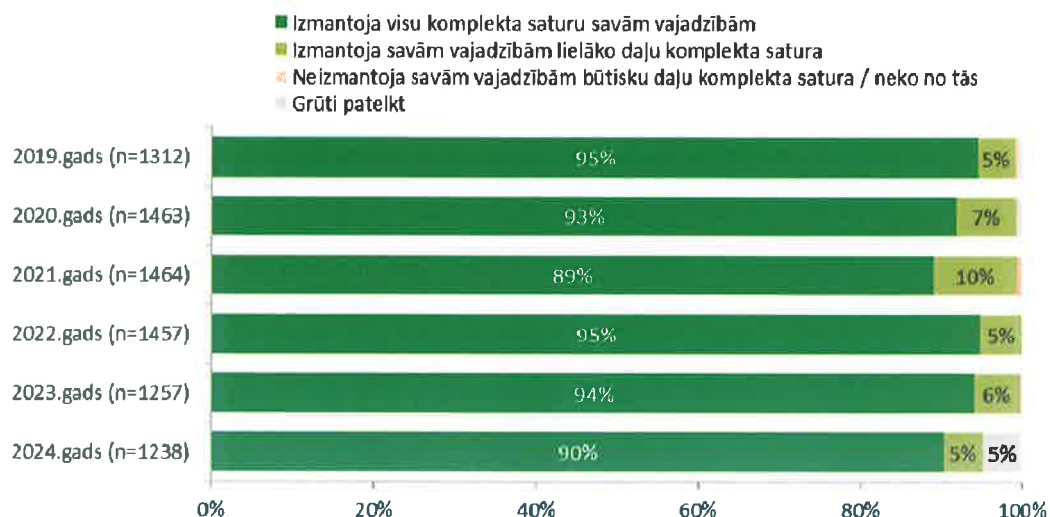
Avots: respondenti – maltīšu saņēmēji, kuri izteikuši neapmierinātību ar maltīšu kvalitāti.

6. Pamata materiālā palīdzība

6.1. Higiēnas un saimniecības komplektu izmantošana

Higiēnas un saimniecības preču komplekti absolūtajā vairumā gadījumu tika izmantoti pilnībā gan laikā, kad tie tika izsniegti tikai bērnu vajadzībām, gan arī pēc tam, kad tos saņēma katrs ģimenes loceklis zemu ienākumu mājāsaimniecībā (skat. 35. attēlu).

35. att. Higiēnas un saimniecības komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

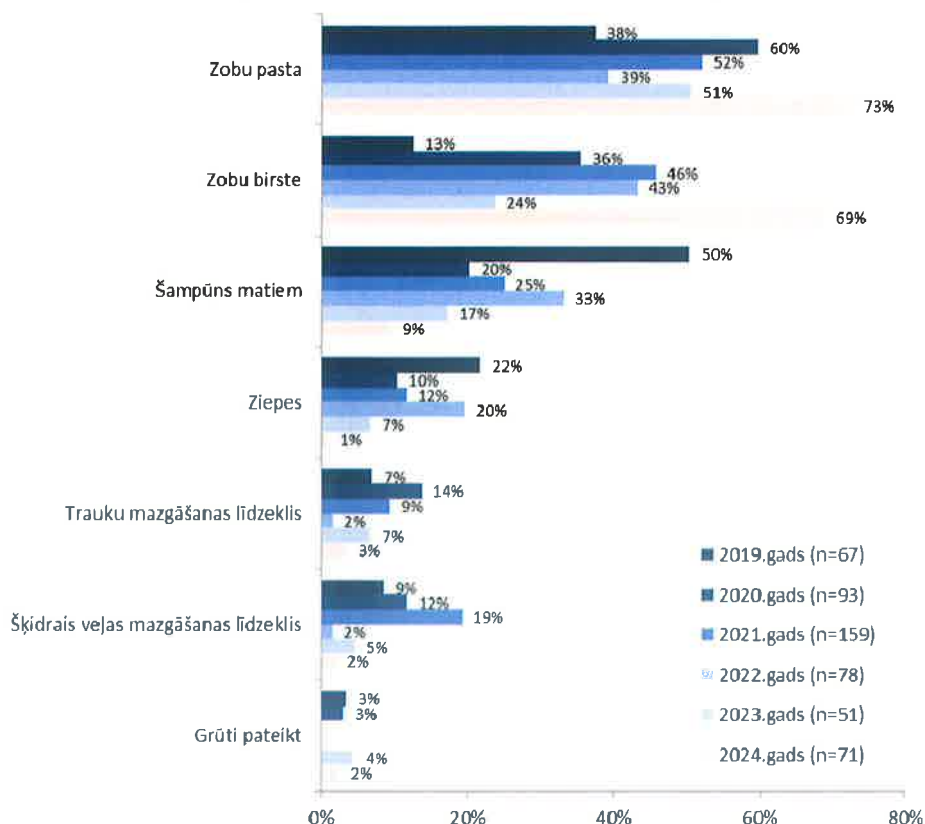
Avots: respondenti - higiēnas un saimniecības komplektu saņēmēji.

Higiēnas un saimniecības komplekta saturs 2024. gadā 95% gadījumos, kā norāda komplektu saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā (90 % gadījumu) vai izmantota lielākā daļa komplekta satura (5 % gadījumu). Kopējā situācija vairāku gadu ietvaros apliecina, ka lēmums higiēnas un saimniecības preču komplektus nodrošināt ne tikai bērniem, bet visiem, kas kvalificējas atbalsta saņemšanai, bija pareizs, jo objektīvi šāda palīdzība ir nepieciešama un tiek izmantota gandrīz pilnā mērā.

Analizējot preču neizmantošanas iemeslus (skat. 36. attēlā), jāņem vērā, ka šādu gadījumu un attiecīgi respondentu skaits, kas skaidro neizmantošanu, ir neliels. Vērojams, ka 2024. gadā, salīdzinot ar situāciju iepriekšējā gadā, ir ievērojami palielinājies to personu īpatsvars, kas neizmanto zobu pastu - palielinājums par 22 procentpunktiem (51% 2023. gadā un 73% 2024. gadā) un zobu suku – palielinājums par 55 procentpunktiem (24% 2023. gadā un 69% 2024. gadā), savukārt par dažiem procentpunktiem samazinājās to personu īpatsvars, kas neizmanto šampūnu matiem, ziepes, trauku mazgāšanas līdzekli un šķidro veļas mazgāšanas līdzekli.

Attiecībā uz šampūnu matiem redzams, ka tā neizmantošana kopš 2022. gada ir samazinājusies no 33% gadījumu līdz 9% 2024. gadā. Līdz ar to iespējams secināt, ka 2023. gadā veiktā publiskā iepirkuma ietvaros piedāvātā šampūna marka un kvalitāte ir vairāk tīkama atbalsta saņēmējiem un sekojoši ir mazinājusi neapmierinātību.

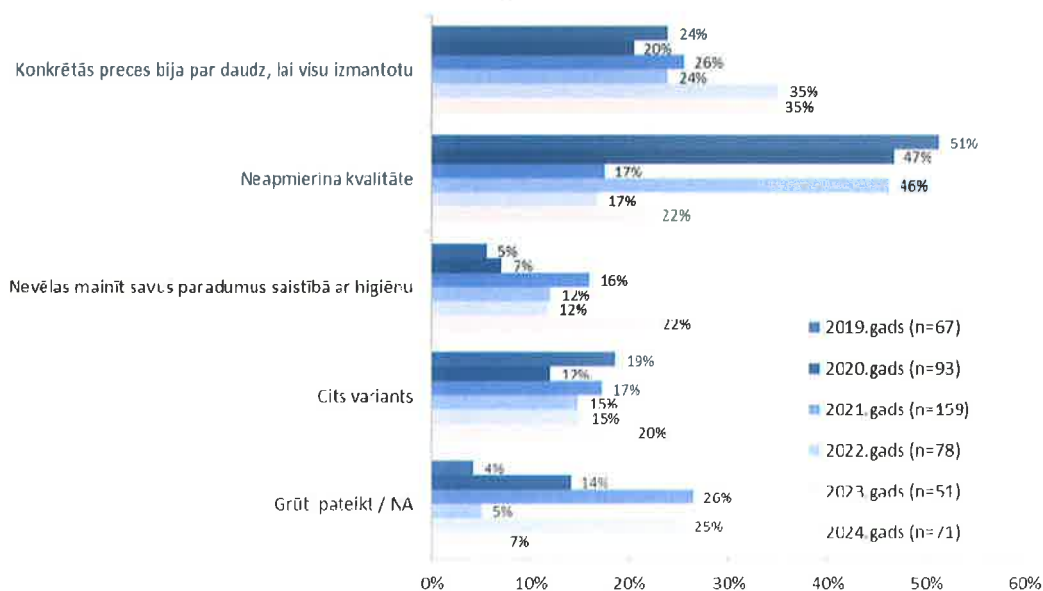
36. att. Kuras preces netika izmantotas savām vajadzībām?

Avots: respondenti - higiēnas un saimniecības komplektu saņēmēji, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām.

Vērtējot neizmantošanas iemeslus (skat. 37. attēlu), visbiežāk sastopamā atbilde otro gadu pēc kārtas ir tā, ka konkrētās preces bijis par daudz, lai visu izmantotu (35% no tiem, kas saturu neizmantoja pilnībā), bet atbildes, ka neapmierina kvalitāte, ka nevēlas mainīt savus paradumus un “citas” atbildes sniegtas aptuveni 20-22% gadījumu.

37. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc viss komplekta saturs netika izmantots savām vajadzībām?

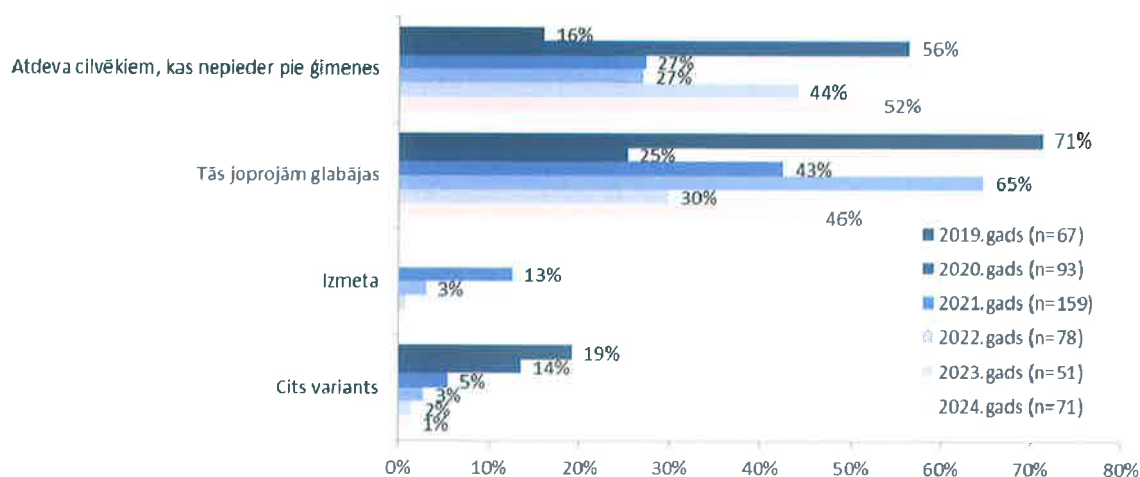

Avots: respondenti - higiēnas un saimniecības komplektu saņēmēji, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām.

Gadījumu ir par maz, lai ar korelāciju analīzes palīdzību identificētu kādas konkrētas preces, kuru respondentiem būtu bijis par daudz, izņemot zobu suku un zobu pastas. No sniegtajiem skaidrojumiem “citiem” variantiem konstatējams, ka vistipiskākā “cita” situācija ir tāda, kad palīdzības saņēmējam nav zobu, tāpēc nav iespējams izmantot zobu pastu un zobu suku savām vajadzībām. Vēl daži, kas snieguši “citas” atbildes, norāda uz alerģiju no tā vai cita produkta. Secināms, ka pat ja kādam no komplektu saņēmējiem ir alerģija, nepatika pret komplektā iekļauto produktu vai nav vēlēšanās mainīt savus paradumus saistībā ar zobu higiēnu, iebildes ir skaitliski maz un sekojoši tās neiezīmē nepieciešamību radikāli mainīt komplekta saturu.

Analizējot paredzētajām vajadzībām neizmantoto preču likteni, secināts, ka 2024. gadā tāpat kā pārtikas gadījumā un iepriekšējos gados, palielinājies to gadījumu skaits, kad komplektu saturs tiek atdots personām, kas nepieder pie ģimenes – no 44 % 2023. gadā uz 52 % 2024. gadā. Savukārt par 16 procentpunktiem ir palielinājies to respondentu skaits, kas neizmantotās preces glabā, pietuvojoties šādu atbilžu īpatsvaram 2021. gadā (skat. 38. attēlu).

38. att. Ko izdarīja ar precēm, kas netika izmantotas savām vajadzībām?

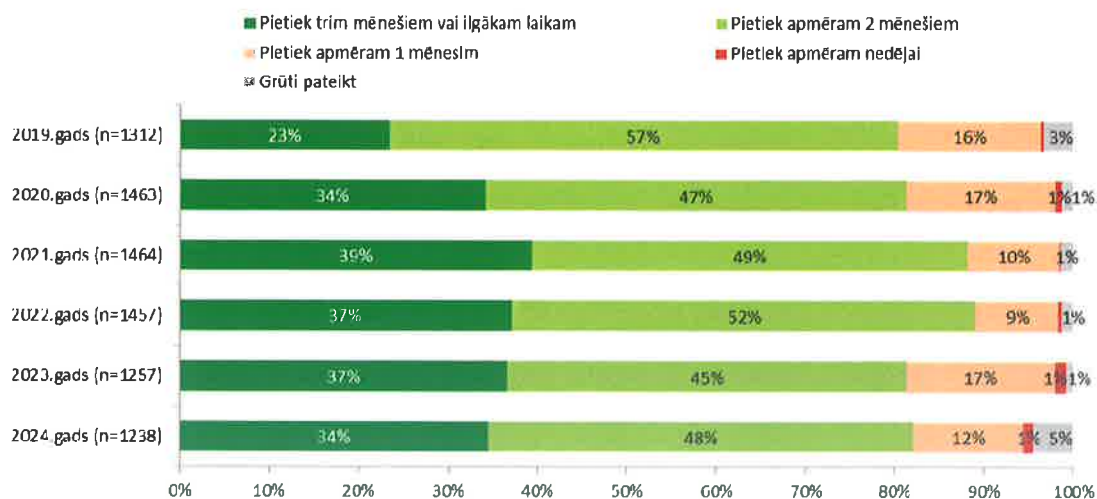

Avots: respondenti - higiēnas un saimniecības komplektu saņēmēji, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām.

Visbiežāk uz to, ka preces tiek uzglabātas, atbalsta saņēmēji norāda tad, ja nav izmantota zobu suka.

Higiēnas un saimniecības komplektā iekļauto preču ģimenēm parasti pietiek vismaz diviem mēnešiem (skat. 39. attēlu).

39. att. Cik ilgā laikā jūsu ģimenei pietiek ar tām precēm, ko saņem vienā higiēnas un saimniecības komplektu izdalīšanas reizē?

Avots: respondenti - higiēnas un saimniecības komplektu saņēmēji.

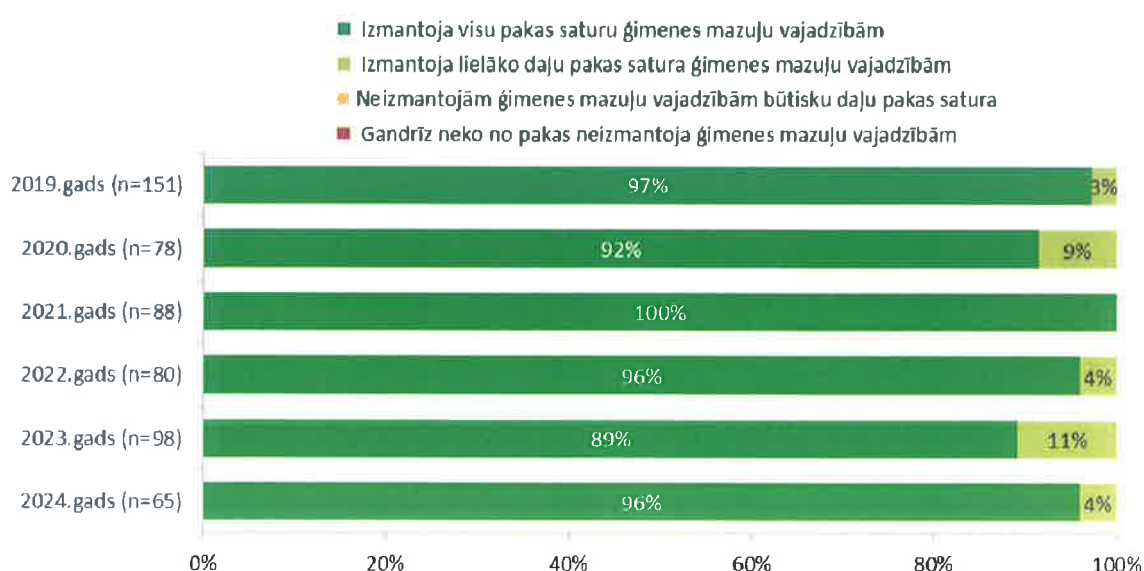
Salīdzinot ar iepriekšējos gados saņemtajām atbildēm, kopējās tendences atbildēm saglabājas. Arvien raksturīgi, ka ilgākā laikā higiēnas un saimniecības preču pietiek lauku un mazāko pilsētu iedzīvotājiem, bet ātrāk komplektu saturu iztērē Rīgas un citu valstspilsētu iedzīvotāji. Ātrāk komplekta saturu iztērē arī tās ģimenes, kurās ir lielāks personu skaits, bet ilgākā laikā pietiek skaitliski mazākām ģimenēm un gados vecākiem atbalsta saņēmējiem.

Secināms, ka kopumā komplekta saturs un izdales biežums pamatā atbilst komplektu saņēmēju vajadzībām. Vienlaikus apsverama iespēja higiēnas un saimniecības preču komplekta apjomu un, iespējams, saturu nedaudz mainīt, ievērojot aptaujas rezultātus.

6.2. Bērnu higiēnas preču komplektu izmantošana

2024. gadā turpinājās 2017. gadā uzsāktā papildu bērnu higiēnas komplektu izdale, salīdzinoši vērtējot to izmantošanu (skat. 40. attēlu).

40. att. Bērnu higiēnas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

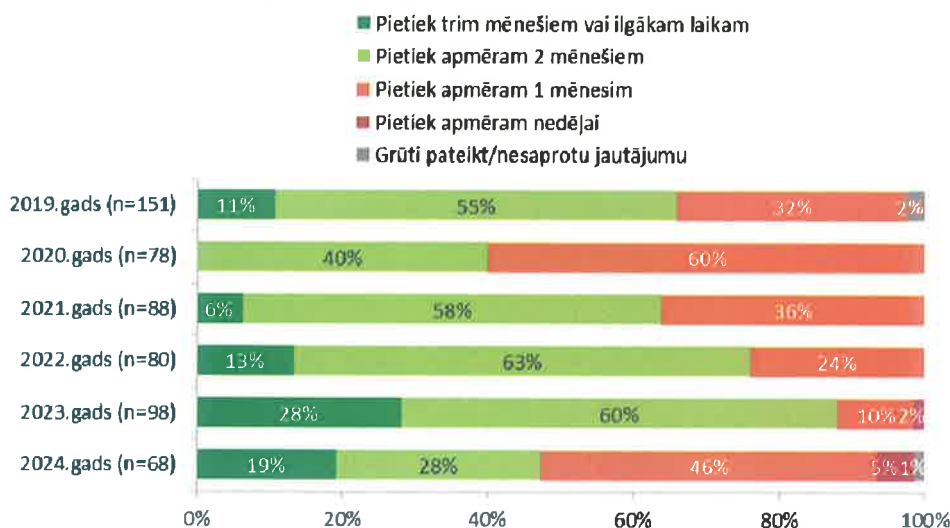

Avots: respondenti - bērnu higiēnas komplektu saņēmēji.

Secināms, ka tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2024. gadā 100 % gadījumu bērnu higiēnas preču komplekts, kā norāda atbalsta saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā (96%) vai izmantota lielākā daļa (4% jeb viena mājsaimniecība). Mājsaimniecība, kura norādīja, ka izmantojusi lielāko bērnu higiēnas komplekta daļu norāda, netika izmantotas bērnu ziepes, zobu pasta un zobu suka, kas atdotas pie ģimenes nepiederošiem cilvēkiem. Respondents nekonkretizē, kāpēc tieši šīs lietas nav izmantotas, norādot, ka tās “palikušas pāri”. Līdz ar to vispārināšanas iespēju šajā gadījumā nav un situācija liecina par sniegtā atbalsta efektivitāti kopumā, taču nesniedz iespēju izstrādāt ieteikumus uzlabojumiem.

Vērtējot situāciju ar bērnu higiēnas preču komplektu izmantošanas ilgumu (skat. 41. attēlu) vērojams, ka attiecībā pret 2023. gadu, kad izmantošanas ilgums pagarinājās un 88 % gadījumu komplekta saturs bija pietiekams diviem vai vairāk mēnešiem, 2024. gadā izmantošanas ilgums ievērojami samazinājās - diviem vai vairāk mēnešiem komplekta saturs bija pietiekams vien 47%.

41. att. Cik ilgam laikam jūsu ģimenei pietiek ar tām precēm, ko saņem vienā bērnu higiēnas komplektu izdalīšanas reizē?

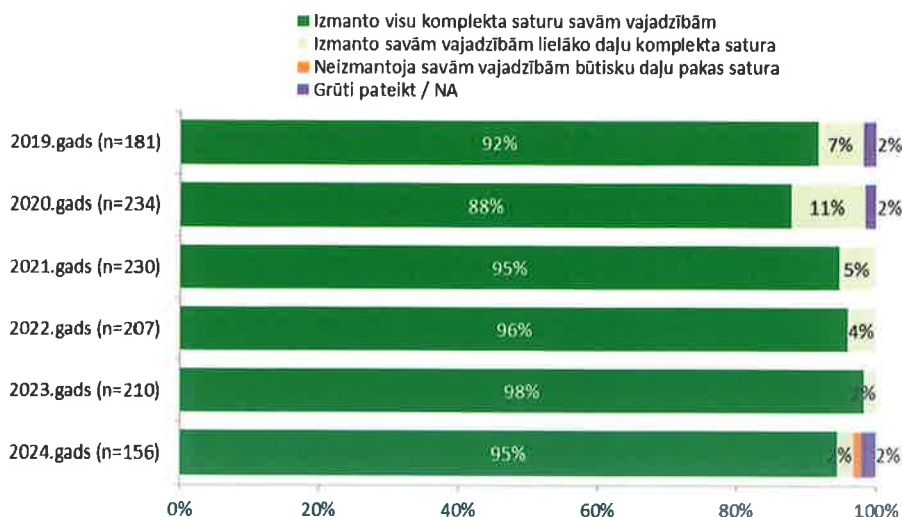
Avots: respondenti - bērnu higiēnas komplektu saņēmēji.

Tādējādi secināms, ka bērnu higiēnas preču komplekti tiek izmantoti ātrāk nekā pieaugušajiem paredzētie, tomēr konkrētas izmaiņu tendences laika gaitā un saistības ar respondentu sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem konstatēt ir problemātiski dēļ nelielā respondentu skaita šajā jautājumā. Komplekta apjoms visdrīzāk joprojām vērtējams kā atbilstošs un būtiskas izmaiņas nav nepieciešamas.

6.3. Mācību piederumu komplektu izmantošana

Mācību piederumu komplekta saturs 2024. gadā absolūtā vairumā gadījumu, kā norāda komplektu saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā - 95 % vai lielākā tā daļa - 2 % (skat. 42. attēlu). Konkrētajā gadījumā visu komplekta saturu nav izmantojušas trīs ģimenes. Kā neizmantotās preces norādītas klades, burtnīcas, krāsas zīmēšanai un flomāsteri. Rādītājs komplekta satura izmantošanai savām vajadzībām ir ļoti augsts visā laika posmā, kad veikta aptauja, līdz ar to atsevišķu preču neizmantošanai parasti ir gadījuma raksturs.

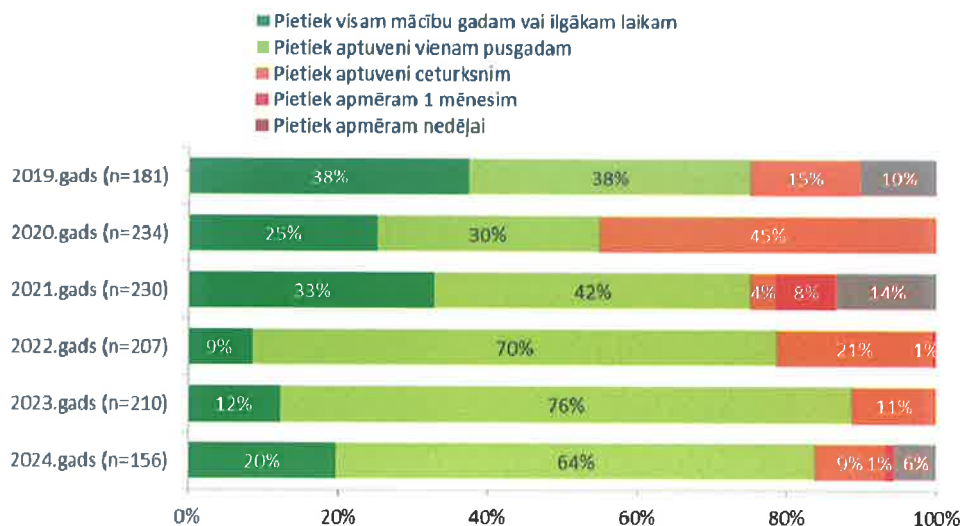
42. att. Komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

Avots: respondenti - individuālo mācību piederumu komplektu saņēmēji.

2024. gadā absolūtajam vairumam mācību komplektu saņēmēju ar saņemto pietiek aptuveni pusgadam (64%). Ir palielinājies ir to respondentu īpatsvars, kas norāda, ka ar saņemto pietiek visam mācību gadam vai ilgākam laikam – pieaugums par 8 procentpunktiem (no 12 % 2023. gadā līdz 20% 2024. gadā). Uz to, ka saņemtais ir pietiekams īsākam laikam, norāda salīdzinoši neliela daļa (skat. 43. attēlu).

43. att. Cik ilgam laikam ģimenē dzīvojošiem skolniekiem pietiek ar tām lietām, ko saņem vienā mācību piederumu komplektā?

Avots: respondenti - individuālo mācību piederumu komplektu saņēmēji.

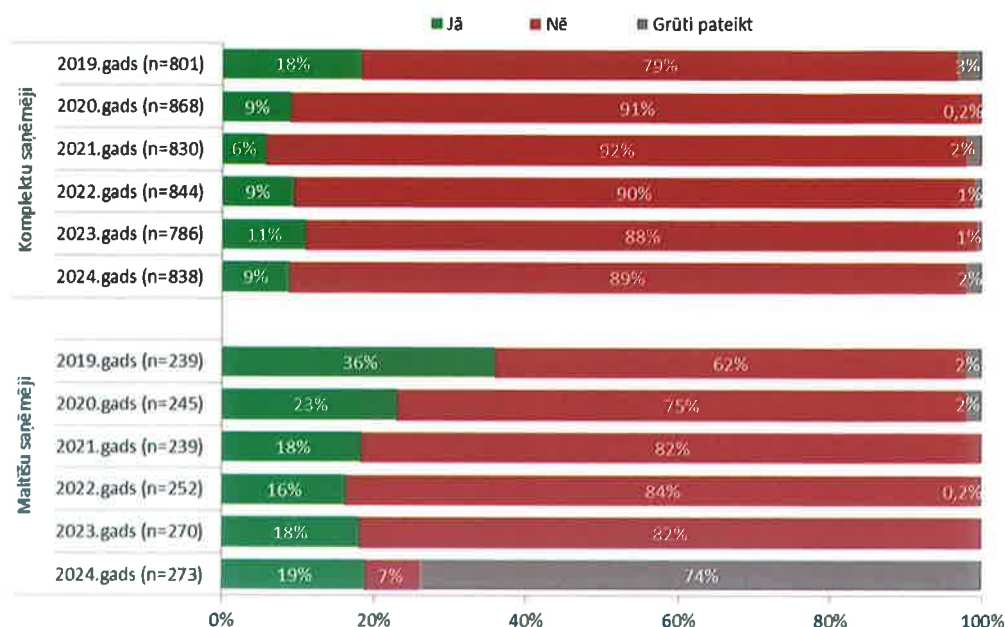
Lai arī 2023. gadā mācību komplekta apjoms tika nedaudz samazināts, tomēr rezultāti neparāda acīmredzamas tendences attiecībā uz izmaiņām izmantošanas laikā – visticamāk relatīvi nelielā respondentu skaita dēļ un tāpēc, ka samazinājums nebija būtisks un tas bija saturiski pārdomāts.

Secināms, ka kopumā sākumskolas un pamatskolas mācību piederumu komplekti ir precīzi izstrādāti un atbilstoši abu vecumgrupu skolēnu vajadzībām, izmaiņas tajos nav nepieciešamas.

7. Papildpasākumi

Atbalsta saņēmēju atbildes par līdzdalību papildpasākumos atspoguļotas 44. attēlā, atsevišķi izdalot komplektu un maltīšu saņēmējus.

44. att. Vai 2024. gadā atbalsta saņēmējs ir piedalījies papildpasākumos?

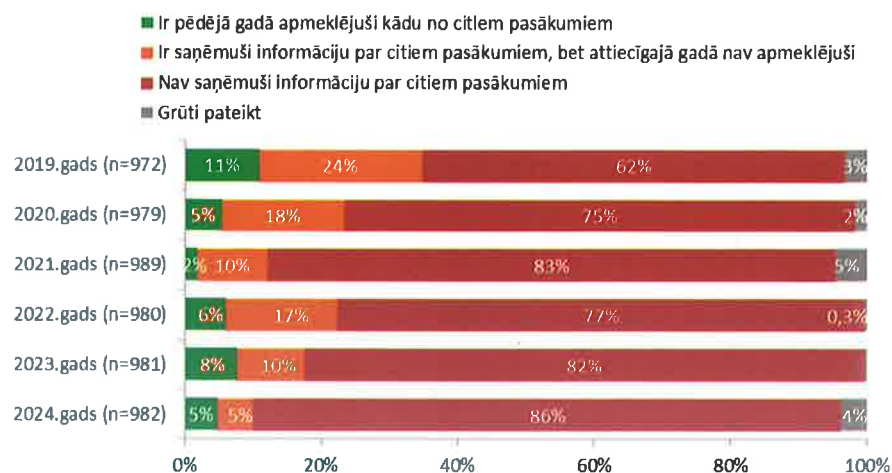
Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji, kas komplektus/maltītes saņēmuši iepriekš (pirms aptaujas dienas).

Uz līdzdalību papildpasākumos 2024. gadā norāda 9% komplektu saņēmēju un 19 % maltīšu saņēmēju. Jāņem vērā, ka nav iespējams izslēgt, ka daļa aptaujas dalībnieku papildpasākumus nav atpazinuši, kas īpaši uzskatāmi redzams maltīšu saņēmēju grupā - absolūtais vairums (74%) aptaujāto, atbildot uz jautājumu, norādījuši “grūti pateikt” (skat. 44. attēlu).

Vienlaikus atzīmējams, ka pēc COVID-19 pandēmijas kopumā vērojams lai arī neliels, tomēr stabils dalības papildpasākumos pieaugums. Kopš 2022. gada papildus Latvijas iedzīvotājiem īstenotajiem papildpasākumiem PO nodrošina papildpasākumus arī UA civiliedzīvotājiem, kas kopā veido papildpasākumu rezultatīvos rādītājus.

2024. gadā turpinājās respondentu viedokļu izvērtēšana par līdzdalību citos pasākumos, kurus finansē ES (skat. 45. attēlu) - 10 % komplektu saņēmēju (2023. gadā – 18 %) norādīja, ka ir saņēmuši informāciju par pasākumu, tajā skaitā 5 % sacīja, ka šādos pasākumos ir piedalījušies. Salīdzinot ar gadu iepriekš, 2024. gadā par 2 procentpunktiem ir samazinājies to personu īpatsvars, kas apgalvo, ka ir piedalījušies citos ES finansētos pasākumos. Vērojams, ka atbildes uz šo jautājumu visdrīzāk atspoguļo nevis reālo situāciju, bet gan respondentu viedokli par to, kas varētu būt finansējais pasākumu, kurā viņi piedalījušies. Uzticamāku informāciju no respondentiem varētu saņemt par pasākuma nodrošinātāju, taču ne par finansētāju.

45. att. Vai organizācijā, kur saņēmāt atbalsta pakas, pašvaldībā, Nodarbinātības valsts aģentūrā vai citā iestādē ir saņemta informācija par iespēju iesaistīties vēl kādos citos pasākumos, ko finansē ES. Ja jā, vai tā ir izmantota.

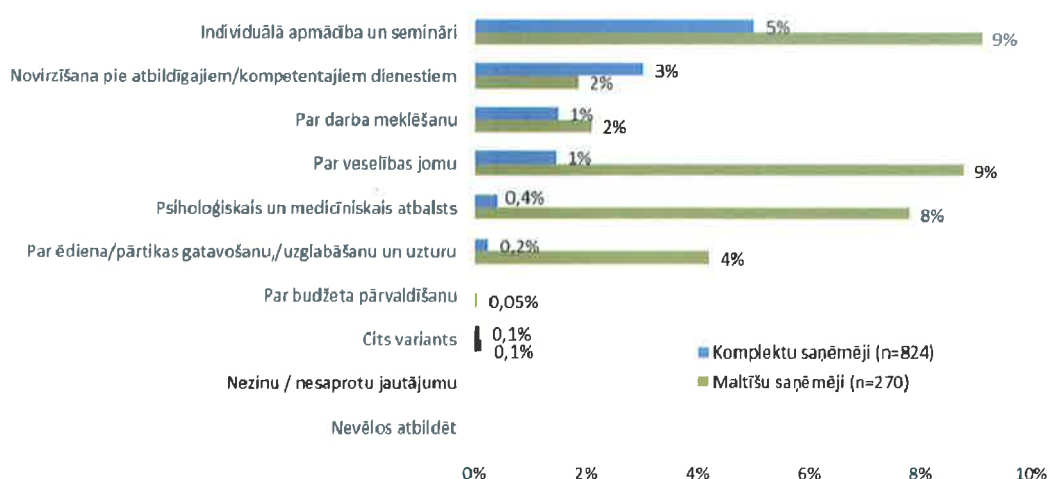

Avots: respondenti - komplektu saņēmēji.

Secināms, ka sakarības starp atbildēm uz abiem 45. attēlā redzamajiem jautājumiem ir neapstrīdamas un skaidrojamas gan ar daļas sabiedrības augstāku gatavību piedalīties dažādās aktivitātēs neatkarīgi no to organizatora, gan ar cilvēku ierobežotu nepieciešamību nošķirt vai iegaumēt dažādu pasākumu finansētājus.

Ja analizējam, kādos tieši papildpasākumos atbalsta saņēmēji piedalījušies (skat. 46. attēlu) vērojams, ka komplektu saņēmēji visbiežāk nosauca individuālu apmācību un seminārus (5 %), kā nākamā biežāk nosauktā atbilde ir “novirzīšana pie atbildīgajiem/kompetentajiem dienestiem” (3%). Dalība citos papildpasākumos norādīta 0,2 līdz 1 % gadījumu.

46. att. Kādas bija papildpasākumu tēmas, kuros piedalījās?

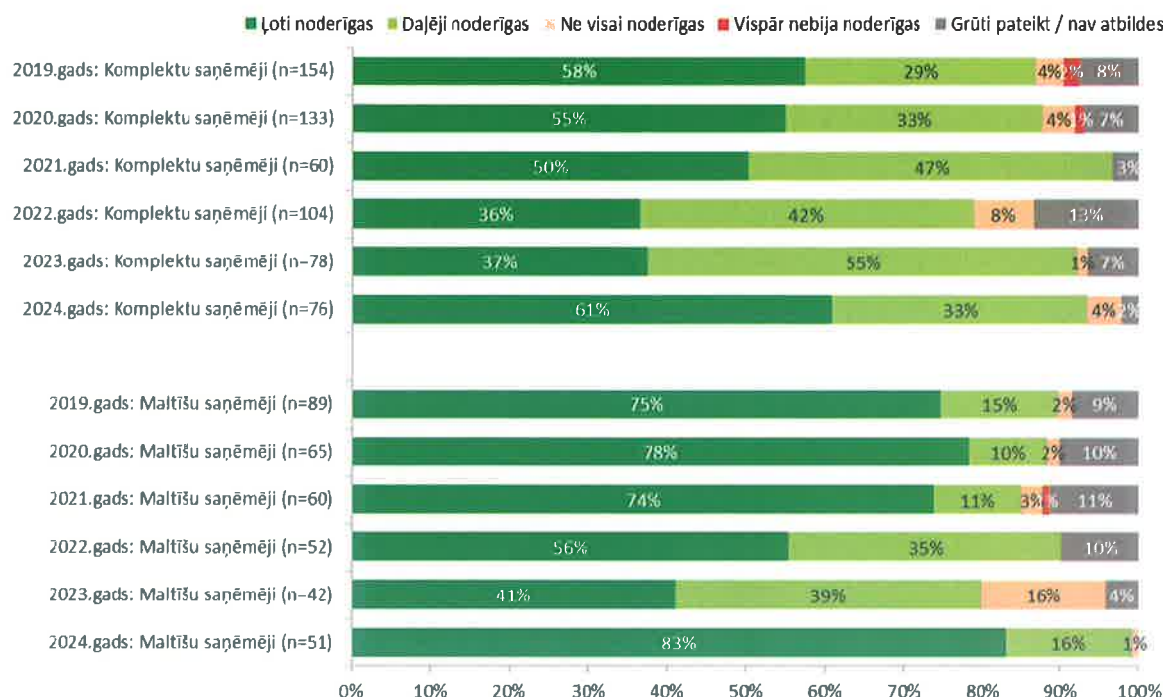
Avots: respondenti - atbalsta saņēmēji, kas kompleks/maltītes saņēmuši iepriekš (pirms aptaujas dienas).

Starp maltīšu saņēmēju biežāk nosauktajām atbildēm, kas minētas 9 % gadījumu ir individuāla apmācība un semināri, kā arī dalība papildpasākumos veselības jomā. Nākamā biežāk nosauktā ir psiholoģiskais un medicīniskais atbalsts - 8% gadījumu, kam seko 4% gadījumos minētā dalība papildpasākumos saistībā ar pārtiku un 2% gadījumu minētie papildpasākumi darba meklēšanas jautājumos.

Visbiežāk papildpasākumos piedalījušās personas no Latgales reģiona, kas novērots arī iepriekšējos divos gados. Šī tendence raksturo tieši komplektu saņēmējus, jo maltīšu saņēmēju gadījumā reģionālā izkliede ir plašāka.

Papildpasākumos iegūto zināšanu un prasmju pozitīvais novērtējums 2024. gadā attiecībā pret 2023. gadu kopumā ir ievērojami palielinājies (skat. 47. attēlu).

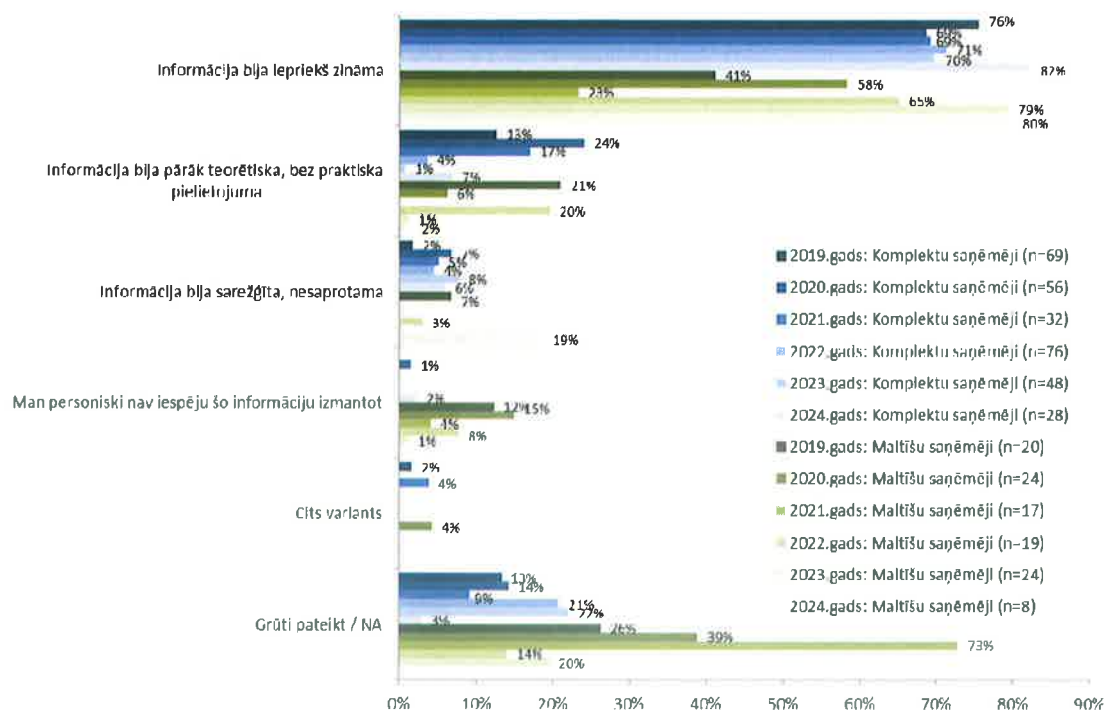
47. att. Cik lielā mērā papildpasākumos iegūtās zināšanas vai prasmes bija noderīgas?

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji, kas apmeklējuši papildpasākumus.

Zināšanas vai prasmes kā noderīgas novērtē 94% komplektu saņēmēju (2023. gadā 92 %) un 99 % maltīšu saņēmēju (2023. gadā 82%), tajā skaitā 61 % komplektu un 83 % maltīšu saņēmēju atzina tās kā “ļoti noderīgas” un attiecīgi 33 % un 16 % atzinuši par “daļēji noderīgām”. Atbildes “ne visai noderīgas” sniedza tikai 4 % komplektu un 1% maltīšu saņēmēju, kas ir vērā ņemams vērtējuma uzlabojums attiecībā pret situāciju gadu iepriekš. Tiesa, šo interpretējot, jāņem vērā nelielais respondentu skaits (51 papildpasākumus apmeklējušais maltīšu saņēmējs un 76 papildpasākumus apmeklējušie komplektu saņēmēji). Tāpat jāuzsver, ka iepriekšējos divos gados bija novērojams vērtējumu pasliktinājums, bet šobrīd, iespējams, var runāt par atgriešanos pie iepriekšējās situācijas. Visbiežāk gan komplektu, gan maltīšu saņēmēju zemākas apmierinātības iemesls saistās ar to, ka papildpasākumos sniegtā informācija bijusi iepriekš zināma – uz to norāda absolūtais vairums maltīšu un komplektu saņēmēju, kas zināšanas un iemaņas neatzina par noderīgām. Visas pārējās atbildes saņemtas salīdzinoši reti un visdrīzāk saistās ar atsevišķu respondentu viedokli (skat. 48. attēlu).

48. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc papildpasākumos iegūtās zināšanas un iemaņas nebija ļoti noderīgas?

Avots: respondenti – atbalsta saņēmēji, kas apmeklējuši papildpasākumus un norādījuši, ka tajos sniegtā informācija nebija “ļoti noderīga”.

Visciešākā sakarība atbildei, ka informācija bija iepriekš zināma, ir ar situācijām, kad pasākuma tips, kā norādījuši respondenti, bijis individuālas apmācības un semināri – tas raksturīgs gan komplektu, gan maltīšu saņēmēju atbildēm.

Secināms, ka no vienas puses apmierinātība ar papildpasākumu lietderību pa gadiem ir mainīga, bet kopumā augsta (svārstības skar viedokļu “ļoti” un “daļēji” īpatsvaru izmaiņas), no otras – respondenti uz jautājumu “kāpēc nebija noderīgs” sniedz salīdzinoši mazāk informācijas analīzei un ieteikumiem izmaiņām papildpasākumu saturā.

II. ESF+ PROGRAMMAS VADĪBĀ IESAISTĪTO INSTITŪCIJU PAVEIKTAIS 2024. GADĀ

SI izsludinātās PO atlases ietvaros noslēdza līgumus un vienošanās ar 24 PO (tajā skaitā 8 pašvaldībām un to iestādēm, 14 biedrībām un nodibinājumiem un 2 reliģiskām organizācijām) par pārtikas un pamata materiālās palīdzības komplektu uzglabāšanu un izdali, gatavo maltīšu izdali, kā arī papildpasākumu īstenošanu Latvijas 36 novados un 7 valstspilsētās. Šo līgumu un vienošanās ietvaros 2024. gadā darbojās vidēji 385 (no 379 līdz 391) pārtikas un pamata materiālās palīdzības izdales vietas un 27 zupas virtuves.

Pārskata periodā sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām meklēti risinājumi, lai personām ar trūcīgās mājsaimniecības statusu un krīzes situācijā nonākušām personām varētu turpināt sniegt pārtikas atbalstu un pamata materiālo palīdzību līdz plānošanas perioda beigām (2025.–2027. gads). Rezultātā MK 2024. gada 22. oktobrī pieņemts LM sagatavotais informatīvais ziņojums par ESF+ Programmas finansēšanu 2025.–2027. gadā, kā arī pieņemts lēmums ierobežota finansējuma apstākļos no 2025. gada 1. janvāra optimizēt ESF + Programmai pieejamā finansējuma izmantošanu, atbalstu mērķējot uz sociāli vismazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām, t.i. vistrūcīgākajām personām - personas un ģimenes ar trūcīgas mājsaimniecības statusu un krīzes situācijā nonākušas personas. Pamatojoties uz iepriekš minēto MK 2024. gada 22. oktobra lēmumu:

- sagatavoti grozījumi ESF+ Programmā, paredzot no 2025. gada 1. janvāra precizēt mērķa grupu. Tie ir apstiprināti nacionālā līmenī (MK) un EK (EK lēmums saņemts 2025. gada 26. maijā);
- veikti grozījumi MK 2022. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 381 „Eiropas Sociālā fonda Plus programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai 2021.–2027. gadam īstenošanas noteikumi”. Ar grozījumiem:
 - 2025. gada 1. janvāra noteiktas tiesības uz atbalstu mājsaimniecībām ar trūcīgas mājsaimniecības statusu un mājsaimniecībām, kas nonākušas krīzes situācijā;
 - noteikti pārejas noteikumi atbalsta saņemšanai mājsaimniecībām, kurām izziņa par atbilstību atbalsta saņemšanai ir izsniegta pirms 2025. gada 1. janvāra;
 - precizētas prasības atbalsta komplektu izdalīšanai un precizēti vienotas likmes piemērošanas nosacījumi maksājumiem par papildpasākumu organizēšanu.

Lai vistrūcīgākajām personām varētu turpināt sniegt atbalstu līdzšinējā apmērā, starpinstitūciju sarunās starp LM un Finanšu ministriju panākta vienošanās par finansējuma 30 395 560,00 *euro* (tajā skaitā 27 356 004 *euro* ES fondu finansējums, 3 039 556,00 *euro* nacionālais līdzfinansējums) apmērā pārdali ESF+ Programmai no ES kohēzijas politikas programmai 2021.–2027. gadam pieejamā finansējuma. Sagatavoti un 2025. gadā nacionālajā līmenī apstiprināti atbilstoši ESF+ Programmas grozījumi un grozījumi MK 2022. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 381 „Eiropas Sociālā fonda Plus programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai 2021.–2027. gadam īstenošanas noteikumi”. ESF+ Programmas grozījumi 2025. gada 28. maijā iesniegti EK, tiek gaidīts tās lēmums.

Veikti grozījumi MK 2022. gada 14. jūlija noteikumos Nr. 443 „Eiropas Sociālā fonda Plus programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai 2021.–2027. gadam īstenošanas uzraudzības noteikumi”, ar kuriem:

- noteikts, ka var pieņemt lēmumu neatgūt nepamatoti izmaksātu summu, ja summa, kas jāatgūst no PO vai finansējuma saņēmēja, nepārsniedz 250 *euro* no ESF+ Programmas ieguldījuma;
- precizēts ESF+ Programmas vadības informācijas sistēmas pārzinis;
- noteikta ESF+ Programmas elektroniskās datu uzskaites sistēmas (nodrošina datu par saņemto un izdalīto pārtikas un pamata materiālās palīdzības preču komplektu uzkrāšanu un pieejamību) izveidošanas un izmantošanas kārtība.

Sagatavots un apstiprināts ESF+ Programmas vadības un kontroles sistēmas apraksts, kā arī EK iesniegti divi ESF+ Programmas maksājuma pieteikumi par kopējo summu 16 340 823,87 *euro*.

Informēta sabiedrība par ESF+ Programmas ieviešanu, tajā skaitā sniegtas intervijas laikrakstiem un TV, sagatavotas preses relīzes, sniegtas atbildes uz iedzīvotāju uzdotajiem jautājumiem (elektroniski, telefoniski), sagatavota un LM, SIF un tīmekļvietnē www.atbalstapakas.lv nodrošināta aktuālā informācija par ESF+ Programmu.

Nodrošināta dalība EK organizētajās ESF+ ekspertu grupas sanāksmēs.

Turpināts darbs pie EAFVP DP noslēguma dokumentācijas sagatavošanas, nodrošinot EAFVP DP īstenošanas nobeiguma ziņojuma un EAFVP noslēguma maksājuma pieteikuma (kopējā summa 235 741,36 *euro*) iesniegšanu EK. Tai iesniegts arī EAFVP pārskats par grāmatvedības gadā no 2023. gada 1. jūlija līdz 2024. gada 30. jūnijam veiktajiem izdevumiem, pārvaldības deklarācija un gada kopsavilkums, ko EK akceptēja 2025. gada 14. aprīlī.

RI veica:

- EAFVP darbību revīziju par grāmatvedības gadā no 2023. gada 1. jūlija līdz 2024. gada 30. jūnijam sertificētajiem izdevumiem.

Revīzijas ietvaros tika gūta pietiekama pārliecība, ka grāmatvedības gadā sertificētie izdevumi ir attiecināmi finansēšanai no EAFVP saskaņā ar ES un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, izņemot konstatētos trūkumus bez finanšu ietekmes izdevumu attiecināmības un iepirkumu jomā.

- EAFVP pārskatu revīziju par EAFVP SEI sagatavoto kontu slēgumu par 10. grāmatvedības gadu no 2023. gada 1. jūlija līdz 2024. gada 30. jūnijam. Revīzijas rezultātā gūta pietiekama pārliecība, ka pārskatā sniegtā informācija ir pilnīga, pareiza un patiesa.

EAFVP RI Gada kontroles ziņojumā EK par EAFVP ieviešanu sniedza atzinumu bez iebildēm un sistēmas pārliecības līmeni novērtēja kā vidēju.

- Sistēmas auditu par ESF+ programmas ietvaros izveidoto procesu (PO atlase un informācijas sistēma) darbības efektivitātes novērtējumu ESF+ Programmas VI un SI par periodu no 2023. gada 1. aprīļa līdz 2024. gada 31. martam.

Audīta rezultātā ir iegūta pietiekama pārliecība, ka ESF+ Programmas 2021.-2027. gada plānošanas perioda izveidotā vadības un kontroles sistēma ESF+ programmas VI un SI pārbaudītajās jomās kopumā darbojas, atbilst ES un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem.

- ESF+ Programmas darbību revīziju par grāmatvedības gadā no 2023. gada 1. jūlija līdz 2024. gada 30. jūnijam sertificētajiem izdevumiem.

Revīzijas ietvaros tika gūta pietiekama pārlicība, ka grāmatvedības gadā deklarētie izdevumi ir attiecināmi finansēšanai no ESF+ Programmas saskaņā ar ES un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, izņemot konstatētos trūkumus bez finanšu ietekmes pamatojošajos dokumentos, grāmatvedības un dokumentu uzglabāšanas jomā.

- ESF+ Programmas pārskatu revīziju par ESF+ Programmas VI sagatavoto pārskatu par grāmatvedības gadu no 2023. gada 1. jūlija līdz 2024. gada 30. jūnijam.

Revīzijas rezultātā gūta pietiekama pārlicība, ka pārskatā sniegtā informācija ir pilnīga, pareiza un patiesa.

RI Gada kontroles ziņojumā EK par ESF+ Programmas ieviešanu sniedza atzinumu bez iebildēm un sistēmas pārlicības līmeni novērtēja kā vidēju.

VK 2025. gada sākumā veica finanšu revīziju “Par SIF 2024. gada pārskata sagatavošanas pareizību”. Revīzijā tika gūta pārlicība, ka finanšu pārskats visos būtiskajos aspektos sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par SIF finansiālo stāvokli, tā izmaiņām un SIF darbības finansiālajiem rezultātiem un naudas plūsmu gadā, kas noslēdzās 2024. gada 31. decembrī, un ir sagatavots atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

SI 2025. gada sākumā veica PO aptauju, lūdzot izvērtēt 2024. gadā veiktās darbības atbalsta ietvaros. Aptaujas rezultāti pieejami ziņojuma 2. pielikumā.

2025. gada 18. februārī VI organizēja ikgadēju EAFVP DP un ESF+Programmas novērtēšanas sanākumi ar EK Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļaušanās ģenerāldirektorāta pārstāvju, EAFVP DP un ESF+ Programmas konsultatīvās darba grupas locekļu (pārstāvji no Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienības, biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts", biedrības “Latvijas Samariešu apvienība”, biedrības "EAPN-Latvia", SI, LM), kā arī biedrības "Maltas Ordeņa palīdzības dienests" un RI pārstāvju dalību.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

1. Pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība 2024. gadā ir sasniegusi zemu ienākumu un krīzes situācijā nonākušās mājsaimniecības

- 2024. gadā atbalsta ietvaros Latvijas iedzīvotājiem zemu ienākumu mājsaimniecībās un krīzes situācijā nonākušajiem izdalīti 371 375 pārtikas komplekti un nodrošinātas 443 604 gatavās maltītes, izdalīti 182 082 higiēnas un saimniecības komplekti, kā arī ģimenēm ar sākumskolas un pamatskolas skolēniem izdalīti 7 185 mācību piederumu komplekti. Ģimenes ar zīdaiņiem un maziem bērniem līdz divu gadu vecumam saņēmušas 3 553 bērnu pārtikas komplektus un 2 260 bērnu higiēnas komplektus.
- Atbilstoši VI aplēsēm 73 107 unikālas personas ir pārtikas komplektu saņēmēji, kas ir 98,7 % no visām 74 070 unikālām personām, kurām 2024. gadā noteikts trūcīgas vai krīzes situācijā esošas mājsaimniecības statuss, vai saņemta izziņa par maznodrošinātas mājsaimniecības statusu (ienākumi, kuri nepārsniedz 411 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamai personai 288 *euro*), kā arī 6 895 unikālās personas – maltīšu saņēmēji. Atzīmējams, ka 7 % komplektu saņēmēju ir arī apmeklējuši zupas virtuvi, kur saņēmuši maltītes, pie kam 2024. gadā maltīšu skaits uz vienu unikālo personu ir pieaudzis līdz 60 (2023. gadā tas bija 49). Savukārt higiēnas un saimniecības preces saņēma 73 737 unikālas personas, kas ir 99,55 % no visām ESF+ Programmas nosacījumiem atbilstošām unikālām personām.
- Atbalsta ģimenēm ar bērniem ietvaros bērnu pārtikas komplektus saņēma 919 bērni (99,35 %) un bērnu higiēnas komplektus 969 bērni (88,41 %) no visiem unikālajiem bērniem attiecīgajā vecumgrupā ESF+ Programmas nosacījumiem atbilstošās mājsaimniecībās. Savukārt mācību piederumu komplektus saņēma 7 185 skolēni, kas ir 66,39 % no visiem unikālajiem skolēniem, kas skaidrojams ar to, ka atsevišķās pašvaldībās trūcīgām ģimenēm ir pieejams analogs (pašvaldības finansēts) atbalsts – skolas soma, materiāls atbalsts mācību piederumu un skolas tērpa iegādei, NVO organizētais ziedojumu atbalsts mācību gadam uzsākoties. Līdz ar to ģimenes ar bērniem mazāk izmanto ESF+ Programmas atbalstu. Šo apgalvojumu apliecina arī tas, ka no iedzīvotājiem gada ietvaros nav saņemtas sūdzības vai informācija, ka atbalsts nebūtu pieejams.

Secināms:

- personu informētība par atbalsta pieejamību ir ļoti augsta. To apliecina fakts, ka atbalsts sniegts gandrīz visām potenciālajām mērķa grupas personām, kurām ir tiesības un kuras vēlējušās saņemt konkrēto atbalsta veidu;
- ir izpildīts Ziņojuma par 2023. gadu ieteikums turpināt PO un sociālo dienestu informēšanu par izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos, izplatot tiem arī vizuālās informācijas materiālus, tādējādi veicinot personu informētību.

Ieteikums: turpināt par izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos informēt PO un sociālos dienestus, izplatot tiem arī vizuālās informācijas materiālus, lai veicinātu personu informētību.

2. Pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība ir atvieglājusi zemu ienākumu mājsaimniecību budžeta slogu

- 2024. gadā materiālā un sociālā nenodrošinātība Latvijā turpināja samazināties līdz 5,3% (2022. gadā 7,8 %, 2023. gadā 6,2 %), sasniedzot 2021. gada līmeni. Šī rādītāja samazināšanās novērota arī iedzīvotāju zem nabadzības riska sliekšņa un 1. kvintiles mājsaimniecību vidū – samazinājums attiecībā pret iepriekšējo gadu ir par 2,7 procentpunktiem (18% 2023. gadā un 15,3% 2024. gadā) un attiecīgi par 3,2 procentpunktiem (17,9% 2023. gadā un 14,7% 2024. gadā), rādītājam 1. kvintiles mājsaimniecību grupā sasniedzot 2021. gada līmeni.
- Kaut arī pārtikas produktu un pamata materiālās palīdzības preču izdarei zemu ienākumu iedzīvotājiem nav noteicošas ietekmes uz kopējo dziļas materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāju, tomēr tādējādi tiek atvieglots zemu ienākumu mājsaimniecību budžeta slogs. Par to liecina 99 % gadījumu respondentu aptaujā norādītais, ka komplektu saņemšana ietekmēja ģimenes situāciju (apstiprinoša atbilde sniegta 96 % gadījumu un daļēji apstiprinoša 3 % gadījumu).
- Atbalsta saņēmēji radušos naudas ietaupījumu arvien galvenokārt tērē papildu pārtikas produktu iegādei (to norāda 92 % no atbalsta saņēmējiem), komunālo pakalpojumu apmaksai (67 %), ārsta apmeklējumiem un medikamentu iegādei (44 %).

Secināms:

- lai gan 2024. gada 2.pusgadā konstatējama salīdzinoša materiālās un sociālās situācijas uzlabošanās, joprojām saglabājas augsts to iedzīvotāju skaits, kas pakļauti materiālajai un sociālajai nenodrošinātībai, un, kuriem ir nepieciešams pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība - visrūcīgākā sabiedrības daļa;
- atbalsta komplektu un gatavo maltīšu saņemšana labvēlīgi ietekmē zemu ienākumu mājsaimniecību budžetu, palielinot iespēju nodrošināt citas pamatvajadzības.

3. Pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība arvien sasniedz augstu apmierinātības vērtējumu un atbilst atbalsta saņēmēju vajadzībām

- Absolūtajā vairumā gadījumu (99,8 %) pārtikas komplekta saturs, kā 2024. gadā norāda atbalsta saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā (86,16%) vai izmantota lielākā komplekta daļa (13,64%). Rādītājs par pilnībā savām vajadzībām izmanto komplekta saturu pārskata periodā ir palielinājies par 11 procentpunktiem, sasniedzot augstāko īpatsvaru kopš 2019. gada.
- 2024. gadā attiecībā pret iepriekšējo gadu ir palielinājusies bērnu pārtikas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām pilnā apjomā, sasniedzot 97 % (2023. gadā savām vajadzībām pilnā apjomā izmantoti komplekti 82% gadījumu un 18% gadījumu izmantota lielākā komplekta daļa). Šo komplektu izmantošanai jau kopš izdales sākuma ir augsti rādītāji - 82% līdz 100% gadījumu tie tiek izmantoti savām vajadzībām pilnībā un 11% līdz 18% gadījumu tikusi izmantota lielākā daļa.
- Arī higiēnas un saimniecības preču komplekti kopš izdales sākuma absolūtajā vairumā situāciju savām vajadzībām tiek izmantoti pilnībā vai izmantota lielākā komplekta daļa. Pēdējos piecos gados no 89 % līdz 95 % gadījumu komplekti izmantoti pilnībā, bet no 5 % līdz 10 % gadījumu izmantota lielākā komplekta daļa.

- Bērnu higiēnas komplektu izmantošana savām vajadzībām pilnā apjomā ir palielinājusies no 89 % 2023. gadā līdz 96% 2024. gadā un 4% gadījumu savām vajadzībām izmantota lielākā komplekta daļa. Visos iepriekšējos gados izmantošanas rādītājs ir bijis vēl augstāks, sasniedzot pat 100 % izmantošanu pilnībā.
- Mācību piederumu komplektu saturs 2024. gadā 95% gadījumu izmantots savām vajadzībām pilnībā un 2% gadījumu izmantota lielākā komplekta daļa. Arī šo komplektu izmantošanai jau kopš izdales sākuma ir augsti rādītāji - 88% līdz 98% gadījumu tie tikuši izmantoti savām vajadzībām pilnībā un 2% līdz 11% gadījumu tikusi izmantota lielākā komplekta daļa.

Secināms:

- visiem atbalsta veidiem apmierinātības rādītāji arī 2024. gadā saglabājas augsti. Gadījumu skaits, kad kādas no atbalsta komplektos iekļautajām precēm netiek izmantotas, kopumā ir maz un pārskata periodā to skaits turpināja samazināties, līdz ar ko, kā arī ņemot vērā atšķirīgos neizmantošanas iemeslus, nav nepieciešamības mainīt esošo atbalsta komplekta saturu;
- atbalsta saņēmēju aptauja liecina, ka atbalsta komplekti atbilst saņēmēju vajadzībām, tie arvien pārdomātāk tiek izmantoti, lielākajā daļā gadījumu mājsaimniecības vajadzībām izmantojot visu komplekta saturu. Iepriekš minētais apliecina atbalsta nozīmi un lietderību zemu ienākumu mājsaimniecībās.

Ieteikums: 2025. gadā kopumā saglabāt pārtikas atbalsta un pamata materiālās palīdzības ietvaros pieejamo atbalsta komplektu saturu un apjomu bez būtiskām izmaiņām.

4. Papildpasākumu veidi un iesaiste tajos ir pamatā apmierinoša

- 2024. gadā īstenoti 914 papildpasākumi, iesaistot tajos 4188 personas, kas ir mazāk nekā gadu iepriekš (2023. gadā organizēti 1 140 papildpasākumi, iesaistot 5 104 personas).
- Ikgadējā atbalsta saņēmēju aptaujas pašnovērtējumā uz līdzdalību papildpasākumos 2024. gadā norādīja 9 % komplektu saņēmēju un 19 % maltīšu saņēmēju. Joprojām vērojama augstāka gatavība piedalīties dažādās aktivitātēs (neatkarīgi no to organizatora) sabiedriski aktīvākajai atbalsta saņēmēju daļai, kā arī ierobežota atbalsta saņēmēju nepieciešamība tiem nošķirt vai iegaumēt dažādu pasākumu finansētājus, kādēļ iespējams daļa aptaujas dalībnieku dalību papildpasākumos nav norādījuši.
- Iesaistes intensitāte papildpasākumos veido apmēram 5,7 % no visiem unikālajiem atbalsta saņēmējiem, kas ir visai līdzīga situācijai gadu iepriekš (2023. gadā iesaistes intensitāte 5,6%). Papildus 5 % komplektu saņēmēju atzīmēja dalību citos ES finansētajos pasākumos.
- Papildpasākumu veidi un tajos iegūtās zināšanas vai prasmes kā noderīgas novērtē 94% komplektu saņēmēju un 99 % maltīšu saņēmēju, tajā skaitā 61 % komplektu un 83 % maltīšu saņēmēju atzina tās kā “ļoti noderīgas” un attiecīgi 33 % un 16 % atzinuši par “daļēji noderīgām”. Ja iepriekšējos divos gados bija novērojams vērtējuma pasliktinājums, tad 2024. gadā pozitīvais vērtējums ir atgriezies.
- 2024. gadā SI organizējusi vairākas sanāksmes ar PO (tajā skaitā 03.04.2024., 20.09.2024., 13.12.2024.) pārrunājot ESF+ Programmas īstenošanas aktualitātes,

tostarp papildpasākumu organizēšanu. PO izplatītas sanāksmju prezentācijas un video ieraksti.

Secināms:

- PO papildpasākumu piedāvājumu veido, ņemot vērā pieejamos resursus (telpas, brīvprātīgie eksperti) un izzinot atbalsta saņēmēju vēlmes un vajadzības (skat. 2. pielikumu);
- iesaiste papildpasākumos vērtējama kā apmierinoša – tajos piedalījās 5,7 % atbalsta saņēmēju;
- atbalsta saņēmēju apmierinātība ar papildpasākumiem un tajos iegūtām zināšanām un prasmēm 2024. gadā ir ievērojami pieaugusi un vērtējama kā augsta;
- ir izpildīti Ziņojuma par 2023. gadu ieteikumi:
 - SI metodiskajos semināros turpināt rosināt PO savstarpēji dalīties ar labo praksi papildpasākumu īstenošanā, kā arī nodrošināt PO ar informāciju par citu dalībvalstu pieredzi papildpasākumu nodrošināšanā, izmantojot iespēju apmainīties ar dalībvalstu labo praksi ESF+ pieredzes apmaiņas instrumenta “CoP” (*Communities of practice on Material Support*) ietvaros;
 - SI metodiskajos semināros aicināt PO organizēt papildpasākumus un izvēlēties to veidus un tēmas, ievērojot izzinātās mērķa grupas vajadzības un personām aktuālās tēmas un intereses.

Ieteikumi:

- SI metodiskajos semināros turpināt rosināt PO savstarpēji dalīties ar labo praksi papildpasākumu īstenošanā, kā arī nodrošināt PO ar informāciju par citu dalībvalstu pieredzi papildpasākumu nodrošināšanā, izmantojot iespēju apmainīties ar dalībvalstu labo praksi ESF+ pieredzes apmaiņas instrumenta “CoP” (*Communities of practice on Material Support*) ietvaros;
- SI metodiskajos semināros turpināt aicināt PO organizēt papildpasākumus un izvēlēties to veidus un tēmas, ievērojot izzinātās mērķa grupas vajadzības un personām aktuālās tēmas un intereses.

5. Atbalsta pieejamība ir nodrošināta

- Arī 2024. gadā tāpat kā visus iepriekšējos gados sociālie dienesti ir pārliecinoši izplatītākais kanāls informācijas nodošanai par atbalsta iespējām - uz to norāda 93 % komplektu saņēmēju un 64 % maltīšu saņēmēju. Vienlaikus maltīšu saņēmēji vienlīdz bieži (58%) par atbalsta saņemšanas iespējām 2024. gadā uzzinājuši no draugiem, radiem, kaimiņiem.
- 2024. gadā vidējais attālums no atbalsta saņēmēju dzīves vietas līdz atbalsta sniegšanas vietai bija 3,6 kilometri, kas mazāk nekā 2023. gadā (4,4 kilometri) un sakrīt ar 2022. gadā iegūtajiem datiem. Tas liecina, ka iepriekš nosauktie lielākie attālumi ir drīzāk nejaušība, kas izrietēja no atsevišķu komplektu saņēmēju atbildēm, kas nedzīvoja deklarētajā dzīves vietā vai cita iemesla dēļ līdz komplektu izdales vietai bija spiesti mērot salīdzinoši lielu attālumu.
- Turpināts pildīt Ziņojuma par 2022. un Ziņojuma par 2023. gadu ieteikumu par sadarbības stiprināšanu PO (NVO) ar sociālajiem dienestiem gan informācijas apmaiņas, gan komplektu piegādes nodrošināšanā tajos gadījumos, kad attālums vai

sabiedriskā transporta pieejamības problēmas varētu ietekmēt atbalsta saņemšanu, īpašu uzmanību pievēršot personām ar pārvietošanās grūtībām. Atsevišķos gadījumos pašvaldības sociālā dienesta darbinieks apsekojuma laikā vai pati PO, ņemot vērā savas iespējas, veic atbalsta komplektu piegādi personas dzīvesvietā.

Secināms:

- gadījumos, kad PO ir NVO, sadarbība ar sociālo dienestu vērtējama kā laba;
- ir izpildīts Ziņojuma par 2023. gadu ieteikums - turpināt stiprināt PO (NVO) sadarbību ar sociālajiem dienestiem gan informācijas apmaiņas, gan komplektu piegādes nodrošināšana tajos gadījumos, kad attālumš, sabiedriskā transporta pieejamība vai atbalsta saņēmēja situācija (nevar doties uz atbalsta sniegšanas vietu) ietekmē atbalsta saņemšanu.

Ieteikums: turpināt stiprināt PO (NVO) sadarbību ar sociālajiem dienestiem gan informācijas apmaiņas, gan komplektu piegādes nodrošināšana tajos gadījumos, kad attālumš, sabiedriskā transporta pieejamība vai atbalsta saņēmēja situācija (nevar doties uz atbalsta sniegšanas vietu) ietekmē atbalsta saņemšanu.

6. Izvēlētie atbalsta veidi un mērķa grupas ir pamatā atbilstošas situācijai

- Vērtējot ESF+ Programmas izvirzīto mērķi – mazināt pārtikas nenodrošinātību, konstatējams, ka mājšaimniecību, kuru ienākumi ir zem nabadzības riska sliekšņa un kuras nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu īpatsvars laikā no 2020. līdz 2022. gadam svārstījās. Savukārt no 2023. gada, sociāli ekonomiskajai situācijai stabilizējoties, rādītājs salīdzinoši samazinājās un nostabilizējās – 2023. gadā 10,2%, bet 2024. gadā 10,3% no visām mājšaimniecībām zem nabadzības riska sliekšņa. Iepriekš minētie rādītāji joprojām ir augstāki par 2021. gada rādītāju – 8,9%, līdz ar to pārtikas atbalsta nozīme zemu ienākumu mājšaimniecībām joprojām saglabājas augstā līmenī.
- Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam 2023. gadā bija pakļauti 449 tūkstoši jeb 24,3% iedzīvotāju⁴, kas ir par 0,9 procentpunktiem mazāk nekā 2022. gadā, kad šādu iedzīvotāju bija 25,6 % jeb 476 tūkstoši. Nabadzības risks pieauga mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām – bezdarbniekiem (18 līdz 64 gadi) nabadzības risks pērn sasniedza 57,7% (kopš 2022. gada kāpums par 4,1 procentpunktu), senioriem vecumā no 65 gadiem – 41,4% (kāpums par 1,3 procentpunktiem), mājšaimniecībām ar vienu pieaugušo un apgādībā esošiem bērniem – 30,4 % (kāpums par 0,8 procentpunktiem) un mājšaimniecībām ar diviem pieaugušiem un trim vai vairāk apgādībā esošiem bērniem – 20,8% (kāpums par 1,3 procentpunktiem). Savukārt vecāka gadagājuma (65 gadi un vairāk) iedzīvotājiem, kuri dzīvoja vieni, nabadzības risks nedaudz samazinājās – no 67,8% 2022. gadā līdz 66,3% 2023. gadā. Pārējiem iedzīvotājiem nabadzības risks saglabājās bez būtiskām izmaiņām.
- Laikā no 2020. gada līdz 2023. gadam atbalsta saņemšanas nosacījumiem atbilstošu personu skaits bija augsts un svārstīgs, būtiski atkarīgs no konkrētā laika periodā tā attiecināšanai atbilstošā ienākumu līmeņa, kā arī to ietekmē daudzi citi faktori (ar

⁴ CSP, Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2025-03/Nr_07_Nabadzibas_risks_un_sociala_atstumtiba_Latvija_2023_%2825_00%29_LV_0.pdf, skatīts: 15.05.2025.

COVID-19 pandēmiju saistītās ārkārtējās situācijas, energoresursu krīzes izraisītā cenu inflācija, īpaši pārtikai un komunālajiem pakalpojumiem, sezonālā ietekme uz nodarbinātības līmeni u.c.). Personu skaita analīze šajā periodā skaidri parāda, ka jebkurai krīzei un izmaiņām sociāli ekonomiskajā vidē ir tieša, ātra un būtiska ietekme uz situāciju zemu ienākumu mājsaimniecībās. Savukārt sākot ar 2024. gada vasaras sezonu atbalstāmo personu skaits sāka samazināties, ko attiecībā uz 2025. gadu ietekmēja arī izmaiņas programmas normatīvajā regulējumā, paredzot, ka ierobežota finansējuma apstākļos no 2025. gada 1. janvāra prioritāte ir atbalsts vistrūcīgākajai sabiedrības daļai – mājsaimniecībām ar trūcīgas mājsaimniecības statusu un krīzes situācijā nonākušām mājsaimniecībām (Latvijas iedzīvotāji un UA civiliedzīvotāji).

- Atbalsta nodrošināšana veikta nepieciešamajā apjomā neatkarīgi no reģionā un pašvaldības, to iespējām atbalstīt savus iedzīvotājus. Saskaņā ar 2024. gadā apkopotajiem datiem, Latgales reģionā izdalīti 30 % pārtikas komplektu, Rīgas reģionā – 31 %, bet pārējos statistiskajos reģionos atbalsta īpatsvars bija savstarpēji līdzīgs 11 – 14 % robežās. Šī tendence sakrīt ar iepriekšējos gados konstatēto. Vērtējot atbalsta saņēmēju skaita izmaiņas, secināms, ka pēdējos divos gados atbalstāmo personu skaits Rīgas reģionā ir lielāks par personu skaitu Latgales reģionā, taču izdalītā pārtikas atbalsta apjoms abos reģionos kopumā ir līdzīgs. Tas skaidrojams ar to, ka atbalsta sniegšanas ilgums reģionāli ir atšķirīgs, ko ietekmē, piemēram, atšķirīgs nodarbinātības līmenis. Tā, uz 31.12.2024. reģistrētā bezdarba līmenis Latgales statistiskajā reģionā bija 10,3 %, bet Rīgas statistiskajā reģionā vien 3,9 %.

Secināms:

- ir izpildīts Ziņojuma par 2023. gadu ieteikums - izvērtējot ESF+ Programmas finanšu perspektīvas 2025. gadam un turpmākajiem gadiem, pārskatīt atbalsta saņemšanas nosacījumus, kas būtu atbilstoši izmaiņām sociālās aizsardzības likumdošanā saistībā ar ienākumu sliekšņu noteikšanu mājsaimniecību atzīšanai par trūcīgu vai maznodrošinātu. Proti, MK 2024. gada 22. oktobrī ir pieņēmis LM sagatavoto informatīvo ziņojumu par ESF+ Programmas finansēšanu 2025.-2027. gadā un noteicis, ka ierobežota finansējuma apstākļos no 2025. gada 1. janvāra ir jāoptimizē ESF + Programmai pieejamā finansējuma izmantošanu - atbalsts mērķējams uz sociāli vismazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām, t.i. vistrūcīgāko personu - personas un ģimenes ar trūcīgas mājsaimniecības statusu un krīzes situācijā nonākušas personas vajadzībām. Tādējādi tiek nodrošināta tieša atbilstība Regulas 2021/1057⁵ 4. panta “ESF+ konkrētie mērķi” 1. punkta m) apakšpunktā noteiktajam ESF+ atbalsta mērķim – “mazināt materiālo nenodrošinātību, piešķirot pārtiku un/vai sniedzot pamata materiālo palīdzību vistrūcīgākajām personām, un nodrošinot papildpasākumus, ar kuriem atbalsta viņu sociālo iekļaušanu” īstenošanu. Bez tam jāņem vērā, ka maznodrošinātas mājsaimniecības mērķa grupā nav bijušas visu atbalsta sniegšanas periodu. Tās papildu iekļāva 2018. gada II ceturksnī, kad EAFVP DP ietvaros šāda mērķa grupas paplašināšana bija iespējama, ņemot vērā arī faktu, ka vairākus gadus MK 2010. gada 30. marta noteikumos Nr.299 “Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu” noteiktais ienākumu sliekšnis trūcīgās

⁵ Regula (2021. gada 24. jūnijs) 2021/1057⁵, ar ko izveido Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1296/2013

personas statusa piešķiršanai netika mainīts, kā arī valstī kavējās Minimālo ienākumu līmeņa (MIL) koncepta ieviešana (tas tika pieņemts un stājās spēkā 01.01.2021.).

- ierobežota finansējuma apstākļos un sociālekonomiskajai situācijai salīdzinoši stabilizējoties, būtiska ir atbalsta apjoma saglabāšana un tā sniegšanas nepārtrauktība tieši vistrūcīgākajai sabiedrības daļai – mājsaimniecībām ar trūcīgas mājsaimniecības statusu un krīzes situācijā nonākušām mājsaimniecībām, jo īpaši ģimenēm ar bērniem un personām vecumā virs 65 gadiem, jo tām ierobežotas iespējas mainīt savu situāciju.

7. Atbalsts UA civiliedzīvotājiem nodrošināts tādā pašā apmērā kā Latvijas iedzīvotājiem zemu ienākumu mājsaimniecībās

- 2024. gadā ESF+ Programmas atbalsta ietvaros UA civiliedzīvotājiem izdalīti 32 942 pārtikas komplekti un 16 620 higiēnas un saimniecības preču komplekti, kā arī ģimenēm ar sākumskolas un pamatskolas skolēniem izdalīti 1812 mācību piederumu komplekti. Ģimenes ar zīdaiņiem un maziem bērniem līdz divu gadu vecumam saņēmušas 659 bērnu pārtikas preču komplektus un 353 bērnu higiēnas preču komplektus.
- Atbilstoši VI aplēsēm 10 130 unikālas personas – UA civiliedzīvotāji ir pārtikas komplektu saņēmēji, kas ir 97,14 % no visām 10 428 unikālām personām, kurām 2024. gadā izsniegta krīzes izziņa vai noteikts trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statuss ar ienākumiem, kuri nepārsniedz 411 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamai personai 288 *euro*. Savukārt higiēnas un saimniecības preces saņēma 10 418 UA civiliedzīvotāji, kas ir 99,9 % no visām atbalsta saņemšanas nosacījumiem atbilstošām unikālām personām. Atbalsta ģimenēm ar bērniem ietvaros mācību piederumu komplektus saņēma 1 812 skolēni, kas ir 77,34 % no visiem unikālajiem skolēniem, bērnu pārtikas komplektus – 165 bērni (100 %) un bērnu higiēnas komplektus 177 bērni (90,31 %) no visiem unikālajiem bērniem attiecīgajā vecumgrupā atbalsta nosacījumiem atbilstošās UA civiliedzīvotāju mājsaimniecībās.
- UA civiliedzīvotāju būtiskās vecumstruktūras atšķirības salīdzinot ar Latvijas vistrūcīgāko iedzīvotāju – atbalsta saņēmēju vecumstruktūru iezīmē arī atšķirīgu konkrētā atbalsta intensitāti. Bērnu līdz 18 gadu vecumam UA civiliedzīvotāju vidū ir par 10 procentpunktiem lielāks (Latvijas iedzīvotāji -20 %, UA-30 %). Pieaugušu personu darbības vecumā (18-64 gadi) ir par 12 procentpunktiem lielāks (Latvijas iedzīvotāji-48 %, UA-60 %), savukārt personu (65+) īpatsvars ir par 22 procentpunktiem mazāks (Latvijas iedzīvotāji -32 %, UA-10 %).

Secināms:

- atbalsts UA civiliedzīvotājiem nodrošināts atbilstoši tiem pašiem nosacījumiem kā Latvijas iedzīvotājiem;
- UA civiliedzīvotāju informētība par atbalsta pieejamību ir ļoti augsta. To apliecina fakts, ka atbalsts sniegts gandrīz visām potenciālajām mērķa grupas personām, kurām ir tiesības un kuras vēlējušās saņemt konkrēto atbalsta veidu. Iepriekš minētais apliecina, ka atbalsts UA civiliedzīvotājiem ir nozīmīgs un lietderīgs.

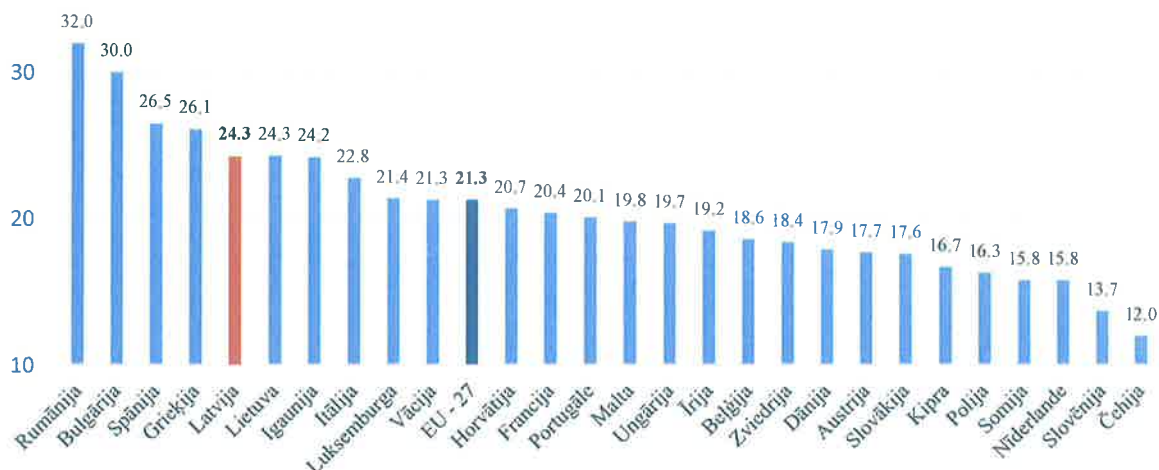
PIELIKUMI

1. pielikums

Situācijas novērtējums

Kaut arī kopš 2015. gada Latvijā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars ir samazinājies par 3,9 procentpunktiem un tas ir zemākais šajā periodā, tomēr starp ES dalībvalstīm Latvijā joprojām šis rādītājs ir viens no augstākajiem. Jaunākie pieejamie dati liecina, ka starp visām ES dalībvalstīm Latvijā bija piektais augstākais nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars (skat. 1. attēlu). Sliktāka situācija bija Rumānijā, kur nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars bija 32,0 %, Bulgārijā – 30,0 %, Spānijā – 26,5 % un Grieķijā – 26,1 %. Vismazākais nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars bija Čehijā (12,0 %) un Slovēnijā (13,7 %).

1. att. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars ES dalībvalstīs 2023. gadā (%)

Datu avots: Eurostat [ILC_PEPS01N] 21.05.2025.

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en

Saskaņā ar 2024. gada EU-SILC apsekojuma rezultātiem⁶ datiem, 2023. gadā Latvijā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam bija pakļauti 449 tūkstoši jeb 24,3% iedzīvotāju, kas ir par 0,9 procentpunktiem mazāk nekā 2022. gadā, kad šādu iedzīvotāju bija 25,6 % jeb 476 tūkstoši. 2023. gadā mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi⁷, salīdzinot ar 2022. gadu, pieauga par 108 euro, sasniedzot 848 euro uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī.

Visstraujākais ienākumu pieaugums 2023. gadā bija piektās kvintiļu grupas mājsaimniecībām (turīgākās mājsaimniecības). Šīm mājsaimniecībām kopš 2022. gada ienākumi palielinājās par 16,8%. Pārējām mājsaimniecībām ienākumi auga lēnāk. Vismazākais ienākumu pieaugums 2023. gadā bija pirmās kvintiļu grupas

⁶ CSP, Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2025-03/Nr_07_Nabadzibas_risks_un_sociala_atstumtiba_Latvija_2023_%2825_00%29_LV_0.pdf, skatīts: 15.05.2025.

⁷ CSP, Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/majsaimniecibu-ienakumi/preses-relizes/20996-majsaimniecibu-riciba>, skatīts: 15.05.2025.

mājsaimniecībām (trūcīgākās mājsaimniecības), kurām kopš 2022. gada ienākumi palielinājās par 11,3%.

Vistrūcīgākajās mājsaimniecībās (pirmajā kvintiļu grupā) 2023. gadā ienākumi uz vienu mājsaimniecības locekli bija 291 *euro* mēnesī, turpretim visturīgākajās mājsaimniecībās (piektajā kvintiļu grupā) – 1 860 *euro* mēnesī, kas ir 6,3 reizes lielāki nekā vistrūcīgāko iedzīvotāju ienākumi. Mājsaimniecībās ar vidējiem ienākumiem tie svārstījās no 527 *euro* mēnesī (otrajā kvintiļu grupā) līdz 994 *euro* mēnesī (ceturtajā kvintiļu grupā).

Džini koeficients 2023. gadā bija 34,2%, kas ir par 0,2 procentpunktiem vairāk nekā 2022. gadā.

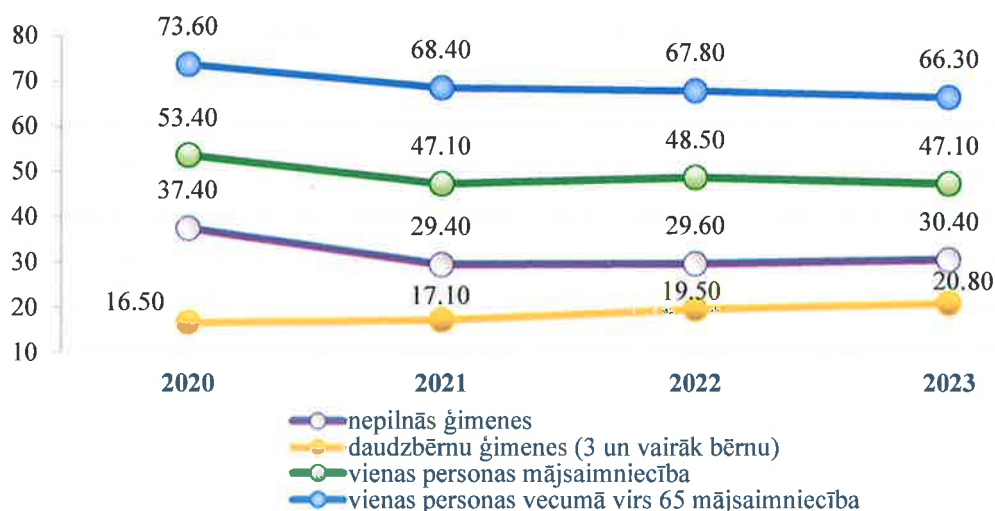
2023. gadā, palielinoties rīcībā esošajiem ienākumiem, pieauga arī nabadzības riska sliekšnis sasniedzot 641 *euro* mēnesī vienas personas mājsaimniecībai (2021. gadā – 513 *euro*, 2022. gadā – 563 *euro* mēnesī). Mājsaimniecībām ar diviem pieaugušajiem un diviem bērniem līdz 14 gadu vecumam nabadzības riska sliekšnis 2023. gadā sasniedza 1346 *euro* mēnesī (2021. gadā – 1077 *euro*, 2022. gadā – 1182 *euro* mēnesī).

Vislielākais nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars 2023. gadā bija Latgalē (32,7%) un vismazākais - Rīgā (14,2%). Vidzemē nabadzības riskam bija pakļauti 29,8% iedzīvotāju, Kurzemē – 26,6%, un Zemgalē – 22,2% iedzīvotāju.

Nabadzības risks pieauga mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām – bezdarbniekiem (18 līdz 64 gadi) nabadzības risks pērn sasniedza 57,7% (kopš 2022. gada kāpums par 4,1 procentpunktu), senioriem vecumā no 65 gadiem – 41,4% (kāpums par 1,3 procentpunktiem)⁸, mājsaimniecībām ar vienu pieaugušo un apgādībā esošiem bērniem – 30,4 % (kāpums par 0,8 procentpunktiem) un mājsaimniecībām ar diviem pieaugušiem un trim vai vairāk apgādībā esošiem bērniem – 20,8% (kāpums par 1,3 procentpunktiem). Savukārt vecāka gadagājuma (65 gadi un vairāk) iedzīvotājiem, kuri dzīvoja vieni, nabadzības risks nedaudz samazinājās – no 67,8% 2022. gadā līdz 66,3% 2023. gadā. Pārējiem iedzīvotājiem nabadzības risks saglabājās bez būtiskām izmaiņām (skat. 2. attēlu).

⁸ CSP, Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/monetara-nabadziba-nevienlidziba-un-sociala-atstumtiba/preses-19>, skatīts: 16.05.2025.

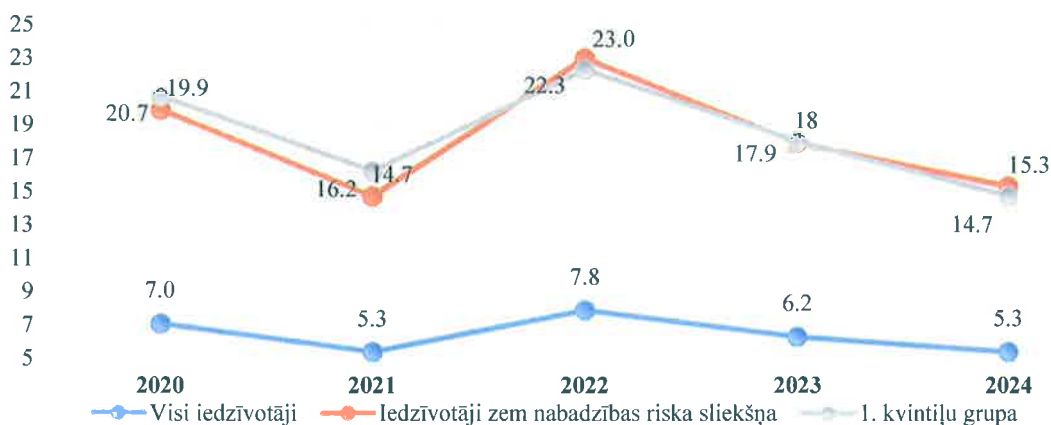
2. att. Nabadzības riska indekss pēc mājsaimniecības tipa Latvijā (%)

Avots: CSP datu tabula NNR040. Nabadzības riska indekss pēc mājsaimniecības tipa (%).

Pēdējo gadu laikā turpina samazināties dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvars. Saskaņā ar provizorisko datu aprēķiniem 2024. gadā dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai bija pakļauti 5,3% iedzīvotāju, kas ir par 0,9 procentpunktiem mazāk nekā 2023. gadā un par 2,5 procentpunktiem mazāk nekā 2022. gadā. Tai skaitā samazinājums bija novērojams arī to iedzīvotāju vidū, kas ir zem nabadzības riska sliekšņa un 1. (jeb zemākajā) ienākumu kvintilē. 2022. gadā bija novērojama pretēja tendence iepriekš konstatētajai (skat. 3. attēlu) – iedzīvotāju īpatsvars, kam raksturīga dziļā materiālā un sociālā nevienlīdzība, ievērojami pieauga – aptuveni līdz 2018. gada līmenim.

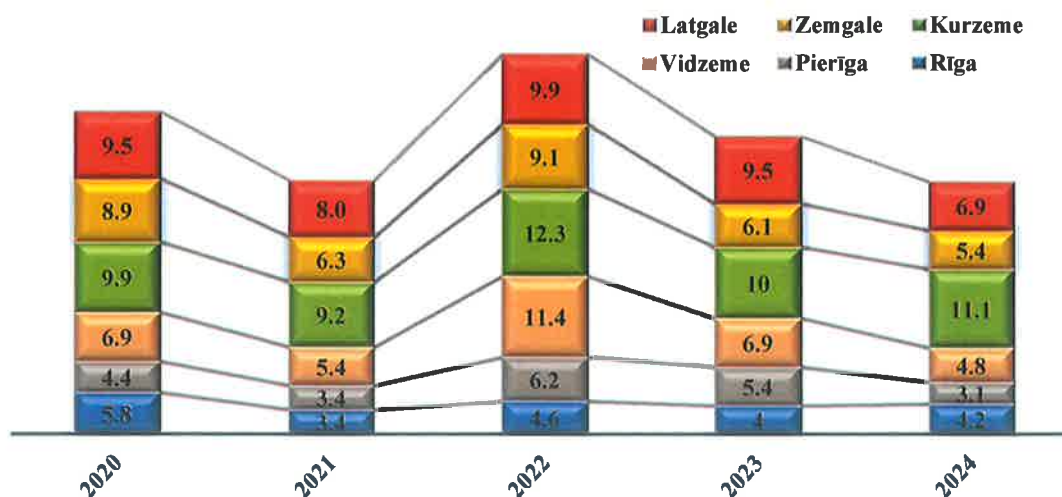
3. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā un sociālā nenodrošinātība Latvijā (%)

Avots: CSP datu tabula, NNN180. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir pakļauti materiālai un sociālai nenodrošinātībai (%).

Dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai pakļauto īpatsvars samazinājās visās iedzīvotāju vecuma grupās. Viskrasāk tas samazinājās starp jauniem iedzīvotājiem. Starp iedzīvotājiem vecumā līdz 17 gadiem dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai pakļauto īpatsvars samazinājās par 1,6 procentpunktiem (no 5,3 % 2023. gadā līdz 3,7 % 2024. gadā) un starp 18 līdz 24 gadu vecuma iedzīvotājiem – par 1,5 procentpunktiem (no 3,4 % 2023. gadā līdz 1,9 % 2024. gadā).

4. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā un sociālā nenodrošinātība Latvijā, reģionos (%)

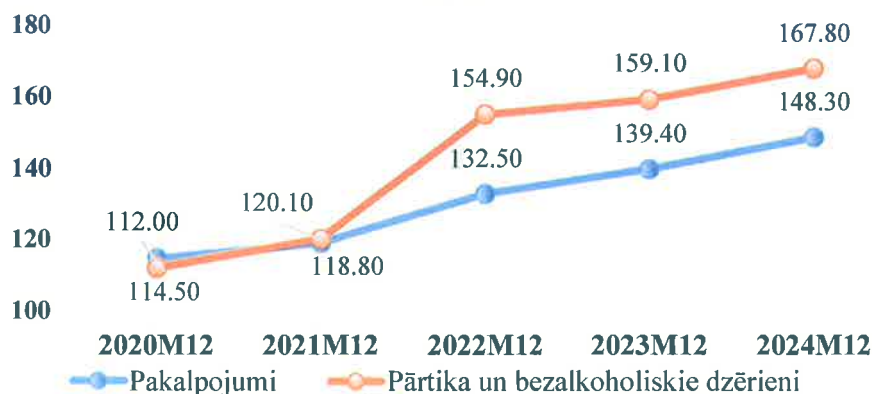

Avots: CSP datu tabula, NNN180. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir pakļauti dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai (%).

Salīdzinot iedzīvotāju dziļās materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītājus par 2024. gadu reģionālā griezumā redzams, ka augstākie rādītāji ir Kurzemes un Latgales reģionā, attiecīgi 11,1% un 6,9%. Zemākais rādītājs – Rīgā un Pierīgā – 4,2 un 3,1% (skat. 4. attēlu).

Kopējais materiāli nenodrošināto mājsaimniecību īpatsvars valstī joprojām ir augsts. Pēdējais mājsaimniecību budžeta apsekojums Latvijā veikts 2019. gadā un nākamo apsekojumu plānots veikt 2026. gadā, līdz ar to precīzu datu par mājsaimniecību izdevumiem pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem par 2020.-2024. gadu nav. Līdz 2020. gadam bija iespējams vērot pakāpenisku izdevumu pieaugumu pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem gan sabiedrībā kopumā, gan arī zemākajā kvintilē. Visticamāk tendences 2021. gada otrajā pusē mainījās un 2022. gadā izdevumi pārtikai strauji pieauga, kas turpinājās arī 2024. gadā (skat. 5. attēlu).

5. att. Patēriņa cenu indeksu dinamika pa mēnešiem pret 2015.gada vidējām cenām⁹

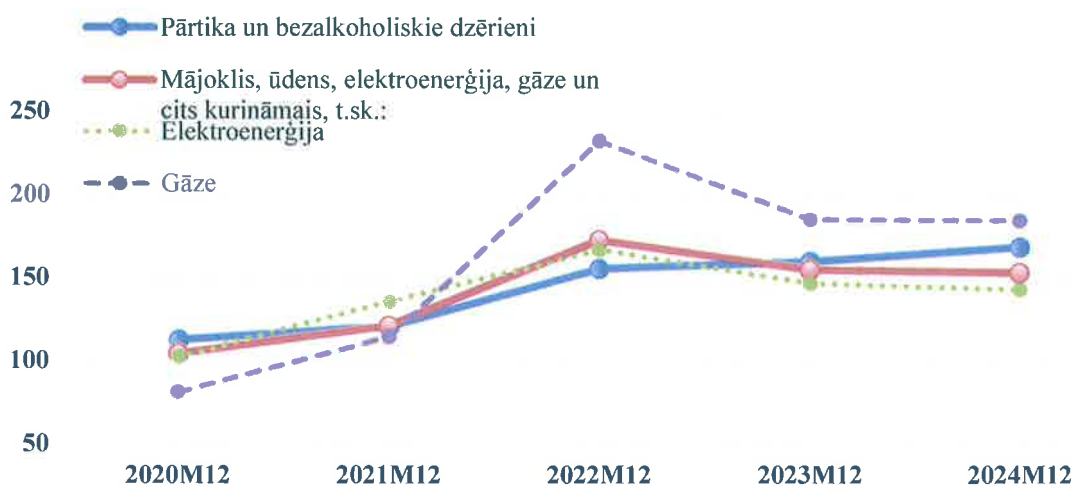

Avots: CSP datu tabula, PCI020m. Patēriņa cenu indeksi un pārmaiņas grupās un apakšgrupās (ECOICOP).

⁹ atspoguļoti rādītāji katra gada decembrī

Vērtējot iepriekš minēto cenu pieaugumu 2022. gadā, redzams, ka tas diferencējās starp pārtikas precēm un izdevumiem mājoklim (skat. 6. attēlu) un situācija ir atšķirīga. Pārtikas cenu pieaugums, lai arī straujš, tomēr bija relatīvi vienmērīgs, savukārt mājokļa izmaksu pieaugums saistāms ar energoresursu cenu izmaiņām, kuras galvenokārt izraisīja ģeopolitiskā un klimatiskā situācija pasaulē. Ja par mājokļu uzturēšanas izdevumiem var teikt, ka tie 2023. gada beigās un 2024. gadā stabilizējās, tad pārtikas cenas turpināja pieaugt, kas būtu pamatojams ar to, ka energoresursu cenu pieaugums pārtikas cenās atspoguļojas ar lielāku laika nobīdi. Kopējais pārtikas un bezalkoholisko dzērienu cenu pieaugums 2024. gada decembrī pret iepriekšējā gada decembri ir 8,7% (gadu iepriekš 4,2%), bet vidējais patēriņa cenu – 3,3% (gadu iepriekš 0,6%).

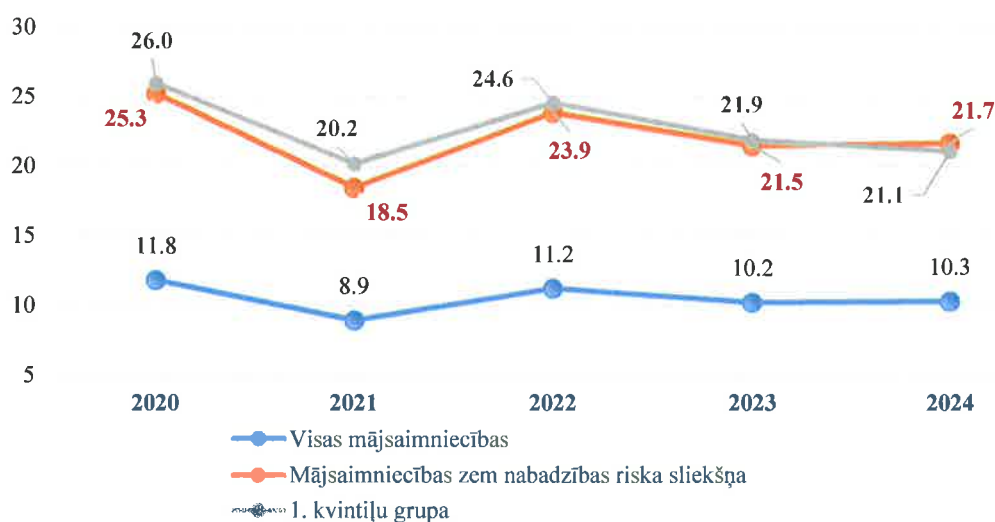
6. att. **Patēriņa cenu indeksu dinamika 2020.-2024. gadā atsevišķās preču un pakalpojumu kategorijās un apakškategorijās (2015. gads = 100%)**

Avots: CSP datu tabula, PCI020m. Patēriņa cenu indeksi un pārmaiņas grupās un apakšgrupās (ECOICOP).

Aplūkojot rādītājus par mājtsaimniecībām, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, redzams, ka 2024. gadā tie ir 10,3% no visām mājtsaimniecībām, mājtsaimniecībās zem nabadzības riska sliekšņa – 21,7%, bet 1. (jeb zemākajā) ienākumu kvintilē – 21,1%, kas liecina, ka pārtikas atbalsts joprojām ir būtisks (skat. 7. attēlu).

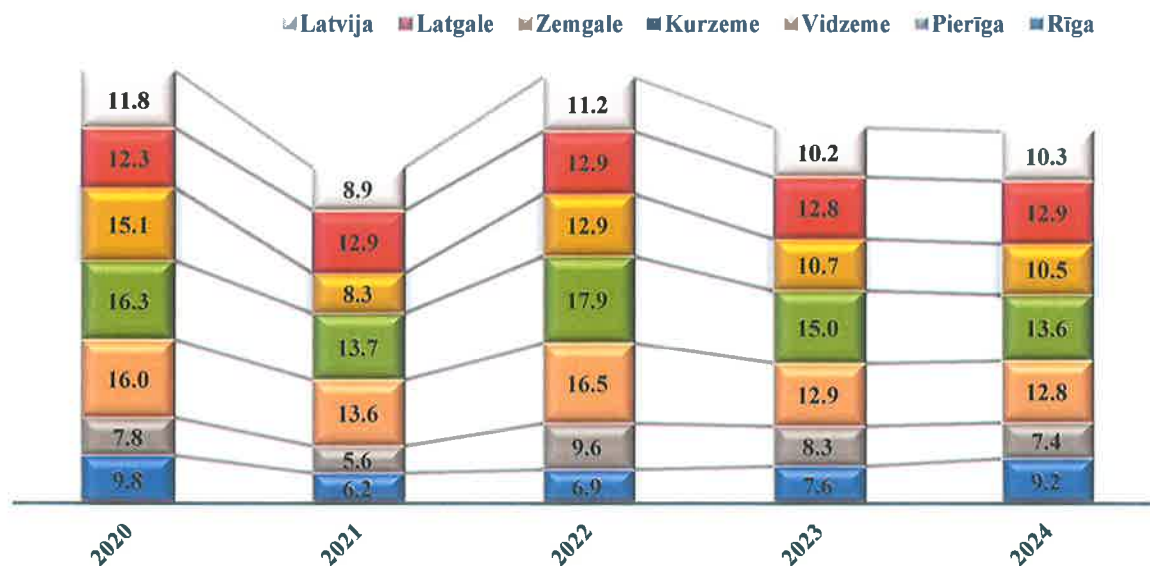
7. att. Mājsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu (%)

Avots: CSP datu tabula NNN010. Mājsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas (%).

Aplūkojot 2024. gada rādītājus par mājsaimniecībām, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, reģiona griezumā (skat. 8. attēlu), redzams, ka augstākie rādītāji ir Kurzemes un Latgales reģionā, attiecīgi 13,6% un 12,9%. Zemākie rādītāji - Pierīgā (7,4%) un Rīgā (9,2%).

8. att. Mājsaimniecību īpatsvars reģionos, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu (%)

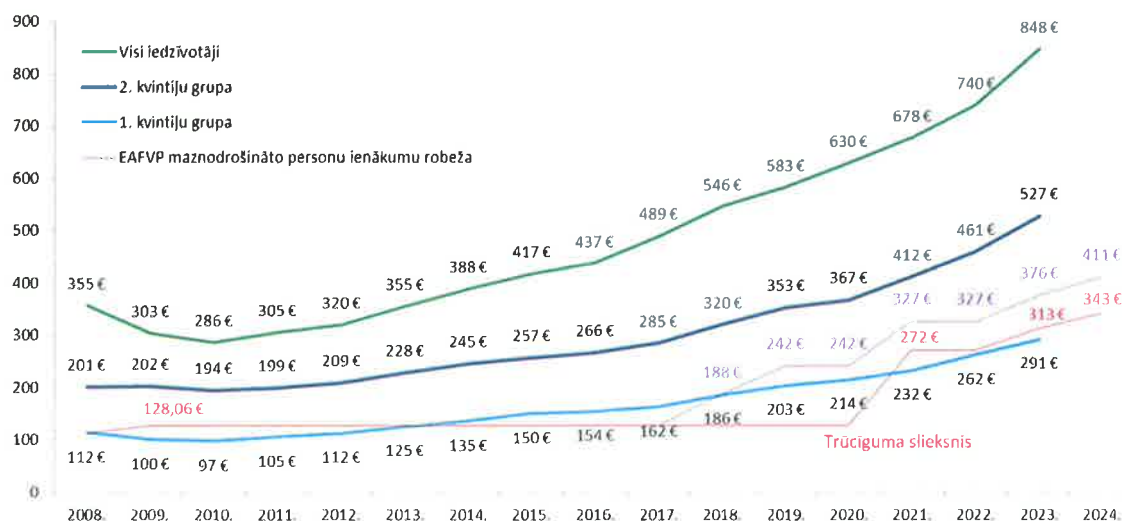
Avots: CSP datu tabula NNN010. Mājsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas (%).

Atbilstoši izmaiņām sociālās aizsardzības likumdošanā saistībā ar ienākumu sliekšņu noteikšanu mājsaimniecību atzīšanai par trūcīgu vai maznodrošinātu ar 2021. gada 1. janvāri tika paaugstināts trūcīgas personas ienākuma sliekšnis līdz 272 euro pirmajai

mājsaimniecībā dzīvojošajai personai un līdz 190 *euro* pārējām¹⁰ (no 2010. līdz 2020. gadam tie bija 128,06 *euro*). Minēto izmaiņu rezultātā vidējie ienākumi mājsaimniecībām, kuras pieder 1. ienākumu kvintilei, 2021. gadā pirmoreiz kopš 2014. gada atkal bija zem trūcīguma sliekšņa (skatīt 9. attēlu) un tādējādi mājsaimniecībām ļāva kvalificēties dažādu palīdzības veidu saņemšanai no pašvaldībām. Savukārt no 2023. gada 1. jūlija atbilstoši izmaiņām Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 33. pantā tika noteikts, ka ienākumu sliekšņu apmērus mājsaimniecībai aprēķina procentuāli pēc CSP tīmekļvietnē publicētās minimālo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju mēnesī (50 procenti no mediānas pirmajam mājsaimniecības loceklim, bet 70% no tās, summas, kas pirmajam mājsaimniecības loceklim – pārējiem). 2023. gadā tie attiecīgi bija 313 *euro* pirmajai personai un 219 *euro* katrai nākamajai, bet 2024. gadā – 343 *euro* pirmajai personai un katrai nākamajai – 240 *euro*. Minētās korekcijas trūcīguma sliekšņi nodrošina to, ka tas atrodas nedaudz virs 1. kvintīļu grupas vidējā ienākumu līmeņa, taču ievērojami zem 2. kvintīļu grupas vidējā ienākumu līmeņa. Saskaņā ar CSP datiem zemākās kvintīles vidējie ienākumi uz vienu mājsaimniecības locekli 2023. gada beigās bija 291 *euro*.

Sākot no 2018. gada aprīļa EAFVP atbalsta saņēmēju lokā iekļautas arī personas ar maznodrošināto statusu, nosakot mēneša vidējo ienākumu sliekšni (2018. gadā - 188 *euro*, 2019. un 2020. gadā – 242 *euro*, 2021. un 2022. gadā - 327 *euro*). No 2023. gada 1. janvāra maznodrošināto mājsaimniecību ienākumu sliekšņi EAFVP un ESF+ Programmas atbalsta saņemšanai paaugstināti līdz 376 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamajai personai 264 *euro* un no 2024. gada 1. janvāra tie ir 411 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamajai personai 288 *euro*.

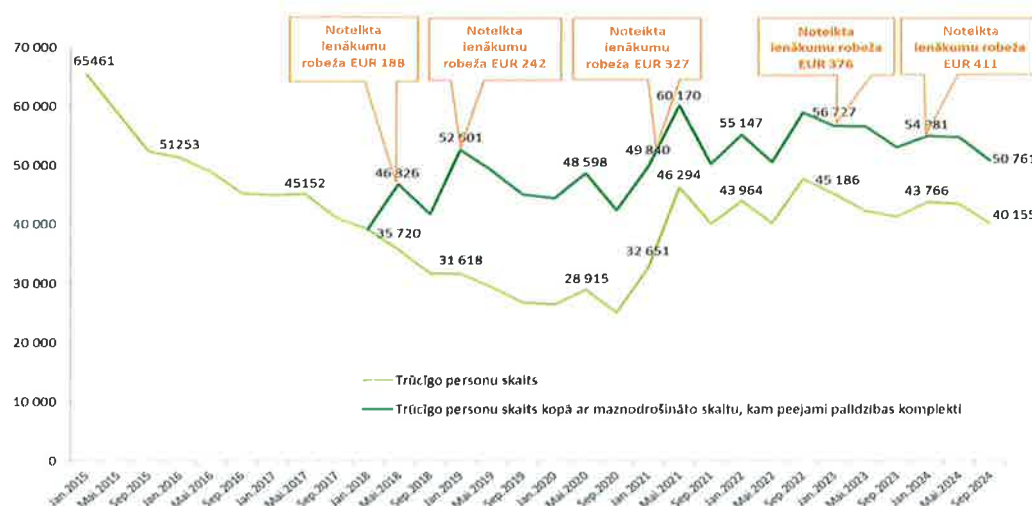
9. att. Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli salīdzinājumā ar MK noteikto trūcīguma sliekšni un EAFVP un ESF+ Programmas maznodrošinātas mājsaimniecības ienākumu sliekšni (*euro*)

Avots: : CSP datu tabulas MIS010 un MIS060 un informācija par trūcīguma EAFVP un ESF+ Programmas maznodrošināto mājsaimniecības ienākumu sliekšni.

¹⁰ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

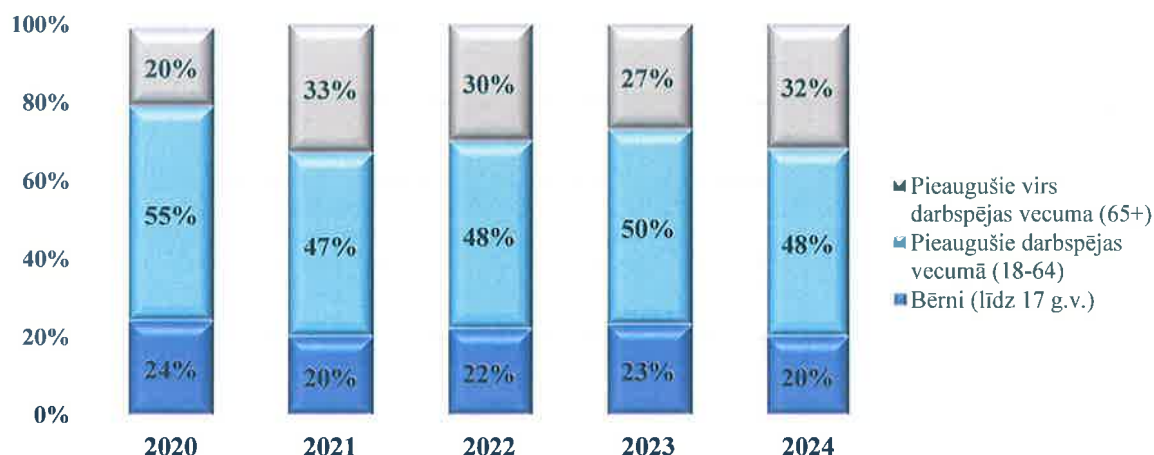
10. att. Trūcīgo personu un maznodrošināto personu, kurām piešķirtas tiesības saņemt EAFVP un ESF+ Programmas atbalstu skaita ikmēneša dinamika Latvijā 2015.-2024. gadā

Avots: LM (SPOLIS) ikmēneša dati.

Neraugoties uz to, ka 2023. gadā un 2024. gadā ticis paaugstināts trūcīguma sliekšnis, kā arī ienākumu robeža, no kuras palīdzība pieejama maznodrošinātām personām, trūcīgo personu un maznodrošināto personu, kurām piešķirtas tiesības saņemt EAFVP un ESF+ Programmas atbalstu, skaits samazinājās (skat. 10. attēlu). Kopumā tas liecina par salīdzinošu situācijas uzlabošanos (konkrēti – ienākumu palielināšanos).

11. att. Personu, kurām piešķirtas tiesības saņemt EAFVP un ESF+ Programmas atbalstu, vecumstruktūra 2020.-2024. gadā (%)

Avots: LM (SPOLIS) dati.

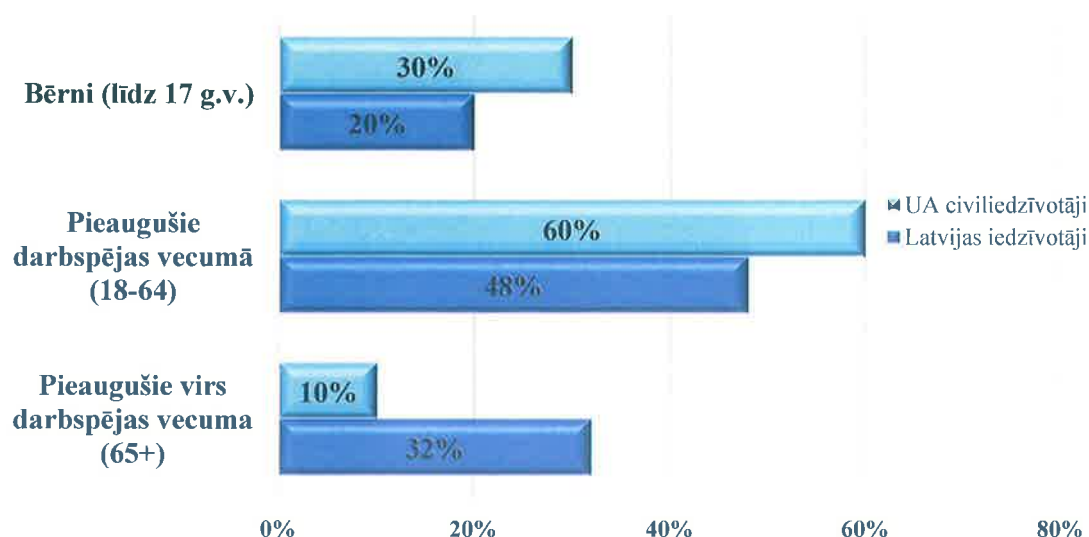
Vērtējot izmaiņas atbalsta saņēmēju vecumstruktūrā, salīdzinot 2024. gada datus ar 2023. gada datiem (skat. 11. attēlu) redzams, ka pieaugušo darbības vecumā (18-64) un bērnu (līdz 17 g.v.) īpatsvars ir samazinājies attiecīgi par 2 un 3 procentpunktiem, bet personu virs darbības vecuma (65+) īpatsvars ir palielinājies par 5 procentpunktiem. Vecumstruktūra kopumā lielā mērā atgādina to, kāda tā bija 2021. gadā uzreiz pēc minimālo ienākumu reformas.

Kopējā tendence liecina, ka joprojām ir ievērojams to personu skaits, kurām ir ierobežotas iespējas vai kuras pašas vairs nevar mainīt savu situāciju un atbalsts šai mērķa grupai arvien ir aktuāls.

Tāpat kā 2023. gadā, arī 2024. gadā sniegts atbalsts UA civiliedzīvotājiem, kas nodrošināts tādā pašā apmērā kā Latvijas iedzīvotājiem zemu ienākumu mājsaimniecībās.

Salīdzinot ESF+ Programmas atbalsta saņēmēju - UA civiliedzīvotāju un Latvijas iedzīvotāju vecumstruktūru, vērojamas atšķirības (skat. 12. attēlu), kas attiecīgi iezīmē arī atšķirīgu atbalsta intensitāti.

12. att. UA civiliedzīvotāju un Latvijas iedzīvotāju, kuriem piešķirtas tiesības saņemt ESF+ Programmas atbalstu, vecumstruktūra 2024. gadā (%)

Avots: LM (SPOLIS) dati.

Bērnu līdz 17 gadu vecumam īpatsvars UA civiliedzīvotāju vidū salīdzinot ar Latvijas iedzīvotājiem ir par 10 procentpunktiem lielāks (Latvijas iedzīvotāji - 20%, UA-30%) pieaugušu personu darbspējas vecumā (18-64 gadi) ir par 12 procentpunktiem lielāks (Latvijas iedzīvotāji-48%, UA-60%), savukārt pieaugušu personu (65+) īpatsvars ir par 22 procentpunktiem mazāks (Latvijas iedzīvotāji -32%, UA-10%). Secināms, ka, salīdzinot ar Latvijas zemu ienākumu mājsaimniecībām, speciālajiem atbalsta veidiem, kas paredzēti mājsaimniecībām ar maziem bērniem vai sākumskolas vai pamatskolas skolēniem UA civiliedzīvotājiem ir nedaudz augstāka intensitāte nekā vispārējā gadījumā atbalstam, kas paredzēts visiem mājsaimniecības locekļiem. Salīdzinot situāciju starp gadiem, redzams, ka UA civiliedzīvotāju vidū, kas tiesīgas saņemt palīdzību, nedaudz samazināties pieaugušu personu darbspējas vecumā (18-64 gadi) īpatsvars (2023. gadā – 61%), bet pieaudzis gados vecākās grupas īpatsvars (2023. gadā -9%).

PO aptaujas rezultātu kopsavilkums

SI 2025. gada sākumā (laika periodā no 04.02. līdz 20.02.2025.) veica PO aptauju, aicinot izvērtēt 2024. gadā paveikto un sniegt priekšlikumus darbības un sadarbības uzlabošanai, tai skaitā saistībā ar komplektu pieņemšanu no piegādātājiem, izdali, komunikāciju ar atbalsta saņēmējiem, atskaišu iesniegšanu, sadarbību ar SIF, kā arī papildpasākumu nodrošināšanu.

Aptaujas anketu aizpildīšana tika organizēta elektroniski *Google vietnē*. Kopumā tika saņemtas 83 aizpildītas anketas. Tā kā anketas jautājumos tika piedāvāts sniegt vairākas atbildes, rezultātu procentuālais atspoguļojums vērtējams pret sniegto atbilžu kopskaitu.

No kopējām respondentu atbildēm 86,7% kā darbības vieta norādīts novada pagasts vai pilsēta, pārējos gadījumos tā ir kāda no valstspilsētām - Rīga, Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera vai Ventspils.

Atbildes par iesaisti kādā no atbalsta īstenošanas darbībām, ņemot vērā, ka iespējama iesaiste vairāku darbību īstenošanā rāda, ka lielākā daļa aptaujas dalībnieku darbojas kā izdales (tai skaitā maltīšu) vietu brīvprātīgie vai atbildīgie, nedaudz vairāk kā ceturtdaļa dalībnieku ir saistīti ar administratīvo funkciju nodrošināšanu un aptuveni trešā daļa bija/ir iesaistīti papildpasākumu plānošanā, organizēšanā vai dokumentēšanā.

Būtiskākie rezultāti un secinājumi:

- novērtējumā sadarbībai ar piegādātājiem norādīts, ka sadarbība ar komplektu piegādātājiem pārsvarā bijusi veiksmīga un laba – komplekti tika piegādāti laikā, atbilstoši plānotajam un novietoti PO norādītajā komplektu uzglabāšanas vietā. Tomēr līdzīgi kā iepriekšējos gados, ir konstatētas atsevišķas problēmas saistībā ar savlaicīgu informēšanu par iespējamo piegādes laiku;
- sadarbība ar pašvaldības sociālo dienestu darbiniekiem gadījumos, kad PO nav sociālais dienests novērtēta kā laba. Biežākie sadarbības aspekti bija saistīti ar pašvaldības sociālo dienestu izsniegtajām izziņām, kā arī informācijas sniegšanu atbalsta saņēmējiem;
- attiecībā uz komplektu izsniegšanu norādīts, ka pamatā PO komplektus izsniedz, pamatojoties uz sociālo dienestu izsniegto izziņu oriģināliem vai apstiprinātām kopijām, tomēr 2024. gadā (no 01.04.2024.) uzsākot KIM izmantošanu, komplektu izsniegšanu varēja veikt uz personas apliecinoša dokumenta pamata. Neskaidrību gadījumā izdales vietu darbinieki konsultējās ar sociālo dienestu;
- gandrīz 90% respondentu atzīmējuši, ka KIM atvieglo gan komplektu izsniegšanas (t.sk. redzams cik un kādi komplekti izsniedzami), gan atskaišu sagatavošanas procesu;
- norādīts, ka atbalsta saņēmēju vajadzības par papildpasākumiem PO pamatā noskaidro, kad atbalsta saņēmēji ierodas komplektu vai maltīšu izdales vietās, kā arī izvērtējot pieejamo informāciju par atbalsta saņēmēju vajadzībām, kā arī dažos gadījumos norādīts, ka tika organizēta atbalsta saņēmēju rakstveida aptauja;
- attiecībā uz jautājumu par papildpasākumiem, kuri raisa vislielāko atbalsta saņēmēju interesi norādīts, ka lielākā interese izrādīta par informatīvajiem un izglītojoša satura pasākumiem. Atbalsta saņēmēji interesējušies arī par socializēšanās pasākumiem, speciālistu konsultācijām un atbalsta vai pašpalīdzības grupām;

- jautājumā par atbalsta saņēmēju informēšanu par plānoto papildpasākumu tēmām un norises laikiem norādīts, ka PO informāciju sniedz gan pie komplektu un maltīšu izdales, gan izvietojot informāciju komplektu un maltīšu izdales vietās. Norādīts, ka informācija tiek nodota arī individuāli, tajā skaitā zvanot atbalsta saņēmējiem, nosūtot informāciju pašvaldības sociālajam dienestam, kā arī ievietojot PO mājaslapā (ja tāda ir);
- vairāk kā puse (62,5%) respondentu norāda, ka salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, atbalsta saņēmēju vēlme iesaistīties papildpasākumos palikusi nemainīga;
- sadarbības ar SIF novērtējums, līdzīgi kā 2023. gadā liecina, ka, respondenti ar sadarbību pamatā ir apmierināti. Informācija par darbību īstenošanas aktualitātēm tiek saņemta regulāri (e-pastā, videoierakstos, tikšanās reizēs sanāksmēs, pārbaužu atbalstāmo darbību īstenošanas vietā laikā). Informācija ir saprotama un pietiekama, nepieciešamības gadījumā tiek sniegta papildu informācija un skaidrojums. Respondenti norādījuši, ka SIF darbinieku sniegtais atbalsts problēmu gadījumos bija noderīgs un nozīmīgs, atzinīgi novērtēta, ka SIF katrai PO ir konkrēta kontaktpersona ar kuru sazināties jautājumu gadījumā.

Aptaujas ietvaros respondenti pateikušies par sadarbību un atbalsta sniegšanu, kā arī atzinīgi novērtējuši ESF+ Programmas atbalstu zemu ienākumu mājāsaimniecībām.